

बार्षिक प्रतिवेदन २०७१/०७२

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

आन्तरिक राजस्व विभाग

भूमिका

आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा कर जस्ता करहरूको प्रशासन गरी प्रभावकारी रूपमा आन्तरिक श्रोत परिचालन गर्ने कार्य जिम्मेवारी आन्तरिक राजस्व विभागमा रहेको विदितै छ। मुलुकको कर नीतिले अपेक्षा गरेका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने, कर प्रणालीका आधारभूत मान्यताहरूलाई आत्मसात गर्ने, कर प्रशासनलाई दक्ष, प्रभावकारी, मितव्ययी एवं स्वचालित र सूचना प्रविधियुक्त बनाउदै अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य मान्यता अनुरूप करदातामैत्री र गुणस्तरयुक्त सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने उद्देश्यका साथ विभागले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ। यसै सन्दर्भमा विभागको कार्यगत संरचनाको आधारमा आ.व. २०७१/०७२ मा सम्पन्न गरेका महत्वपूर्ण कार्यहरू: राजस्व संकलन, करदाता सेवा, कर परीक्षण र अनुसन्धान लगायत अन्य मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरूलाई समावेश गरी यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

विभागले अंगिकार गरेको विद्युतीय प्रणालीको माध्यमबाट सेवा प्रदान गर्ने र करका सर्वमान्य सिद्धान्तहरूलाई अग्रस्थानमा राख्दै करदातामैत्री कर प्रणाली मार्फत् बढी भन्दा बढी आन्तरिक राजस्वको परिचालन गर्ने लक्ष्य अनुरूप आ.व. २०७१/०७२ को समग्र प्रगति राजस्व परिचालनका दृष्टिले सन्तोषजनक रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा राजस्व संकलनको लक्ष्य रु १ खर्ब ५७ अर्ब ५० करोड तोकिएकोमा रु १ खर्ब ६० अर्ब ९ करोड संकलन भई गत वर्षको तुलनामा १४ प्रतिशतले वृद्धि हासिल हुनुका साथै यस वर्षको लक्ष्यको तुलनामा १०२ प्रतिशत राजस्व संकलन गर्न सफल भएको छ। घर वहाल करको सरलीकरण, करदाता शिक्षामा विशेष जोड, बजार अनुगमन तथा सूचना प्रणालीमा भएको प्रभावकारिता, अनुसन्धानात्मक कर परीक्षण जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गरी कर प्रणाली व्यवस्थापन गर्न नवीन सोचको शुरुवात समेत गरिएको छ। आगामी दिनमा योजनावद्ध रूपले संस्थागत एवं कार्यगत क्षेत्रमा थप क्षमता विकास गर्दै आफ्नो कार्य सम्पादन सहज एवं सफल बनाउन विभागले अवलम्बन गरेको कर प्रणालीको पञ्च बर्षीय रणनीतिक योजना तथा नवीन व्यवसायिक कार्य योजना अनुरूप विभागका गतिविधिहरू कार्यान्वयनमा ल्याइने छ। कर प्रशासनलाई समयानुकूल तथा उच्च नैतिकवान बनाउन विद्यमान संरचनाको पुनरावलोकन एवं पुनर्संरचना तथा कर प्रशासनमा आबद्ध जनशक्तिको क्षमता तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने तर्फ कार्ययोजना सहित कार्य प्रारम्भ गरिएकोमा आगामी दिनमा त्यसको निरन्तरता सहित विभागको संस्थागत संरचनालाई मजबुत र करदातामैत्री बनाउने कुरामा पनि जोड दिइने छ। सोको फलस्वरूप आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार हुन गई बढी भन्दा बढी राजस्व संकलन गर्ने दिगो आधार खडा हुनेछ।

कर प्रणाली सञ्चालनको सिलसिलामा करदाता लगायत सरोकारवाला विभिन्न सरकारी, निजी, गैर सरकारी निकाय, संघ, संस्था, व्यक्ति तथा विदेशी दातृ निकायहरूबाट भएको सहयोगका लागि कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु। यो वार्षिक प्रतिवेदनलाई प्रस्तुत गर्न सहयोग गर्नुहुने विभागका उपमहानिर्देशक श्री राममणि दुवाडी, निर्देशक श्री गोपी कृष्ण कोइराला, शाखा अधिकृत श्री लक्ष्मी कुमार रिमाल, कर अधिकृत श्री राजकुमार पोखरेल र भाई श्री दीपक अधिकारीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। अन्तमा, प्रतिवेदनमा देखिएका कमी कमजोरी सुधार गर्दै आगामी दिनमा यसलाई अझ बढी गुणस्तरयुक्त बनाउन सबै सरोकारवालाहरूबाट उचित पृष्ठपोषणको अपेक्षा गरेको छु।

चुडामणि शर्मा

महानिर्देशक

आन्तरिक राजस्व विभाग

बिषय सूची

बिषय	पेज नं.
कार्यकारी सारांश	१
भाग एक	
सामान्य जानकारी	
१ सामान्य जानकारी	५
१.१ परिचय	५
१.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू	६
१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन	८
१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा र आगामी सुधारको सोच	१०
१.५ ललितपुर घोषणापत्र २०७२	१६
भाग दुई	
आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को समष्टिगत उपलब्धी	
२ आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को समष्टिगत उपलब्धी	२१
२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	२१
२.२ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात	२२
२.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२३
२.४ राजस्वको संरचनागत योगदान	२४
२.५ पञ्च वर्षीय रणनीतिक योजना तथा त्रिवर्षीय सुधार योजनाको समीक्षा	२५
२.६ शाखागत विश्लेषण	२७
२.६.१ करदाता सेवा शाखा	२७
२.६.२ अनुसन्धान तथा विकास शाखा	३२
२.६.३ सूचना प्रविधि शाखा	३५
२.६.४ जनशक्ति विकास शाखा	३६
२.६.५ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा	३६
२.६.६ वेरुजु शाखा	३७
२.६.७ कानून शाखा	४०
२.६.८ अन्तःशुल्क शाखा	४२
२.६.९ अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा	४२
२.६.१० करफिर्ता शाखा	४४
२.६.११ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा	४५
२.६.११ कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा	४६
२.६.१२ बक्यौता शाखा	५३
२.६.१३ आर्थिक प्रशासन शाखा	५४
२.६.१४ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा	५५

भाग तीन

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

३.	आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण	५९
३.१	विगत ८ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	६०
३.२	मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	६१
३.३	शिर्षकगत मू.अ.कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)	६२
३.४	आ.व. २०७१/७२ मा मू.अ.कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)	६२
३.५	शिर्षकगत आयकर संकलन	६३
३.६.	आ.व. २०७१/७२ आयकरको संरचनात्मक अवस्था	६४
३.७	अन्तशुल्कको संरचनात्मक अवस्था	६५
३.८.	आ.व. २०७१/७२ मा अन्तशुल्कको संरचनात्मक अवस्था	६६
३.९.	आ.व. २०७१/७२ मा राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण	६६
३.१०.	राजस्व संकलनको करदाता सेवा कार्यालयगत विश्लेषण	६८

तालिकाहरूको सूची

	पेज नं.
तालिका १ मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	३२
तालिका २ तथ्यांक विश्लेषण प्रगति	३३
तालिका ३ अनुसन्धानको संख्यात्मक प्रगति	३४
तालिका ४ कर निर्धारण प्रगति	३५
तालिका ५ प्रति हजार संकलन खर्च	५४
तालिका ६ आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा राजस्व लक्ष्य र प्रगति	५९
तालिका ७ विगत ६ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	६०
तालिका ८ मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	६१
तालिका ९ मूल्य अभिवृद्धि करको शिर्षकगत संकलन	६२
तालिका १० आ.व. २०७१/७२ को मू.अ.करको शिर्षकगत संकलन	६३
तालिका ११ आयकरको शिर्षकगत संकलन	६३
तालिका १२ आ.व. २०७१/७२ को आयकरको संरचनागत अवस्था	६४
तालिका १३ अन्तशुल्कको शिर्षकगत संकलन	६५
तालिका १४ अन्तशुल्कको संरचनागत अवस्था	६६
तालिका १५ राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण	६६
तालिका १७ करदाता सेवा कार्यालयको कार्यालयगत राजस्व संकलन विश्लेषण	६८

चित्रहरूको सूची

	पेज नं.
चित्र १ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	२२
चित्र २ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मू.अ. कर आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात	२२
चित्र ३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२३
चित्र ४ राजस्वको संरचनागत योगदान	२४
चित्र ५ पञ्च वर्षिय रणनीतिक तथा त्रिवर्षिय सुधार योजनाको समिक्षा	२५
चित्र ६ पञ्च वर्षिय रणनीतिक तथा त्रिवर्षिय सुधार योजनाको समिक्षा	२६
चित्र ७ पञ्च वर्षिय रणनीतिक तथा त्रिवर्षिय सुधार योजनाको समिक्षा	२६
चित्र ८ कर दायराको अवस्था	३०
चित्र ९ कर दायराको विस्तार	३१
चित्र १० तथ्यांक विश्लेषण	३३
चित्र ११ अनुसन्धानको संख्यात्मक प्रगति	३४
चित्र १२ कर निर्धारण प्रगति	३५
चित्र १३ कर फिर्ता	४४
चित्र १४ कर फिर्ताको रकम	४४
चित्र १५ पूर्ण कर परीक्षण संख्या	५१
चित्र १६ कर निर्धारण	५१
चित्र १७ कर निर्धारण	५१
चित्र १८ चालु वर्षको कर परीक्षण	५२
चित्र १९ चालु वर्षको कर परीक्षणको प्रगति	५२
चित्र २० बक्यौता घटाएको	५४
चित्र २१ संकलन लागत मूल्य	५५
चित्र २२ राजस्व लक्ष्य र प्रगति	५९
चित्र २३ कर संकलनको विश्लेषण	६०
चित्र २४ मू.अ.कर संकलनको अनुपात	६१
चित्र २५ मू.अ.कर संकलन आन्तरिक तर्फ	६२
चित्र २६ आन्तरिक मू.अ.कर संकलन	६३
चित्र २७ शिर्षकगत आयकर संकलन	६४
चित्र २८ शिर्षकगत आयकर संकलन	६४
चित्र २९ अन्तःशुल्कको शिर्षकगत संकलन	६५
चित्र ३० अन्तःशुल्कको संरचनागत अवस्था	६६
चित्र ३१ कार्यालयगत राजस्व संकलन	६७
चित्र ३२ करदाता सेवा कार्यालयगत राजस्व संकलन	६८

अनुसूचीहरू

	पेज नं.
अनुसूची १ आयकरमा दर्ता	७१
अनुसूची २ कार्यालयगत आयकरमा दर्ता	७२
अनुसूची ३ कार्यालयगत मू.अ.कर विवरण तालिका	७३
अनुसूची ४ करदाता र आय विवरणको लगत	७४
अनुसूची ५ मू.अ.कर विवरण तालिका	७५
अनुसूची ६ मू.अ.कर विवरण तालिका	७६
अनुसूची ७ संकलनको तुलनात्मक प्रगति	७७
अनुसूची ८ आन्तरिक राजस्व विभाग मातहत कार्यालयहरूको संगठनात्मक तालिका	८९
अनुसूची ९ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना	९०
अनुसूची १० आर्थिक विवरण	९१

संकेत सूची

आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.रा.वि.	आन्तरिक राजस्व विभाग
आ.रा.का.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय
उ.म.न.पा.	उपमहानगरपालिका
क.से.का.	करदाता सेवा कार्यालय
का.म.पा.	काठमाण्डौ महानगरपालिका
गा.वि.स.	गाऊँ विकास समिति
चा.ए.	चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट
ठू.क.का.	ठूला करदाता कार्यालय
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
म.ले.नि.का.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालय
मू.अ.कर	मूल्य अभिवृद्धि कर
रा.प.प्र.	राजपत्रांकित प्रथम श्रेणी
रा.प.द्वि.	राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी
रा.प.अ.	राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी
रु.	रूपैयाँ
शा.अ.	शाखा अधिकृत
AA	Amended Assessment
ABBS	Any Branch Banking System
ASYCUDA	Automated System for Customs Data and Management
DTAA	Double Taxation Avoidance Agreement
EASy	Excise Automation System
ECR	Electronic Cash Register
EIMS	e-Internal Monitoring System
e-PAN	electronic- Permanent Account Number
e-TDS	electronic- Tax Deducted at Source
FY	Fiscal Year
GDP	Gross Domestic Product
gIz	German Institute for International Co-operation
IT	Income Tax
MA	Management Assessment
NF	Non - Filer
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
PAN	Permant Account Number
PDCR	Posted Data Change Request
RAS	Revenue Accounting System
RD	Return Detail
SMS	Short Massage Service
TPS	Taxpayer Service
VAT	Value Added Tax

कार्यकारी सारांश

नेपालमा व्यवस्थित कर प्रणाली थालनी भएको साढे पाँच दशक भइसकेको छ भने, स्वयंकर निर्धारणको सिद्धान्तमा आधारित आधुनिक कर प्रणालीको प्रारम्भ भएको पनि करिव दुई दशक भन्दा बढी भइ सकेको छ । समयानुकूल कर प्रणालीमा सुधार ल्याई मुलुकमा समृद्धि र सुशासन कायम गर्ने उद्देश्यले विभिन्न नीतिगत, प्रक्यागत, संरचनागत र व्यवस्थापकीय एवं व्यवहारगत सुधारका प्रयासहरु गरिदै आइएको छ । अपेक्षाकृत रुपमा मुलुकमा समृद्धि र सुशासन हासिल भइ नसकेको वर्तमान परिप्रेक्ष र विश्वव्यापीकरणको बढ्दो लहर तथा प्रभावको सन्दर्भलाई चिन्तन, मनन र विश्लेषण गर्दै हाम्रो आन्तरिक राजस्व प्रशासन अर्थात् कर प्रणालीमा आउन सक्ने संभावित जटिलताको सम्बोधन र पूर्व तयारी समयमै गर्न सक्ने गरी आन्तरिक क्षमता विकास र विस्तार गर्नुपर्ने आवश्यकता पनि सँगसँगै महसुस गरिदै आएको छ ।

मुलुकको कर नीतिले अपेक्षा गरेका लक्ष्यहरु हासिल गर्ने, कर प्रशासनलाई स्वच्छ, दक्ष, प्रभावकारी, मितव्ययी र स्वचालित सूचना प्रविधियुक्त बनाउदै अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य मान्यता अनुरूप करदाता मैत्री र गुणस्तरयुक्त सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने उद्देश्यका साथ एकीकृत कर प्रणाली अवलम्बन गर्ने नीति अनुरूप साविकको कर विभाग र मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी २०५८ साल वैशाख २ गते आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो । आयकर प्रशासन गर्ने कानून विश्वव्यापी रूपमा तुलना योग्य बनाउदै कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउने गरी निर्माण गर्ने उद्देश्यले विश्वव्यापी प्रचलन अनुरूप २०५८ सालमा आयकर ऐन, २०५८ जारी भई कार्यान्वयनमा आएको १४ वर्ष भइ सकेको छ । त्यसरी नै ठेकेदारी प्रथाबाट विकास हुँदै आएको अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउने अभियानको फलस्वरूप अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ जारी भई कार्यान्वयनमा आएको १४ वर्ष भएको छ ।

वस्तु तथा सेवामा लाग्ने बिक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करहरुलाई प्रतिस्थापित गर्दै एकल आधुनिक करको रूपमा वस्तु तथा सेवामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर ल्याइएको छ । मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ सालमा तर्जुमा भई २०५४ साल मंसिर १ गते देखि लागू गरियो । यो कर लागू भएको पनि १८ वर्ष पुगिसकेको छ । यस अवधिमा आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलनमा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको छ । कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरु समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक राजस्वको प्रमुख श्रोत बन्न पुगेको छ । विभागले देशका विभिन्न २२ स्थानमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु र ठूला करदाता कार्यालय १, काठमाण्डौं जिल्लाभित्र १३ र काठमाण्डौं उपत्यका बाहिर १३ गरी २६ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरु मार्फत आफ्नो कर प्रशासनको व्यवस्थापन एवं संचालन गर्दै आएको छ ।

करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन तथा कर प्रशासनमा सुशासन कायम गर्न सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परीक्षण, २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्नुका साथै विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउदै राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको कराधार वृद्धि र संरक्षण गर्ने गरी कर प्रणालीमा सुधार सहित कर प्रशासन सञ्चालन गर्ने उद्देश्यसाथ 'करदातामैत्री कर प्रशासन, समृद्धि र सुशासन हाम्रो अभियान' को नारा सहित तेस्रो राष्ट्रिय कर दिवस मनाइएकोमा समृद्ध राष्ट्र निर्माण र फराकिलो कराधार: करदातामैत्री एवं सुदृढ करप्रणाली पूर्वाधार नाराका साथ चौथो राष्ट्रिय कर दिवस २०७२ को संघारमा छौं । कर प्रणाली सुधार गर्न अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण, अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित नीतिगत सुधार आदि कर प्रशासनका प्रमुख मान्यताहरु रहेका छन् ।

आ.व २०७१/०७२ मा भएका मूल्य मूल्य प्रगतिलाई सक्षिप्तमा निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ :

- **मूल्य अभिवृद्धि कर :** रु. १ खर्व १८ अर्व ७३ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. १ खर्व १८ अर्व ४९ करोड असूल भएको छ । सो मध्ये पैठारीतर्फ ८० अर्व ५७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ७८ अर्व ९४ करोड (पैठारी तर्फको मूल्य अभिवृद्धि करको लक्ष्य र असुलीमा मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता वापतको रकम रु ६ अर्व ११ करोड

- समायोजन गरिएको छैन) र स्थानीय तर्फ ३८ अर्ब १६ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ३९ अर्ब ५५ करोड असुल भएको छ। स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०४ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।
- **आयकर** : रु. ७८ अर्ब ६३ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. ७९ अर्ब ६७ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा १०१ प्रतिशत प्रगति भएको छ।
 - **अन्तःशुल्क** : रु. ५१ अर्ब ४८ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. ५३ अर्ब ५२ करोड असुली भएको छ। अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ २२ अर्ब ९५ करोड लक्ष्य रहेकोमा २२ अर्ब ४७ करोड र स्थानीय तर्फ रु. २८ अर्ब ५३ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ३१ अर्ब ५ करोड असुली भएको छ। स्थानीयतर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०९ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।
 - करदाताका कर तथा आय विवरण सम्बन्धी तथ्यांकहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूची तयार गर्ने कार्य सम्पादन गरिएका छन्। कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँग अन्तर्क्रिया गर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने कार्य समेत सम्पन्न भएका छन्।
 - आ.व. २०७१/०७२ मा आयकरमा ४० प्रतिशत र मू.अ.करमा २४.२ प्रतिशत Non Filer रहेका छन्।
 - आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा आन्तरिक राजस्व विभागले आफू मातहतका कर्मचारीहरूलाई स्वदेश तथा विदेशको विभिन्न तालिमहरू प्रदान गरेको छ। आन्तरिक रूपमा मुलुकभित्र National Financial Reporting Standard (NFRS) को Module- ३ सम्बन्धी एक दिने व्यवस्थापन कार्याशाला गोष्ठीमा ७८ जना कर अधिकृतहरूलाई तालिम प्रदान गरियो।
 - OECD तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूद्वारा करसँग सम्बन्धित विभिन्न तालिम कार्यक्रमहरू अष्ट्रिया, टर्की, कोरिया, हंगेरी र भारत लगायतका देशहरूमा सञ्चालित विभाग तथा अन्तर्गतका २३ जना अधिकृतहरूले तालिम प्राप्त गरेका छन्।
 - आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको जम्मा ३ अर्ब १८ करोड ९७ लाख राजस्व, विनियोजन र धरौटी तर्फको कूल बेरुजु रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा १ अर्ब ९३ करोड ३४ लाख बेरुजु फछ्यौट भएको छ। उक्त बेरुजु फछ्यौट कूल बेरुजुको ५६.१ प्रतिशत हुन आउँछ।
 - आ.व. २०७१/०७२ मा मू.अ.कर र आयकर तर्फ ५ अर्ब २१ करोड ३१ लाख बक्यौता असुली भएको छ भने रु. ६ अर्ब ६८ करोड ५९ लाख बक्यौता समायोजन भई कूल जम्मा ११ अर्ब ८९ करोड ९१ लाख बक्यौता घट्टन गएको छ।

भाग-१
सामान्य जानकारी

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

सामान्य जानकारी

१.१ परिचय

विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउँदै नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने नीतिगत सुधार गर्न थालिएकोमा २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास नतिजामा आधारित व्यवसायिक संगठन र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्दै जाने तथा नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक संगठनको रूपमा विस्तार गर्नुपर्ने महसुस गरिँदै आएको छ। अनुसन्धानमा आधारित कर नीतिको तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरी आन्तरिक कर कानूनहरूको प्रभावकारी एवं कुशल कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ साविकको कर विभाग र मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी २०५८ साल वैशाख २ गते आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो। आन्तरिक राजस्व विभागले वित्तीय नीति अन्तर्गत कर नीतिको महत्वपूर्ण उपकरण मानिएको प्रत्यक्ष कर आयकर तथा अप्रत्यक्ष कर मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर, शिक्षा सेवा शुल्क जस्ता आन्तरिक कर नीति निर्माण र ती कर नीतिको कार्यान्वयन र प्रशासन तथा अनुगमन गर्दछ।

आयकर प्रशासन गर्ने कानून विश्वव्यापीरूपमा तुलनायोग्य बनाउँदै कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउने उद्देश्यका साथ विश्वव्यापी प्रचलन अनुरूप नेपालमा २०५८ सालमा आयकरको आधुनिक कानूनी संरचना र प्रणालीलाई पूर्णतः आधुनिकीकरणको दिशामा अभिमुखीकरण गर्न सफल भयो। त्यसरी नै ठेकेदारी प्रथाबाट विकास हुँदै आएको अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउने अभियानमा २०५८ सालको ऐनले यसलाई पूर्णता दिन खोजेको छ। वस्तु तथा सेवामा लाग्ने विभिन्न करहरूलाई बिक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करहरू प्रतिस्थापित गर्दै वस्तु तथा सेवामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा रहेको मूल्य अभिवृद्धि कर लागू भई कार्यान्वयन भएको १८ वर्ष पुगेको छ। मूल्य अभिवृद्धि कर सम्बन्धी कानून २०५२ सालमा तर्जुमा भई २०५४ साल मंसिर १ गते देखि लागू गरियो। यो कर लागू भएको पनि अठार वर्ष पुगी सकेको छ। यस अवधिमा आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलन उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको, कर प्रशासनको प्रभावकारिता र यसको उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिता बढेको, करदाताको कर सहभागिता लागत र समयमा क्रमशः सुधार हुँदै आएको देखिन्छ। कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै छन्। यसै गरी निश्चित रोयल्टी, लाभांश जस्ता गैरकर राजस्वको अनुगमनको कार्य समेत यस विभाग मार्फत हुँदै आएको छ। विभागले देशका विभिन्न २२ स्थानमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र ठूला करदाता कार्यालय १, काठमाण्डौं जिल्लाभित्र १३ र काठमाण्डौं उपत्यका बाहिर १३ गरी २६ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरू मार्फत आफ्नो कर प्रशासनको व्यवस्थापन एवं संचालन गर्दै आएको छ।

व्यापारी, व्यवसायी मात्र कर दाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा बनाई पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्बर लिने वातावरण बनाउन अभै पनि सोचे अनुरूप कर प्रशासनले सफलता प्राप्त गर्न सकेको छैन। कराधार फराकिलो र दिगो बनाउन नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय अवरोध रहेको, करदाताका आर्थिक गतिविधिका सूचनाहरूको सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने क्षमता अपेक्षित रूपमा विकास भै नसकेकाले करारोपणको लागि आफ्नो आय आफैँ हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरोँ तथा करदातालाई कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो भन्ने धारणा जगाई उत्प्रेरित गर्ने वातावरण र व्यवस्थापकीय दक्षताको विकास गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ। यसै गरी कार्यालयको कार्य संरचना र कार्य प्रणालीलाई कार्यमैत्री र करदातामैत्री बनाउन थालिएको भएता पनि थप सुधार र विकासका लागि अझ ठूलो मात्रामा लगानीको आवश्यकता छ। कर्मचारी व्यवस्थापनमा देखा पर्ने व्यवस्थापकीय जटिलता र त्यसको कार्यसम्पादनसँग अन्तरमिलान गरिएको कार्यसम्पादन प्रोत्साहन प्रणालीको आधारमा कर्मचारीको मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीको

पनि थालनी र विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ । समाजमा कर प्रशासनको छविमा क्रमिक सुधार आएता पनि करदाताले गरेको अपेक्षा अनुरूप आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानीका लागि प्रणालीगत र व्यवहारगत सुधारमा थप क्रियाशिलताको खाँचो छ । करदातालाई सुलभ, सहज र स्तरीय सेवा तत्काल प्रदान गर्न विकास र विस्तार गरिएको विद्युतीय प्रणालीको भरपर्दो, विश्वसनीय र सुरक्षित सेवाको सुनिश्चितताको लागि थप प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ । उपयोग र प्रयोगको विस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ । कर प्रशासन र करदाता बीचको प्रत्यक्ष सम्पर्क घटाउँदै करदाताको करसहभागिता लागत तथा समय न्यूनीकरण गर्ने दिशामा विकास गरिएको यो प्रणाली सुधारमा सकारात्मक संकेतचित्र देखिएता पनि यसको दिगोपना र विश्वसनीयता बढाउन नयाँ प्रविधिलाई आत्मसात गर्दै सोको व्यवस्थापनको लागि थप लगानी सहितको सुधार गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ । विद्युतीय कर प्रशासनको उपयोग र विस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप ध्यान केन्द्रीत गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस भएको छ ।

कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो, त्यसैले कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिनु । नेपालको कर नीतिले आधारभूत रूपमा नीतिको निर्माण गर्दा समानता र स्वच्छता, तटस्थता, सरलता, निश्चितता, कर भुक्तानीमा सहजता, करारोपणमा न्यूनतम करको अन्तराल, कर संकलन लागतमा कमी गर्न, अर्थतन्त्रको दक्षता बढाउन सघाउने र यसरी संकलन गरिएको राजस्वको उपयोग जनताको हितमा खर्च गर्नु पर्ने देखिन्छ भने आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानी गरौं भन्ने धारणा जागृत गराउन सकेमा मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउँदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली सफल भएको मान्न सकिन्छ । यसै अनुरूप, कर नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउँदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली विगत केही वर्षदेखि अनुकरणीय कार्य गर्न सफल भएको छ । हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि र आधुनिक सम्बृद्ध नेपाल निर्माणको लागि हो भन्ने यथार्थ हामीले अबै हाम्रा करदातालाई बुझाउन प्रयत्नशील छौं । कर सम्बन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व हो, सेवा प्रवाहको लागि करदाता कर प्रशासनको ढोकामा आउने होइन, कर प्रशासन करदाताको आँगनमा पुग्नका लागि सम्पूर्ण कर सुधार कार्यक्रम केन्द्रीत रहेको तर्फ अबै करदातालाई विश्वासमा दिलाउन सकिएको छैन । त्यसैले करसँग डर होईन भर गरौं, भन्ने अवधानालाई आत्मसात गर्दै करको चर्चा घर घर सम्म पुऱ्याउँ भन्ने अवधानाको विकास गरी कर छलीको सूचना भएमा कर प्रशासनलाई दिई सहयोग गर्न वातावरणको विकास हुन सके समग्र कर संकलनमा सहयोग पुग्दछ ।

१.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू

नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन, विद्युतीय सुशासन कायम गर्न, करदाता शिक्षा र सेवा बढाउने आन्तरिक कार्य प्रक्रियाको सरलीकरण, जोखिममा आधारित कर परीक्षण २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यावसायिक संगठन र कार्य विशिष्टिकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागको उद्देश्य रहीआएको छ । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउँदै नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधार गर्न थालिएको छ । नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक संगठनको रूपमा रहेको छ । यसले क्रमशः आफुलाई पूर्णतः व्यवसायिक बनाउने दिशामा लागिरहेको छ । यस विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य तथा रणनीतिहरूका साथै कार्यसञ्चालनका मान्यताहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

सोच (Vision)

➤ आन्तरिक राजस्व परिचालन, व्यावसायिक सेवा, नवीन सोच र आर्थिक वृद्धिका लागि सबल संगठनको निर्माण गर्ने ।

गन्तव्य (Mission)

➤ स्वेच्छिक कर सहभागिताको लागि गुणस्तरीय सेवाको प्रत्याभूति गर्ने र स्वच्छतापूर्वक कर कानूनको कार्यान्वयन गर्ने ।

समग्र उद्देश्य (Overall Objective)

➤ सक्षम र प्रभावकारी कर प्रणालीको प्रबर्द्धन गर्ने ।

विकासात्मक उद्देश्यहरू (Development Objectives)

- नीतिगत सुधार र कर कानूनको पालनामा अभिवृद्धि गर्ने,
- करदाता सेवा र शिक्षाको विस्तार गर्ने,
- आधुनिक प्रविधिको अधिकाधिक मात्रामा उपयोग गर्ने,
- सांगठनिक प्रणालीको सुदृढीकरण र सक्षम जनशक्तिको परिचालन गर्ने ।

कार्यादेश (Mandate)

- कर प्रशासन,
- राजस्व परिचालन,
- कर सुधार,
- कर नीति, करदाता सेवा र शिक्षा,
- अनुसन्धान र विकास,
- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन,
- संगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन र
- स्रोत साधन व्यवस्थापन ।

मूल्य मान्यताहरू (Values)

- समतापूर्ण व्यवहार,
- करदाताको सम्मान
- सदाचारिता र प्रतिबद्धता,
- सहकार्य र
- नवीन सोचका साथ कार्य गर्ने ।

विभागको कार्यप्रणालीका लागि वचनबद्धता

‘करसँग डर होईन भर गरौं’ भन्ने अवधारणालाई आत्मसात गर्दै करदाताहरूलाई उत्कृष्ट सेवाको माध्यमबाट तत्काल गुणस्तरीय सेवा र सत्कार दिने र करदाताहरूले प्रत्यक्ष अनुभूत गर्ने गरी शीघ्र सेवा, करको चर्चा घर घरसम्म पुऱ्याउने वचनबद्धता, करदाता शिक्षा र सेवाभाव सहितको करदाता सेवा, स्पष्ट कार्यप्रणाली सहितको सरल, सुविधाजनक र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गरिनेछ ।

जनतालाई सम्मान र सेवा: सुशासनलाई टेवा

करदातासँग गरिने व्यवहार नम्र, शिष्ट र शालीन हुनेछ । कर प्रशासनमा करदाता मैत्री व्यवस्थापकीय पद्धतिलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

कर सहभागितामा प्रवर्द्धनात्मकता

हाम्रा दक्ष सेवा प्रदायकबाट करदातालाई यथार्थ र सही कर सहभागिता गर्नका लागि शिक्षा र सेवा दिइनेछ ।

कर सम्बन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व

कर कानूनहरूको कार्यान्वयन गर्नका लागि करदाताले बुझ्न सक्ने गरी कर सम्बन्धी सरल कार्यविधि र निर्देशिका बनाई त्यसको जानकारी करदाता शिक्षाको माध्यमबाट उपलब्ध गराई करदातालाई कर सम्बन्धी पर्याप्त सूचना प्रवाह गरी सचेत बनाइने छ ।

सुविधायुक्त कर संरचना

करदाताको नजिक र शीघ्र सेवा प्रदान गर्ने अभिप्रायले विद्युतीय माध्यमबाट सेवा दिन कर सेवा प्रदायक सधैं तत्पर

रहनेछ । यसबाट करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घट्नेछ । तसर्थ, तपसिलमा उल्लिखित सेवा यथासमयमै प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग सधैं प्रतिबद्ध छ :-

- करदाताको अधिकांश लिखित जिज्ञासाहरूको जानकारी १५ दिन भित्र दिईने
- यदि कसैले विभागको कल सेन्टरमा टोल फ्री नम्बरमा फोन गरेमा कर सम्बन्धी जिज्ञासाको जवाफ तत्कालै पाईने,
- यदि कसैको कर सम्बन्धी कुनै जिज्ञासा भएमा विभागको **Web Site: www.ird.gov.np** बाट तत्कालै जानकारी लिन सक्ने,
- कर विवरण दाखिला विभागको **web site** बाटै विद्युतीय माध्यमबाट गर्न सकिने,
- करदाता दर्ताको जानकारी विभागको **web site** बाट तुरुन्त सुसूचित गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित स्थायी लेखा नम्बर लिनका लागि आवेदन गरेमा सोही दिन उपलब्ध गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित कर फिर्ताका लागि आवेदन गरेमा नियमित निकासी कर्ताको हकमा ३० दिनभित्र र अन्य सामान्य कर फिर्ताको हकमा निवेदन प्राप्त भएको ६० दिन भित्रमा निर्णय दिइने ।

‘करको चर्चा घरघरमा गरौं, कर तिरौं, राष्ट्र निर्माणमा सहभागि बनौं’ भन्ने अवधारणा सहित यस विभागको सम्पूर्ण प्रयास कर सहभागिता लागत र समय घटाउनमा केन्द्रित रहनेछ । गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा प्रवाहलाई प्राथमिकता दिइनेछ । आफ्नो आय आफैं हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं, प्रचलित कानून अनुसार कर पालना गरी कर प्रशासनलाई सहयोग गर्ने करदातालाई उच्च सम्मान गरिने छ । साथै, करदाताहरूबाट पनि यस विभागले निम्न अपेक्षा राखेको छ:

- स्थायी लेखा नम्बर लिई कारोवार गर्ने,
- मूल्य अभिवृद्धि करयोग्य कारोवार गर्नेले दर्ता गरी कारोवार गर्ने,
- सामान खरिद गर्दा तथा विक्री गर्दा कर विजक लिने र दिने बानीको विकास गर्ने,
- अग्रिम कर कट्टि सम्बन्धी कर विवरण विद्युतीय माध्यमबाट प्रेषित गर्ने,
- आयकर तथा मूल्य अभिवृद्धि करका विवरणहरू म्याद भित्रै विद्युतीय माध्यमबाट बुझाउने,
- कर दाखिला तोकिएको समय भित्रै गर्ने,
- कर कानूनको परिपालना गर्ने,
- खरिद तथा विक्रिको तथा साहु र असामीको ५ लाख भन्दा माथिको विवरणको फाईलिङ समयमा नै गर्ने,
- कर छलीका सूचनाहरू जिम्मेवार नागरिकको हैसियतबाट समयमा नै कर प्रशासनलाई उपलब्ध गराउने ।

१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन

अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गर्ने ध्येयका साथ तयार गरिएको संगठनात्मक संरचनामा आन्तरिक राजस्व विभाग र यस मातहतका कार्यालयहरूमा पूर्णतया कार्यमूलक प्रणाली (**Functional System**) को संगठनात्मक स्वरूप अवलम्बन गरिएको छ । विभागको संगठनात्मक संरचनामा रहेका ४ महाशाखाहरू निम्नानुसार छन् :

(क) सञ्चालन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा, करदाता सेवा शाखा, अनुसन्धान तथा विकास शाखा, कर संकलन शाखा, बक्यौता शाखा र बेरुजु शाखा रहेका छन् ।

(ख) नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा, नीति विश्लेषण शाखा, कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा, अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा, योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा, कानून शाखा, सामान्य प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन् ।

(ग) अन्तःशुल्क महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तःशुल्क व्यवस्थापन शाखा र अन्तःशुल्क नीति विश्लेषण शाखा तथा विकास शाखा रहेका छन् ।

(घ) सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा र सूचना प्रविधि शाखा रहेका छन् । यस महाशाखाले समग्र कर प्रणालीलाई प्रविधिको सञ्जालमा आवद्ध गर्न र तदनुरूप कार्य सञ्चालन गर्न मातहत कार्यालय एवं करदाताहरूलाई सहजीकरण गर्ने गर्दछ ।

महानिर्देशकको प्रत्यक्ष निगरानीमा रहने गरी प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा रहेको छ । सबै महाशाखाहरूमा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका उप महानिर्देशकले नेतृत्व गर्ने व्यवस्था रहेको छ भने शाखाको नेतृत्व राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको उपसचिव स्तरको निर्देशकले गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । विभागमा राजपत्राङ्किततर्फ ७० र राजपत्र अनङ्किततर्फ १८ गरी जम्मा ८८ जनाको स्थायी दरबन्दी कायम गरिएको छ । सो बाहेक विभागमा बरिष्ठ चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट, बरिष्ठ अर्थशास्त्री, अन्तर्राष्ट्रिय कर विज्ञ, अन्तर्राष्ट्रिय कानून विज्ञ, सिष्टम एडमिनिष्ट्रेटर, प्रणाली विश्लेषक, प्रोग्रामर, डाटाबेस एडमिनिष्ट्रेटर, हार्डवेयर तथा नेटवर्क टेक्निसियन, पावर टेक्निसियन, डा.ई.सु, हल्का सवारी चालक र कार्यालय सहयोगी लगायत कर सम्बन्धी विशेषज्ञ सेवा करारमा लिन सकिने व्यवस्था छ ।

विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय बाहेक २२ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालय र २६ वटा करदाता सेवा कार्यालय रहेका छन् । कूल करदाता सेवा कार्यालयहरूमध्ये काठमाण्डौं जिल्ला अन्तर्गत १३ र बाहिरका अन्य स्थानमा १३ रहेका छन् । ठूला करदाता लगायत आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाण्डौं, क्षेत्र नं. १, २ र ३ मा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी, सह सचिवस्तरको प्रमुख कर प्रशासक, अन्य सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र काठमाण्डौं जिल्ला अन्तर्गतका करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको उप सचिवस्तरका प्रमुख कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ । त्यसैगरी काठमाण्डौं जिल्ला बाहिरका करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको शाखा अधिकृतस्तरको कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ । सबै कार्यालय लगायत विभागमा समेत जम्मा स्थायी जनशक्ति ९८९ रहेकोमा सो मध्ये राजपत्राङ्किततर्फ ५६३ र राजपत्र अनङ्किततर्फ ४२६ रहेका छन् । यसलाई अनुसूचि ९ मा राखिएको छ ।

१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा र आगामी सुधारको सोंच

वि.सं. २००८ सालमा अर्थ मन्त्रालयको स्थापना भएपछि नेपालमा आधुनिक राजस्व प्रशासनको प्रारम्भ भएको हो । राजस्व प्रशासनलाई थप सुधार गर्ने क्रममा वि.सं. २०१५ मा अन्तःशुल्क ऐन, २०१५ को निर्माण गरी जारी गरियो । यसबाट कर प्रणालीको सुधार कार्यले अनवरत रूपमा गतिशिलता लिएको छ र सोको प्रयास यद्यपी जारी छ । यसै क्रममा वैज्ञानिक कर प्रणालीको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि गरेको कार्यान्वयनको शुरुवात गर्न अमेरिकी सरकारको सहयोग रहेको थियो । कानूनको निर्माण र कार्यविधि व्यवस्थित गर्न अमेरिकी सरकारले सघाएको थियो भने सरकारको आफ्नै स्रोतबाट कर प्रणालीको सुधारको लागि अध्ययन गरी यसैका आधारमा आर्थिक वर्ष २०४९/०५० देखि कर सुधारलाई पहिलो कार्यसूची बनाएको छ । नेपालको कर प्रणालीको सुधारको समीक्षा गर्दा मूलतः निम्न चरणहरू पार गरेको छ ।

प्रथम पुस्ताको सुधार (२०१९ देखि २०३१ सम्म)

यस चरणमा कर प्रशासनको अवधारणा निर्माण गर्ने, संगठन संरचनाको विकास गर्ने र कानूनी सुधारको थालनी भएको पाईन्छ । कानून बमोजिम मात्र कर लगाउन पाउने प्रथाको थालनी आयकर ऐन, २०१९ मार्फत गरिएकोले यसलाई प्रथम पुस्ताको सुधार अन्तर्गत राख्ने गरिन्छ ।

दोस्रो पुस्ताको सुधार (२०३१ देखि २०४९ सम्म)

आयकर ऐन, २०३१ को तर्जुमा भएपछि नेपालको कर प्रणालीमा कानूनमा आधारित कर प्रणालीको विकासको थालनी भएको थियो । यस अवधिमा करारोपण गर्दा करदाताको अधिकारको पालना र कर प्रणालीलाई पनि विभिन्न कानूनी संसोधन मार्फत आधुनिकीकरण गर्ने र करदाता एवं कर प्रशासनलाई उत्तरदायी बनाउने प्रयास गरिएको थियो ।

तेस्रो पुस्ताको सुधार (२०४९ देखि २०५८ सम्म)

यस चरणमा मूलतः नेपालमा स्वयंकर निर्धारण प्रणालीको थालनी, कर अवधिको निश्चितता, चालु वर्षको आधारमा कर संकलन, मूल्य अभिवृद्धि कर प्रणालीको थालनी र विश्वव्यापीरूपमा अंगालिएका सिद्धान्त अनुरूप आयकर तथा अन्तःशुल्क कानूनको निर्माण गरिएको थियो । यही समयमा नेपालको कर प्रणालीमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी पूर्णतः आधुनिक तथा स्वःचालित कर प्रणालीका स्वरूपहरूको प्रारम्भ भएको पाईन्छ ।

चौथो पुस्ताको सुधार (२०५८ देखि हाल सम्म)

यस चरणमा नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन विद्युतीय कर सुशासन, आन्तरिक सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परीक्षण, २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यवसायिक संगठन र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने जस्ता निरन्तर सुधार प्रयासलाई अगाडि बढाउँदै लिएको छ । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हीत अनुकूल बनाउँदै राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको करदाताको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधारको कार्य पनि यसै चरणमा थालिएको छ ।

नेपालको कर सुधारको सन्दर्भमा कुरा गर्दा चौथो पुस्ताको सुधारका लागि विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संस्थाहरूको पनि सहयोग प्राप्त भएको छ । मूल्य अभिवृद्धि गरेको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न डेनिस सरकारको सहयोग लामो समयसम्म प्राप्त भएको थियो भने आयकर प्रणालीको कानूनी सुधारको लागि अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको अग्रणी भूमिकामा जर्मन सरकारले **gIz** मार्फत सहयोग विस्तार गर्न थालेको थियो । आय कर कानूनको तर्जुमा एवं कार्यान्वयनमा डेनमार्क र जर्मन सरकारको सहयोग प्राप्त भएको थियो । कर प्रणालीको मुख्य अवयवको रूपमा रहेको सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा डेनमार्क सरकारको सहयोगबाट **PROTAX** प्रणालीको विकास भएको छ । यसका अतिरिक्त आन्तरिक कार्य निर्देशिकाको निर्माण, सरलीकरण गर्न र २१ औं शताब्दीको आर्थिक जटिलता र त्यसले कर प्रणालीमा ल्याउने संभाव्य समस्याको समाधान गर्न सक्ने जनशक्तिको भरपर्दो व्यवस्थापनमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग प्राप्त भएको छ । नेपालको कर प्रणालीको सुधारको नीतिगत एवं कानूनी व्यवस्था सही भएता पनि यसको कार्यान्वयनका लागि थप सुधारको खाँचो भने देखिएको छ । आन्तरिक राजस्व विभागले करदाताको मन क्रमशः जित्दै गएको सन्दर्भमा सुधारको सही मार्गचित्र सहितको निरन्तर सुधार प्रयास नै विभागको बदलिदो सकारात्मक छविको आधारभूमि हो । यसर्थ, अबका दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागले यो क्षणसम्मको सुधारलाई अभ्र परिमार्जन गर्न र अर्थव्यवस्थाले ल्याउने जटिलता र विश्वव्यापीकरणका गम्भिर आर्थिक प्रभावबाट बचाउन निम्न क्षेत्रमा सुधारका कार्यहरू गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

१. कर प्रणाली सुधार

- कर प्रणालीको पञ्च बर्षीय रणनीतिक योजना तथा त्रि बर्षीय कर प्रणाली सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि विभागमा कर प्रणाली सुधार ईकाई (**Tax System Reform Unit**) स्थापना गरिने छ । यही

- इकाई मार्फत् ती योजनामा उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन तथा अनुगमन गरिने,
- विद्यमान आयकर ऐन तथा अन्तशुल्क ऐन लागू भएको १४ वर्ष पुरा भएको तथा मूल्य अभिवृद्धि कर प्रारम्भ भएको १८ वर्ष पूरा हुन लागेको सन्दर्भमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आएको परिवर्तन तथा हाम्रो परिवर्तित परिवेशलाई समेत आत्मसात गर्दै कर कानूनमा समय सापेक्ष सुधारका लागि अध्ययन तथा विश्लेषण गर्न विशेषज्ञहरू सहितको एक उच्चस्तरीय कर प्रणाली पुनरावलोकन आयोग गठन भई आयोगले दिएका सुझाव बमोजिम कर प्रणाली र कर प्रशासनमा समयानुकूल सुधार गरिने,
 - खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गर्ने,
 - सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यबोझमा आधारित संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली उपागम अवलम्बन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिने,
 - कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउने तथा बढ्दो विश्वव्यापीकरणले यस क्षेत्रमा ल्याएको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न सक्ने अन्तर्राष्ट्रियस्तरको स्थायी संस्थापन निर्देशिका, मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका, दीर्घकालिन करार निर्देशिका, दोहोरो कर मुक्ति सन्धौताको नेपालको ढाँचा, करदत्ता र कर संकलन, पूर्वदिश सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरी लागू गरिनेछ। अन्तर्राष्ट्रिय कर नीति अर्न्तगत दोहोरो कर मुक्ति सन्धौता, मूल्य हस्तान्तरण, कर लेखा परीक्षण, कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदान आदिलाई व्यवहारिक रूपमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता वृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिइने छ। नेपाललाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा थप लगानीका संभावना भएका मुलुकहरूसँग दोहोरो करमुक्ति सन्धौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। साथै, कर प्रणालीका सन्दर्भमा अन्य मुलुकमा भएका विकास र नेपालको आवश्यकता सम्बन्धमा निरन्तर खोजविन र विश्लेषण गर्न संयन्त्रको व्यवस्था गरिने,
२. **कार्यप्रणाली सुधार**
- करदाता सेवा र शिक्षा सम्बन्धी कार्यहरूलाई core र non core कार्यमा विभाजन गरी non core कार्यहरू बाट्य सेवा प्रदायक संस्थाहरू मार्फत सञ्चालन गरिने,
 - कर कानूनहरूको सही रूपमा पालन गर्न मध्यस्थको रूपमा रहेका कर लेखापरीक्षक र कर परामर्श दाता तथा कानून व्यवसायीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिममा संलग्न गराइने,
 - करदाताहरूको व्यावसायिक लागत (Doing Business Cost) घटाउन, गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्न र कानूनको परिपालना गराई कर सहभागिता वृद्धि गर्न तथा कर छलीलाई निरुत्साहित गर्न करदाताहरूलाई लघु, साना, मध्यम र ठूला करदातामा वर्गीकरण गरिनेछ। लघु, साना तथा मध्यमस्तरीय करदाता (Micro, Small & Medium Enterprises) को कर प्रणाली सम्बन्धी विस्तृत अध्ययन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
 - विभाग मातहतबाट हुने कार्यहरूको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षणको माध्यमबाट निगरानी गरिनेछ। कार्यालयहरूबाट प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तरमा सुनिश्चितता गरिनेछ। करदाताहरूलाई विना भन्कट कर तिर्ने वातावरण तयार गरिनेछ। आम नागरिक, करदाता र सरोकार समूहको गुनासो सुनुवाई तथा सम्बोधनको उचित प्रवन्ध मिलाइनेछ। हटलाईन, कल सेन्टर तथा उजुरी पेटिकाहरू मार्फत् गुनासो प्राप्त गरी समाधान गरिने,
 - विभाग तथा मातहत कार्यालयहरूबाट कर शिक्षा, सूचना, सञ्चार, बजार सर्वेक्षण तथा अनुगमन, अन्तर्क्रिया लगायत अन्य जागरणका कार्यहरू गरिनेछ। खास खास विषयहरूमा आवश्यकता अनुसार उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च, उद्योग वाणिज्य संघहरू लगायत निजी क्षेत्रका संघ संस्था एवं निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूबाट भए गरेका कार्यहरूको कानूनले गोप्यता राख्नु पर्ने उल्लेख भए वाहेकका विवरणहरू आवश्यकता अनुरूप सार्वजनिक गरिने,
 - नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट संस्था, लेखापरीक्षक संघ लगायतका सम्बद्ध निकायहरूसँग करका विविध पक्षमा एवं कर कानून कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक राय परामर्श लिने कार्यको थालनी गरिनेछ। साथै, यस्ता संघ संस्थाहरूसँग आवद्ध व्यक्तिहरूलाई कर प्रशिक्षण सम्बन्धी श्रोत व्यक्तिको रूपमा समेत परिचालन गरिनेछ। साथै जटिल प्रकृतिका कर परीक्षण र अनुसन्धानमा निजहरूको राय सुझाव लिने कार्यलाई निरन्तरता दिइने,

३. **राजस्व प्रक्षेपण तथा असुली प्रणाली**

- करको दायरामा आएका क्षेत्रको प्रभावकारी अनुगमन तथा दायरामा नआएका क्षेत्रको पहिचान गरी आर्थिक गतिविधि

सञ्चालन भएको कारोवारको क्षेत्र (Tax base) का विषयमा वस्तुपरक अध्ययन गरिनेछ। अर्थतन्त्रको गतिशिलताको आधारमा सालवसाली कर राजस्वको लक्ष्य, प्रवृत्ति अध्ययन अनुसन्धान गरी यथार्थपरक ढंगले राजस्व प्रक्षेपण गर्न विभागको विद्यमान संरचनामा पुनरावलोकन गरी कर अन्वेषण तथा प्रक्षेपणको स्थायी संयन्त्रको व्यवस्था गरिने,

- कर प्रक्षेपण प्रणालीमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरी संकलन तथा असुली गरिनेछ। चालु आर्थिक वर्षको लागि तोकिएको राजस्व लक्ष्य पुरा गरिनेछ। राजस्व संकलनको प्रवृत्ति विश्लेषण गरी समग्र लक्ष्य पुरा गर्न मासिक रूपमा अनुगमन र समीक्षा गरिने,

४. कर शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार

- उद्योगी तथा व्यवसायी मात्र करदाता हुन भन्ने विद्यमान आम बुझाइलाई परिवर्तन गरी आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् तथा करको दायरामा आउनु भन्नेको उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय र सोबाट आर्जन हुने आयलाई वैध बनाउने प्रक्रिया हो भन्ने धारणालाई आम नागरिक र करदाताहरूमा सचेतना जागृत गराउन कर शिक्षा, सूचना तथा सञ्चारको प्रभावकारी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ। यसको लागि विभागमा विशेषज्ञहरू रहेको कर शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्रको स्थापना गरिने,
- करका बारेमा नयाँ पिढीलाई जानकारी दिन उच्च माध्यमिक तहको शैक्षिक पाठ्यक्रममा नेपालको कर प्रणाली सम्बन्धी विषय समावेश गर्न शिक्षा मन्त्रालयसँग समन्वय गरिनेछ। कर जागरण, कर शिक्षा, तालिम जस्ता कार्यक्रमहरूलाई देशव्यापी रूपमा प्रभावकारी बनाइनेछ। कर जागरणका लागि स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरमा समसामयिक विषयहरू समेटि टेलिफिल्म, वृत्तचित्र, जिंगल, करगीत जस्ता सामग्रीहरू तर्जुमा गरी प्रकाशन तथा प्रसारण गरिने,
- राष्ट्रिय स्तरमा विभाग, स्थानीय तहमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयहरू एवं निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिमूलक संस्थाहरू मार्फत कर शिक्षा तथा जागरणका कार्यक्रमहरू निरन्तर रूपमा सञ्चालन गरिने,
- कर बुलेटिन, ब्रोसर्स, शैक्षिक तथा सूचनामूलक लेखहरूको नियमित प्रकाशन तथा गोष्ठी, अन्तरक्रिया, कर शिविर, घुम्ती शिविर, घर दैलो कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने,
- विक्रेताबाट वास्तविक कारोवार मूल्यमा विजक जारी गराउन र उपभोक्तालाई विजक लिन प्रेरित गर्न विजक खरीद गर्ने, उपहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने लगायतका कार्यक्रमहरू कार्यविधि बनाई सञ्चालन गरिनेछ। यस अभियानमा उपभोक्ताको हित तथा अधिकारका लागि कार्यरत संघ संस्थाहरूलाई समेत सहभागी गराइने,
- करसँग डर होइन भर गरौं। कर तिरौं आफ्नो आमदानीको वैधता सुनिश्चित गरौं। करको चर्चा घर घरसम्म पुऱ्याउँ। कर तिरौं सभ्य नागरिकको परिचय दिउँ। आफ्नो आय आफैं हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं। कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो। कर सम्बन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व हो। व्यापारी, व्यवसायी मात्र कर दाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा बनाउँ। आफूले तिरैको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानी गरौं। कर छलीको सूचना भएमा कर प्रशासनलाई दिई कर असुल गर्न सहयोग गरौं। पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्बर लिउँ। बजारमा वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा अनिवार्य रूपमा बील विजक लिने दिने वानी बसालौं लगायतका विविध नाराहरूको व्यापक प्रचार प्रसार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,

५. करको दायरा विस्तार

- देशका विभिन्न स्थानमा विभिन्न समयमा आयोजना गरिने प्रदर्शनी, मेला, व्यापार मेला, लगायतका अन्य मेलाहरू सञ्चालन गर्ने र त्यसरी सञ्चालन गरिएको मेलामा सहभागी हुने बासिन्दा वा गैर बासिन्दा व्यक्तिहरूले अनिवार्य रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर सहितको अस्थायी स्थायी लेखा नं. लिनुपर्ने अनिवार्य व्यवस्थालाई कडाईकासाथ कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- हालसम्म करको दायरामा नआएका, आय विवरण पेश नगरेका र मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण पेश नगरेका करदाताहरूलाई विभिन्न छुट तथा सुविधा दिई कर कानून परिपालनालाई प्रोत्साहन गर्न आर्थिक ऐन, २०७१ ले गरेको छुट व्यवस्थाको व्यापक जानकारी गराई अधिकाधिक करदातालाई लाभान्वित गराइने,
- करदाता दर्ता गर्न आवश्यक कागजात, दर्ता सम्बन्धी अभिलेखमा परिवर्तनको सूचना दिने प्रकृया र दर्ता तथा दर्ता खारेजी सम्बन्धी स्पष्ट नीति तर्जुमा गरी लागू गरिने,
- करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई पुरानो अभिलेखलाई Digital अभिलेखमा रूपान्तरण गरिनेछ। करदाताको अभिलेख तथा कम्प्युटर प्रणालीमा रहेका सूचना एवं अभिलेखहरूको सुरक्षाको विशेष व्यवस्था गरिने,

६. कर परिपालनामा सुधार

- करपरिपालनाको जोखिम पत्ता लगाउन, व्यवस्थापन र अनुगमन गर्न करपरिपालना जोखिम व्यवस्थापन प्रकृया (Tax Compliance Management Process) को व्यवस्था गरिने,
- विना दर्ता कारोवार गर्ने, दर्ता भएर पनि विल विजक जारी नगर्ने, विल विजक जारी गरेर पनि कारोवार मूल्यमा जारी नगर्ने, समयमा विवरण नबुझाउने (Non Filer), शून्य विवरण बुझाउने (Zero Return), क्रेडिट विवरण बुझाउने (Credit Return), विवरण पेश गर्ने तर कर नतिर्ने, कर वक्यौता राख्ने लगायत कर कानूनको अवज्ञा गर्नेहरूलाई स्थलगत अनुगमन तथा सूचना प्रविधिको माध्यमबाट अनुगमन गरी कर परिपालना बढाइने,
- नक्कली विल विजकको प्रयोगबाट मूल्य अभिवृद्धि करको छली भएको प्रकरणलाई ध्यानमा राखी मूल्य अभिवृद्धि कर छल नसक्ने नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था गरिने,
- मूल्य अभिवृद्धि कर छलीमा परेका व्यवसायीहरूलाई कारवाही गर्नुको अतिरिक्त व्यवसायिक नैतिकता पालना सम्बन्धमा उद्योग वाणिज्य संघ र निजी क्षेत्रको ध्यानाकर्षण गराइने,
- एकीकृत बजार अनुगमन तथा राजमार्ग अनुगमनको माध्यमबाट विल विजक लिने दिने कार्यको परिपालना गराइने, साथै यस कार्यमा निजी क्षेत्रलाई समेत सहभागी गराइने,
- कुनै पेशा तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि बैकहरूमा खाता खोल्दा वा अन्य कारोवार गर्दा स्थायी लेखा नम्वर अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्था गरिने, साथै व्यावसायिक प्रयोजनका लागि रु.बीस लाखभन्दा बढीको ऋण लिँदा वा भुक्तानी गर्दा सो को जानकारी सम्बन्धित बैक र करदाताले आफ्नो दर्ता रहेको आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाइने,

७. न्यून विजकीकरण नियन्त्रण

- ठूला करदाताहरूले जारी गर्ने कर विजकलाई अनिवार्यरूपमा कम्प्युटर सफ्टवेयर मार्फत जारी गर्नु पर्ने व्यवस्था लागू गरिनेछ ।
- व्यापार व्यवसायको क्षेत्रमा आयात निर्यात गर्दाको अवस्थामा भन्सारमा हुने न्यून मूल्यांकन वा घर जग्गा जमिनको मालपोतमा हुने मूल्यांकन वा बजारमा वस्तु तथा सेवा बिक्री वितरणमा हुने न्यून विजकीकरण वा घर जग्गा बहालमा हुने न्यून घोषणाले अर्थतन्त्रनै न्यून मूल्यांकन भएको छ । हरेक क्षेत्रमा हुने न्यून विजकीकरण र न्यून मूल्यांकन नियन्त्रण गर्न सम्बद्ध सबै क्षेत्रमा अभियानको रूपमा उपयुक्त कार्यविधि बनाई विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सिफारिस गरिने,
- आयात तथा आन्तरिक बजारमा हुने न्यून विजकीकरण न्यूनीकरण गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग तथा राजस्व अनुसन्धान विभागको एकीकृत अनुगमन संयन्त्रको विकास गरी राजमार्गमा आन्तरिक ओसारपसार र बजार अनुगमन तथा कारवाही गरिने,

८. कर सूचना सञ्जाल र अनुसन्धान

- अन्तर निकाय सूचना आदान प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय बीच विद्युतीय सूचना प्रणाली स्थापित गर्ने प्रक्रिया शुरु भईसकेको छ । साथै उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय, संस्था दर्ता गर्ने साथै अन्य नियमनकारी निकायहरू नेपाल राष्ट्र बैक, उद्योग विभाग, वाणिज्य विभाग, सहकारी विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका लगायतका निकायहरू र कर प्रशासनबीच विद्युतीय माध्यमबाट दर्ता कै अवस्थाको सूचना प्राप्त गरी करमा दर्ता नगरी कारोवार गर्न नपाइने गरी कर सूचना सञ्जाल (Tax Information Network) को स्थापना गरी चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ,
- करको दायरामा नआएका विलासी जीवन सैली अपनाउने व्यक्तिहरूको विभिन्न श्रोतबाट सूचना संकलन गरी परिस्कृत सूची तयार गरी निगरानी तथा करको दायरामा ल्याई कर असुल गर्न एवं विशिष्ट तथा प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूको कर प्रशासन गर्न विभागमा एक सशक्त ईकाई गठन गरी कार्य थालनी गरिने,
- आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागबीच सूचना सञ्जाल मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । राजस्व प्रशासनका विभिन्न क्षेत्र बीच प्राविधिक विषयहरूमा समन्वयात्मक ढंगले नीति निर्माणमा सुझाव आदान प्रदान गर्न तथा कार्यान्वयन तहमा देखिएका समस्या समाधान गर्न विभिन्न विभागहरू बीच प्राविधिक समितिहरू गठन गरी कार्यगत समन्वय कायम गरिने,

९. कर परीक्षण सम्बन्धी

- विद्यमान कर परीक्षण नीतिमा पुनरावलोकन र कर परीक्षण निर्देशिकाको परिमार्जन गरिने, साथै कर परीक्षण सम्बन्धी

- प्रतिवेदन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइने,
- कर परीक्षण पुनरावलोकन प्रणालीलाई बढी प्रभावकारी बनाउन विशेषज्ञहरूको सेवा लिने व्यवस्था मिलाइने,
- करदाताको कर परीक्षण छनौट सम्बन्धमा नयाँ मापदण्ड निर्धारण गरिनेछ, साथै कर विवरण पेश भएको वा पेश गर्नु पर्ने मितिले ३ वर्षभित्र कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने गरी कार्ययोजना बनाई लागू गरिनेछ। कर परीक्षण गर्दा करदाताको परिसरमा गई Field Audit गर्ने कार्यबाट यथार्थताको सुनिश्चितता गरिनेछ।

१०. कर बक्यौता तथा वेरुजु फछ्यौट

- कर दायित्व निर्धारण भई सकेपछि पनि विभिन्न बहानामा कर दायित्व भुक्तान नगर्ने प्रवृत्तिको विकास हुँदै गएको छ। यसले गर्दा बुझाउनु पर्ने यथार्थ कर रकमभन्दा निकै कम रकम असुली भएको छ। विगतमा कर निर्धारण भएको ठूलो कर रकम असुल गर्न बाँकी रहेको हुँदा बक्यौता असुलीको कार्ययोजना बनाई बक्यौता रकम असुल गरिनेछ। राजस्व न्यायाधीकरणमा धेरै मुद्दा टुङ्गो लाग्न बाँकी रहेको कारणले पनि ठूलो बक्यौता अंक रहेको हुँदा यसतर्फ पहल गरिने,
- विगतको राजस्व तथा विनियोजन तर्फको वेरुजु फछ्यौटमा अधिल्ला आर्थिक वर्षहरूमा उत्साहजनक प्रगति हासिल भएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा समेत महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनमा परेको बाँकी वेरुजु वेमाख गर्न अभियान चलाइने,

११. अन्तःशुल्क व्यवस्थापन सम्बन्धी

- अन्तःशुल्कको हालको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमश स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गर्ने नीति अनुरूप सूति तथा सूतिजन्य पदार्थलाई स्वयं निष्काशन प्रणालीमा लगिएको छ। ती वस्तुहरू कारखानाबाट निष्कासन गर्दा स्टीकर लगाउनु पर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ। नक्कली स्टीकरको प्रयोग र स्टीकर नै प्रयोग नगर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न आकस्मिक निरीक्षण टोली गठन गरी सो टोलीलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिने,
- अन्तःशुल्कमा हुने चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न प्रभावकारी रूपमा नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता समेतका आधारमा एवं प्राप्त अन्य सूचना र प्रतिवेदन अभिलेख समेतको विश्लेषण गरी प्राथमिकताका साथ तत्काल अनुसन्धान र कारवाही गरिने,
- अन्तःशुल्क स्टीकरको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि Track and Trace System लागू गर्न आवश्यक पूर्वाधारको तयारी गरिने,
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणालीको मूलप्रवाहमा आन्तरिकीकरण गरिने,
- अवैध मदिरा उत्पादन गर्ने व्यक्तिहरूलाई मदिरा ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐनको सजायको अतिरिक्त कसुरको मात्राको आधारमा खाद्य ऐन अनुसार पनि कारवाही गर्न सिफारिस गर्ने आवश्यक व्यवस्था मिलाइने,
- मदिरा र सूतीजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य सामग्री एकै स्थानबाट विक्री वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागू गरी निरन्तर अनुगमन गरिनेछ। साथै, वियर उद्योगहरूमा लागू गरिएको ल्फोमिटरको व्यवस्था पुनरावलोकन गरी बैकल्पिक उपायका बारेमा अध्ययन गर्न एक विशेषज्ञ टोली गठन गरिने,

१२. सूचना प्रविधिको प्रयोग

- करदाताहरूको सेवामा सहज पहुँचको लागि सूचना प्रविधिलाई मुख्य औजारको रूपमा विकसित गर्दै करसम्बन्धी सबै कार्य विद्युतीय सूचना प्रणालीको माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाई करदाता र कर प्रशासनको बीचको दुरी न्यून गरिने,
- सूचनाप्रविधिमा आधारित सुशासन कायम गर्दै सदाचार वृद्धि गर्न निरन्तर मानव नियन्त्रणमा आधारित प्रणालीलाई स्वचालित पद्धतितर्फ रूपान्तरण गर्ने स्पष्ट कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- विद्युतीय प्रणालीबाट बिजक जारी गर्ने (कम्प्युटर बिलिङ) को कार्यलाई व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन विभागबाट निर्देशिका जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- करदाताका सूचनाहरूलाई अधिकतम रूपले समेट्न हाल कायम रहेको Standard International Trade Code (SITC), दर्ता आवेदन र कम्प्युटर प्रणालीलाई समायानुकूल परिमार्जन गरिने,
- आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्कको अतिरिक्त शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र घर वहाल कर र सोको विवरणलाई विद्युतीय माध्यमबाट प्रविष्ट गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने,
- कर राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको व्यावसायिक लागतमा कमी ल्याउन हाल ठूला करदाताहरूलाई उपलब्ध गराईएको राजस्व संकलन गर्न स्वीकृत प्राप्त बैंकको जुनसुकै शाखाबाट राजस्व संकलन र दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्था ABBS(Any Branch Banking System) अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा पनि लागू गर्ने कार्यलाई विस्तार गरिने,

- विद्युतीय भुक्तानी (e-payment) मार्फत समेत राजस्व दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई सबै करदाताहरूलाई कर दाखिला गरेको रकम तथा बाँकी बक्यौता रकम समेत विद्युतीय प्रणालीबाट हेर्न सक्ने (Read only) सुविधा दिन आवश्यक व्यवस्था गरिने,

१३. पुनरावलोकन तथा पुनरावेदन प्रणाली

- आन्तरिक राजस्व विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्थालाई करदाताहरूमा न्यायिक मनको प्रयोग भएको अनुभूति हुने गरी व्यवस्थित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने,
- प्रशासकीय पुनरावलोकनमा परेका विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरू सुनुवाइको लागि विभागमा इजलास स्थापना गरि सुनुवाई गरिने,
- बहदो करसम्बन्धी विवाद न्यूनीकरण गर्न Dispute Settlement Mechanism को व्यवस्था गर्ने भनी सुधार योजनामा उल्लेखित कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईने,
- कर अधिकृतको निर्णय उपर चित्त नबुझि विभागका महानिर्देशक, राजस्व न्यायाधीकरण र पुनरावेदन तथा सर्वोच्च अदालतमा निवेदन वा पुनरावेदन गर्ने प्रवृत्तिमा क्रमिक रूपले वृद्धि भैरहेको परिप्रेक्षमा कर अधिकृतहरूबाट हुने निर्णयलाई वस्तुनिष्ठ बनाउन तथा प्रतिरक्षा गर्नको लागि आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, २ र ३, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर, विराटनगर, पोखरा र नेपालगञ्जमा क्रमशः जिल्ला न्यायाधिवक्ताको पद सिर्जना गर्न आवश्यक पहल गरिने,

१४. संगठनात्मक तथा भौतिक व्यवस्था

- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विभाग अन्तर्गत निर्देशन, नियन्त्रण तथा अनुगमनमा थप प्रभावकारिता ल्याउन महानिर्देशकको पद स्तरोन्नति गरी रा.प.विशिष्ट श्रेणीको बनाउन सिफारिस गरिने,
- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विशेषज्ञतालाई ध्यानदिई विभागको विद्यमान संगठन, जनशक्ति र कार्यप्रणालीको पुनरावलोकन गरी सांगठनिक संरचनालाई सुदृढ गरिने,
- कर राजस्वको जोखिम न्यून गरी ठूला कारोवारलाई निगरानी तथा व्यवस्थित गर्न मध्यमस्तरीय करदातालाई सेवा पुऱ्याउन मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरू स्थापना गर्ने साना करदाताहरूलाई घरदैलोमा नै सेवा पुऱ्याउन आवश्यकता अनुसार थप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरिने,
- करदाता मैत्री सेवा सञ्चालनको लागि सोही अनुसारको भवन निर्माण गर्ने र कार्यालयमा आवश्यक पर्ने अत्यावश्यक सवारी साधन, विद्युतीय उपकरण एवं फर्निचरको व्यवस्था गरिने,

१५. जनशक्ति विकास तथा तालिम

- कर प्रशासनको जनशक्तिलाई दक्ष तथा सीपयुक्त बनाउन विशेष तालिम नीति बनाई प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने,
- कर प्रशासनका कर्मचारीहरू र करदाताबीच अवान्छित सम्बन्ध स्थापित हुनबाट रोक्न कर प्रशासन र कर अधिकृतहरूको विद्यमान आचारसंहिता परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परीक्षणको जिम्मा दिइनेछ। साथै, कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्यांकनसँग आबद्ध गरिने,
- निश्चित अवधी कर प्रशासनमा कार्यअनुभव भएका कर अधिकृतहरूलाई मात्र ठूला कारोवार भएका कार्यालयहरूमा कर लेखा परीक्षण गर्ने जिम्मेवारी दिइने,
- सेवामा प्रवेश गर्ने नव प्रवेशी अधिकृतहरूलाई कर सम्बन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- ज्ञान, सीप र क्षमतायुक्त जनशक्ति तयार गर्न सेवा प्रवेशकै समयदेखि दक्ष बनाउनका लागि Tax Academy स्थापना गर्ने वा विश्वविद्यालयहरूमा कर प्रणाली सम्बन्धी अध्ययनको व्यवस्था मिलाइने,
- ठूला करदाता कार्यालयलाई कर परीक्षण तालीम केन्द्र तथा Center for excellence को रूपमा विकास गरी कर अधिकृतहरूलाई कार्यस्थल तालिम (On the Job Training) समेत दिइने,
- कर प्रशासनका कर्मचारीहरूमा सदाचार पद्धतिको विकास र पालनामा जोड दिनुको साथै सामाजिक व्यवहार सुधार ऐनको

व्यवस्था पालना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरिएको छ । सामाजिक व्यवहार सुधार ऐन र सरकारले अधिल्लो बर्ष घोषणा गरेको सामाजिक तथा साँस्कृतिक खर्च घटाउने कार्य अनुगमन गरी कर असुली कार्यलाई प्रभावकारी बनाइने,

१६. अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको परिचालन

- नेपालको कर प्रणाली सुधारका लागि अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकाय र विकास साभेदारहरूबाट हालसम्म प्राप्त सहायता र सहयोगको सञ्चाना गर्दै भविष्यमा विभागको पाँच वर्षे रणनीतिक योजना र त्रि वर्षीय सुधार योजना कार्यान्वयन गर्न सहयोग र सहायता परिचालन गरिने,
- विकास साभेदारबाट प्राप्त सहायता र सहयोगलाई विभागको संस्थागत क्षमता र कर्मचारीको क्षमता विकास तथा प्रणाली सुधारमा केन्द्रीत गर्दै नेपालको कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाइने,
- नेपालको करदाता सेवा र कर प्रणाली सुधारको प्रयासलाई विश्वका अन्य मुलुकहरू र अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूमा समेत सञ्चाना भएको छ । नेपालको कर प्रशासनले हालसम्म आर्जन गरेको उपलब्धी संरक्षण गर्दै हाल अवलम्बन गरिएको स्वयं कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रचलनमा रहेका नयाँ आयामहरू अनुसार परिमार्जित गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१.५ ललितपुर घोषणा पत्र २०७२

आन्तरिक राजस्व विभाग देशको आन्तरिक राजस्व संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने एक महत्वपूर्ण निकाय हो । यस विभागद्वारा आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा आयकर रु ८८ अर्ब ४६ करोड, आन्तरिक तर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर रु ३९ अर्ब ५६ करोड, आन्तरिक तर्फको अन्तःशुल्क रु ३१ अर्ब ५ करोड, स्वास्थ्य सेवा कर रु ५६ करोड र शिक्षा सेवा शुल्क रु ४६ करोड गरी कुल रु १६० अर्ब १० करोड कर राजस्व संकलन गरिएको छ । गत आर्थिक वर्षमा संकलन गरिएको कर राजस्व विगत वर्षमा असुली गरिएको कर राजस्वभन्दा १४ प्रतिशतले वृद्धि कायम राख्दै लक्ष्यको तुलनामा १०२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात क्रमशः ५.५८, ४.१६० र २.५२ प्रतिशत रहेको छ । कुल राजस्व परिचालनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान करिब ४३ प्रतिशत रहेको छ । यस अवधिसम्ममा कुल १२,९२,३४५ करदाताहरू करको दायरामा समाहित भएका छन् जुन कुल जनसंख्याको करिब ४.७ प्रतिशत हुन आउँछ । यी मध्ये व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्बर लिने ७,६५,६०५ तथा व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिने करदाता ५,२६,७४० रहेका छन् । व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्बर लिने मध्ये मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ १,५३,८५० र अन्तःशुल्कतर्फ ४६,०८७ करदाता दर्ता रहेका छन् । व्यावसायिक स्थायी लेखा नंबर लिने मध्ये करिब ९८ प्रतिशत करदाताहरूले e-filing गरिरहेका छन् ।

वित्तीय स्थायित्व एवम् आर्थिक वृद्धिको लागि सुदृढ वित्त संरचना निर्माण गर्ने, कर प्रणालीको सुदृढीकरण गर्दै दिगो रूपमा आन्तरिक वित्तीय स्रोत परिचालन गर्ने, छरितो कार्यविधि एवम् विद्युतीय शासन पद्धति मार्फत् सहभागिता लागत र संकलन लागत न्यून गर्ने उद्देश्यले पञ्चवर्षीय रणनीति, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र विभागद्वारा विभिन्न समयमा घोषणा गरिएका प्रतिबद्धता एवम् नीतिहरूलाई आत्मसात् गर्दै २०७२ साल श्रावण २८ र २९ गते ललितपुरमा सम्पन्न व्यवस्थापन गोष्ठीबाट चालु आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ मा तपसिल बमोजिम सुधारका कार्य सम्पादन गर्ने सामूहिक प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौं ।

१. चालु आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ को लागि निर्धारण गरिएको आयकर रु १०९ अर्ब ७ करोड, आन्तरिक तर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर रु. ४८ अर्ब १८ करोड, आन्तरिक तर्फको अन्तःशुल्क रु. ३५ अर्ब ९५ करोड, स्वास्थ्य सेवा कर रु. ८३ करोड र शिक्षा सेवा शुल्क रु. ६५ करोड गरी कुल रु. १९४ अर्ब ६८ करोड कर राजस्व संकलन गरिनेछ ।
२. विभिन्न सरकारी, सार्वजनिक एवम् निजीक्षेत्रका निकाय र व्यक्तिहरूले भुक्तानी दिँदा स्रोतमा कर कट्टी गरे नगरेको र स्रोतमा कर कट्टी गरी सोको विवरण तथा कर दाखिला गरे नगरेको अनुगमन एवम् कर परीक्षण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई कुल आयकरमध्ये स्रोतमा संकलन गरिने करको योगदान हालको २५ प्रतिशतबाट बढाई कम्तिमा ३० प्रतिशत पुर्याइनेछ ।
३. चालु आर्थिक वर्षदेखि सबै सरकारी निकायहरूलाई अनिवार्य रूपमा स्थायी लेखा नम्बर लिनु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ । ती निकायहरूले भुक्तानीको समयमा स्रोतमा कर कट्टी गरेको रकमलाई विद्युतीय माध्यमबाट राजस्व दाखिला गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४. चालु आर्थिक वर्षको कायमी कर बक्यौतामध्ये आर्थिक ऐन, २०७२ ले दिएको विशेष सुविधाको कार्यान्वयन तथा कर

- फछ्यौट आयोग, २०७१ बाट फछ्यौट भएको रकम समायोजन गरी बाँकि रहेको करदाताहरूको लगत अद्यावधिक गरिनेछ र रु. १० लाख भन्दा बढी कर वक्यौता रहेको करदाताको पूर्ण अभिलेख राखी वक्यौता असूलीको कारवाहीलाई तिव्रता दिइनेछ ।
५. विगत वर्षदेखि बेरुजु फछ्यौट रकमभन्दा बेरुजु थप हुने अंक बढी भइरहेको हुंदा आन्तरिक राजस्व विभागको बेरुजु अंक क्रमशः बृद्धि भइरहेको छ । यस्तो बेरुजु कम गर्न वित्तीय अनुशासन कायम गर्दै यथार्थपरक एवम् कानूनसम्मत करारोपण गर्नुका साथै विगतमा कायम भएका बेरुजुमध्ये कम्तीमा ७५ प्रतिशत बेरुजु सम्परीक्षण गरिनेछ ।
 ६. मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली (सत्रौं संशोधन) ले वस्तुको हकमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुन नपर्ने कारोबारको सीमा साविकको रु २० लाखबाट रु ५० लाख गरेको सन्दर्भमा साविकमा स्वेच्छाले मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका तथा कारोबार रकम थ्रेसहोल्डभन्दा कम भएका करदाताको दर्ता खारेजी सम्बन्धमा तोकिएको छुट्टै कार्यविधि अनुसार दर्ता खारेजीलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी गुणस्तरीय करदाताहरूको मात्र मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता कायम राखिनेछ । साथै, करदाता शिक्षा एवम् संचारलाई प्रभावकारी बनाई Non-filer को सीमा ठूला करदाता कार्यालय तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाडौं क्षेत्र नं १, २, र ३ को हकमा एक प्रतिशतभन्दा तल र अन्य कार्यालयको हकमा १५ प्रतिशतभन्दा तल कायम राखिनेछ ।
 ७. मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण पेश गर्ने करदाताहरूमध्ये शून्य विवरण तथा क्रेडिट विवरण पेश गर्ने करदाताहरूको संख्या बढ्दै गइरहेको छ । चालु आर्थिक वर्षमा मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तुको सीमामा भएको परिवर्तित व्यवस्थाको करदाता समक्ष प्रभावकारी रूपले सूचना सम्प्रेषण गरी मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका, कारोबार बन्द गरेका र लामो समयसम्म कर विवरण दाखिला नगरी बसेका करदाताहरूलाई दर्ता खारेजी प्रकृत्यामा जान प्रेरित गरिने छ भने शून्य विवरण तथा क्रेडिट विवरण पेश गर्नेको संख्या न्यून गरिनेछ । साथै मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली (सत्रौं संशोधन) ले विगतमा स्वेच्छिक रूपमा दर्ता भएका करदातालाई चौमासिक कर विवरण दाखिला गर्न दिएको सुविधामा संशोधन गरी मासिक रूपमा विवरण बुझाउने व्यवस्था २०७२ मंसिरभित्र पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
 ८. शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा कर प्रयोजनको लागि दर्ता रहेका करदाताहरूले पेश गर्ने विवरणलाई यस आर्थिक वर्षभित्र कम्प्युटर प्रणालीमा आबद्ध गरिनेछ ।
 ९. करदाताको सहभागिता लागत तथा समय घटाउन र कर प्रशासनको कार्यबोझ न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले आय विवरण पेश गर्ने म्याद थप सम्बन्धी निवेदनलाई online पेश गर्न र सोही माध्यमबाट स्वीकृति दिने व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
 १०. विभागले विगतमा जारी गरेका आयकर निर्देशिका, मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका, अन्तःशुल्क निर्देशिका, कम्प्युटर विलिङ्ग कार्यविधि, मालवस्तुको आन्तरिक ओसारपसार निर्देशिका, एकीकृत कर परीक्षण दिग्दर्शन तथा Frequently Asked Question (FAQ) पद्धतिलाई परिमार्जित एवम् परिष्कृत बनाइनेछ । साथै, पूँजीगत लाभकर निर्देशिका, आकस्मिक कर कट्टी निर्देशिका, दीर्घकालीन करार निर्देशिका तथा मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका (Transfer Pricing Guidelines) तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
 ११. आन्तरिक राजस्व विभागले प्रशासन गर्ने मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर तथा शिक्षा सेवा शुल्कको कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा विकास गरिएको एकीकृत कर प्रणाली (Integrated Tax System) को प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सूचना, संचार र प्रविधि सम्बन्धी कार्य संचालन निर्देशिका (Information, Communication and Technology Standard Operating Procedure) निर्माण गरी २०७२ पौष मसान्तभित्र जारी गरिनेछ ।
 १२. उच्चस्तरीय कर प्रणाली पुनरावलोकन आयोगको प्रतिवेदनले दिएका सुझावहरूलाई विषयगत प्रकृति अनुसार वर्गीकरण गरी कार्यान्वयन तहसंग सम्बन्धित सुझावहरूलाई यथाशीघ्र कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ भने नीतिगत सुझावहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी कार्यान्वयन सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्थाको लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गरिनेछ ।
 १३. कर प्रयोजनको लागि करदाता दर्ता गर्ने सम्बन्धमा हाल कार्यान्वयन गरिदै आएको दर्ता दरखास्त ढाँचा (Registration Application Form) मा परिमार्जन गर्नुका साथै साविकमा दर्ता भएका करदाताको विवरण अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धमा Know your taxpayer (KYT) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । साथै, हाल प्रचलनमा रहेको आय विवरण तथा कर विवरणको ढाँचा समयानुकूल परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
 १४. राजस्व परिचालनको संभाव्यता, राजस्व जोखिम, करदाता सेवा प्रवाह, कर कानूनको कार्यान्वयन एवम् भौगोलिक एवम् आर्थिक कारोवारको विश्लेषण गरी आन्तरिक राजस्व विभाग र मातहतका कार्यालयहरूको संगठनात्मक पुनर्संरचना

- एवम् पुनर्गठन गर्ने सम्बन्धमा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O&M) गरी प्रतिवेदन पेश गर्न नियुक्त विशेषज्ञको प्रतिवेदन प्राप्त गरी कार्यान्वयन प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
१५. करदाताको प्रकृति अनुसार अध्ययन तथा विश्लेषण गर्न, नीति निर्माण गर्न तथा क्षेत्रगत जोखिम पहिचान गरी कर परीक्षण तथा कर अनुसन्धानको लागि छनौट गर्न उपयुक्त हुने गरी हाल प्रयोगमा ल्याएको Standard International Trade Code - SITC) को परिमार्जन गर्ने सम्बन्धमा अध्ययन गरी प्राप्त प्रतिवेदनलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१६. विद्युतीय माध्यमबाट करको भुक्तानी गर्ने (e-Payment) व्यवस्थालाई सरोकारवाला निकायहरु (Stakeholder) संग समन्वय गरी यसै आर्थिक वर्षदेखि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । साथै, कर परीक्षण तथा कर अनुसन्धानको लागि सहयोगी हुने सूचना संबन्धित निकायहरुबाट प्राप्त गर्न ती निकायहरुको विद्युतीय प्रणालीमा पहुँचको लागि समन्वय गरिनेछ ।
१७. करदाताको कारोबारको प्रकृति, क्षेत्र तथा आकारको आधारमा वर्गीकरण तथा राजस्व जोखिमको पहिचान गरी त्यस्ता करदाताको अनुसन्धानात्मक कर परीक्षण, चालु वर्षको कर परीक्षण कार्यमा जोड दिइनेछ । कर परीक्षण पश्चात् कर अधिकृतले दिने विद्यमान कर परीक्षण प्रतिवेदनको सट्टा व्यवसायको प्रकृति अनुरूपका फरक फरक कर परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१८. आन्तरिक राजस्व विभागका प्रभावकारी कार्य सम्पादन, व्यवस्थापनका लागि कार्यान्वयनमा रहेको ५ वर्षे रणनीतिक योजना (Strategic Plan) को मध्यावधि मूल्याङ्कन गरी प्राप्त निष्कर्षको आधारमा भावी सुधार योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१९. प्रशिक्षण रणनीति स्वीकृति गरी सोही आधारमा सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई विषयगत तालिम दिने व्यवस्था गरिनेछ । सहभागीले तालिम कार्यक्रममा देखाएको सक्रियता तथा हासिल गरेको ज्ञान तथा सीपको वस्तुगत मूल्यांकन गरी सोही आधारमा अतिरिक्त स्वदेशी तथा विदेशी तालिममा सहभागी गराइने छ ।
- २० प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने करदाताहरुलाई आफ्नो जिकिर प्रत्यक्ष रुपमा राख्नको लागि इजलास खडा गरी सुनुवाईको अवसर दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ । यसको साथै विभागले प्रशासन गर्ने हालको कर कानूनहरु तुलनात्मक रुपमा नवीन रहेको तर यसको कार्यान्वयनमा सन्दर्भमा उठेको विवाद निरुपण गर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐनका कतिपय प्रावधानहरु प्रचलित कर कानूनसंग तादात्म्य नरहेकोले सोलाई समय साक्षेप बनाउन यसै वर्ष ऐनको संशोधन मस्यौदा तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिनेछ ।
२१. आन्तरिक राजस्व विभाग र मातहतका कार्यालय प्रमुख बीच निर्दिष्ट कार्यगत लक्ष्य हासिल गर्न २०७२ असोजभित्रै कार्य सम्पादन सम्भौता गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

भाग-२
आर्थिक वर्ष २०११/०१२ को समष्टिगत उपलब्धी

आन्तरिक राजस्व विभाग

२. आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को समष्टिगत उपलब्धी

राजस्वको दायरा बढाउने, कर सहूलियत तथा सुविधामा वृद्धि, राजस्व प्रशासनमा सुधार तथा चुहावट नियन्त्रण गर्ने रणनीतिका साथ विगत आर्थिक वर्षहरुको राजस्व नीतिको कार्ययोजना सहित कार्यान्वयन गरिएको थियो । त्यस्तै करको दायरामा नआएकालाई करको दायरामा ल्याउने, करदाता सेवामा गुणस्तर वृद्धि गरी करदाता मैत्री वातावरण श्रृजना गर्ने, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, राजस्व संकलनमा देखिएका जोखिमलाई कम गर्ने, कर्मचारीको क्षमता विकास तथा अनुगमन संयन्त्रको व्यवस्था जस्ता मुख्य कार्यक्रमका साथ कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा वर्ष २०७० मनाईयो । आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा अघिल्ला आर्थिक वर्षमा भएका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिइयो । नेपाल सरकारले स्वेच्छक कर सहभागिताको माध्यमबाट आन्तरिक स्रोतको आधिकतम परिचालन गर्ने, कर नीतिलाई लगानी मैत्री नीतिको रूपमा उत्प्रेरक बनाउने, राजस्व चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न सूचना प्रणालीमा आधारित कर अनुसन्धान प्रणालीमा जोड दिने उद्देश्यका साथ “हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि, आधुनिक र समृद्ध नेपाल निर्माणका लागि” भन्ने मूल अभियानका साथ कर सहभागिता वर्ष, २०६६ को कार्यान्वयन गर्ने रणनीति अवलम्बन गरेको थियो भने वर्ष २०६७ लाई कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा मनाउने रणनीति अवलम्बन गरेको थियो । त्यसैगरी आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ लाई पनि कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा मनाउने रणनीति अवलम्बन गरेको थियो । आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ लाई पनि आर्थिक वर्ष २०७०/०७१ जस्तै कर प्रणाली सुधार वर्ष कै रूपमा निरन्तरता दिई खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरिनेछ । सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यबोझमा आधारित संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली उपागम अवलम्बन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिनेछ । यस्तै समग्र प्रयासको बावजुद:

मूल्य अभिवृद्धि कर मा रु. १ खर्ब १८ अर्ब ७३ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. १ खर्ब १८ अर्ब ४९ करोड असुलभएको छ । सो मध्ये पैठारीतर्फ ८० अर्ब ५७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ७८ अर्ब ९४ करोड (पैठारी तर्फको मूल्य अभिवृद्धि करको लक्ष्य र प्रगतिमा मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ताको रकम समावेश नगरिएको) र स्थानीय तर्फ ३८ अर्ब १६ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ३९ अर्ब ५५ करोड असुल भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०४ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।

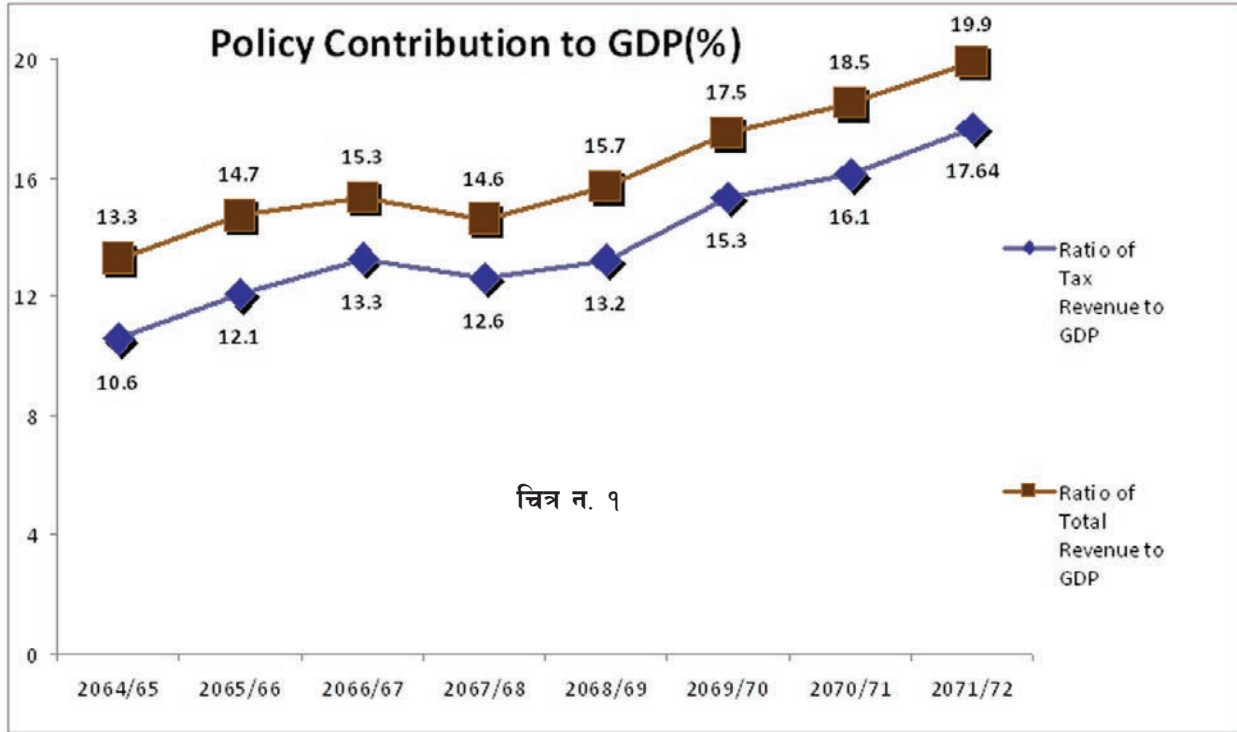
आयकर तर्फ रु. ७८ अर्ब ६३ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. ७९ अर्ब ६७ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा १०१ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।

अन्तःशुल्क तर्फ : रु. ५१ अर्ब ४८ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. ५३ अर्ब ५२ करोड असुली भएको छ । अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ २२ अर्ब ९५ करोड लक्ष्य रहेकोमा २२ अर्ब ४७ करोड र स्थानीय तर्फ रु. २८ अर्ब ५३ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ३१ अर्ब ५ करोड असुली भएको छ । स्थानीयतर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०९ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभागको कूल १५७.५० अर्ब लक्ष्यको तुलनामा १६०.०९ अर्ब असुली भई १०२ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ । गत वर्षको तुलनामा आ.व. २०७१/०७२ को वृद्धिदर १४ प्रतिशत रहन गयो । यसै गरी आन्तरिक राजस्व विभाग अर्न्तगत गत वर्षको यसै अवधिको तुलनामा आय कर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको संकलन वृद्धि क्रमश १४, १५ र १३ प्रतिशत रहन गएको छ । राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा गत वर्ष कर नीतिको कार्यान्वयनका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरुको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ ।

२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

नेपालमा आधुनिक कर प्रणालीको थालनी भएको आधार वर्ष २०५८/०५९ लाई मान्दा शुरुका वर्ष कुल गार्हस्थ उत्पादनको उत्पादक मूल्यको तुलनामा कूल राजस्व असुलीको अनुपात ११ प्रतिशतमा कायम भएको थियो । यसै क्रममा नेपालको अर्थतन्त्रको विस्तार सँगसँगै आ.व. २०६६/०६७ मा आईपुग्दा यसको अनुपातमा सुधार आई १५.३ प्रतिशत पुगेको थियो भने आ.व. २०६७/०६८ मा

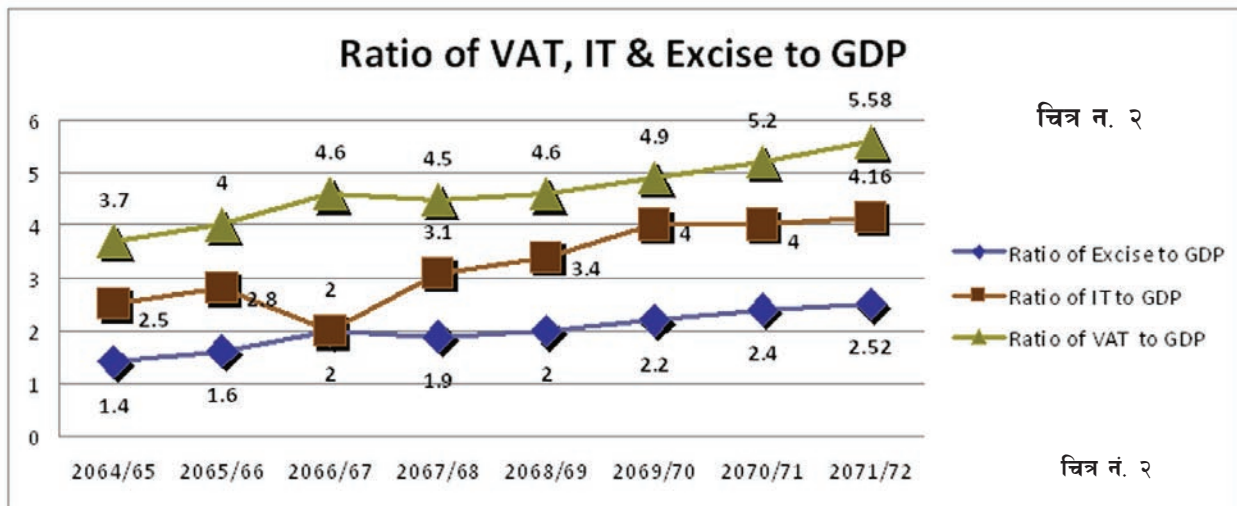
चित्र नं. १

चित्र नं. १

१४.६ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। त्यस्तै आ.व. २०६८/०६९ मा उल्लेखनीय सुधार भई यसको अनुपात १५.७ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ भने आ.व. २०६९/०७० मा १७.५ प्रतिशत रहन गएको अनुपात आ.व. २०७०/०७१ मा १८.५ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। त्यसैगरी कर राजस्वले कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा आ.व. २०७०/०७१ मा १६.९ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। आ.व. २०७१/०७२ मा राजस्वको योगदान १९.९ र कर राजस्वको योगदान १७.६४ रहन गएको देखिन्छ। यी तथ्यांकको आधारमा नेपालमा करको आधार तथा कर संकलनको अवस्था क्रमशः सुधार उन्मुख रहेको पुष्टि हुन्छ।

२.२ कूल ग्राहस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात

आर्थिक वर्ष २०५८/०५९ लाई आधार वर्ष मानि विश्लेषण गर्दा वस्तु तथा सेवाको उपभोगमा आधारित कर संकलनको योगदान त्यस वर्ष कूल ग्राहस्थ उत्पादनको उत्पादन मूल्यमा करिब १.९ प्रतिशत रहेकोमा मूल्य अभिवृद्धि

चित्र नं. २

चित्र नं. २

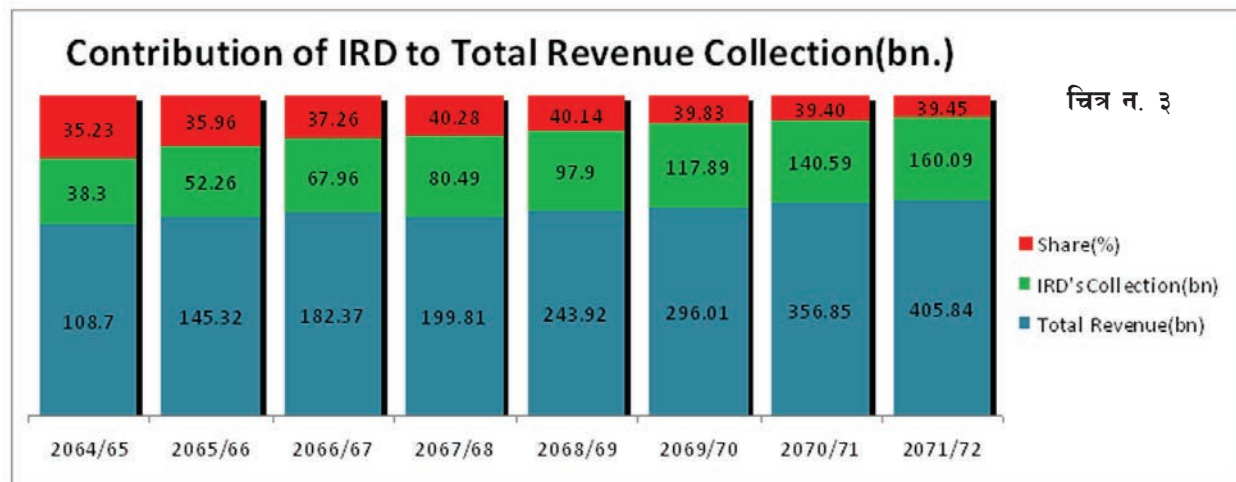
करको कार्यान्वयन पछि यसको अनुपातमा वृद्धि हुन गई २.७ प्रतिशत पुग्न गएको थियो । आर्थिक वर्ष २०६६/०६७ सम्म आउँदा यसको अनुपातमा वृद्धि हुन गई ४.६ प्रतिशत पुग्न गयो । त्यस्तै आ.व. २०६८/०६९ मा ४.६ प्रतिशत रहन गएको थियो भने आ.व. २०६९/०७० मा ४.९ प्रतिशत रहन गएको अनुपात आ.व. २०७०/०७१ मा ५.२ प्रतिशत र आ.व. २०७१/०७२ मा ५.५८ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ ।

यसैगरी आयकर ऐनको कार्यान्वयन पछि यसको अनुपातमा क्रमशः वृद्धि हुदै गएको छ । आ.व. २०६७/०६८ मा ३.१ प्रतिशत रहन गएको अनुपातमा क्रमशः वृद्धि हुदै आ.व. २०६८/०६९ मा ३.४ प्रतिशत रहन गएको छ । आ.व. २०६९/०७० मा यसको अनुपात ४ प्रतिशत रहन गएको अनुपात आ.व. २०७०/०७१ मा ४ प्रतिशत र आ.व. २०७१/०७२ मा ४.१६ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ ।

यसै गरी उपभोगमा आधारित अन्तःशुल्कको अनुपात पनि शुरुको आधार वर्षमा तत्कालको बिक्री करको हाराहारीमा रहेको भएतापनि आयकर भन्दा बढी रहेकोमा मूल्य अभिवृद्धि कर र नयाँ आयकर ऐनको कार्यान्वयन पछि यसको अंशमा केही गिरावट देखिएता पनि नेपालले विश्व व्यापार संगठनको सदस्यता प्राप्त गरी सकेपछि भन्सार राजस्वको न्यूनता परिपूर्ति गर्न थप क्षेत्रमा यस करको करारोपण गर्न थालिएपछि यसको अनुपातमा पनि क्रमशः वृद्धि हुदै आ.व. २०७०/०७१ सम्म आई पुग्दा अन्तःशुल्कको योगदान कूल गार्हस्थ उत्पादनसंगको २.४ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा २.५२ प्रतिशत पुग्न गएको छ ।

२.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदानलाई हेर्दा आ.व. २०६४/०६५ को कूल राजस्व संकलन १०८.७ अर्ब रहेकोमा ३८.३ अर्बको कर राजस्व योगदान रहेको थियो । अर्थात कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदान ३५.२३ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व. २०६५/०६६ को कूल राजस्व संकलन बढेर १४५.३२ अर्ब रहेकोमा राजस्व योगदान पनि बढेर ५२.२६ अर्ब रहेको थियो । त्यसैगरी आ.व. २०६६/०६७ को कूल राजस्व संकलन अझ बढेर १८२.३७

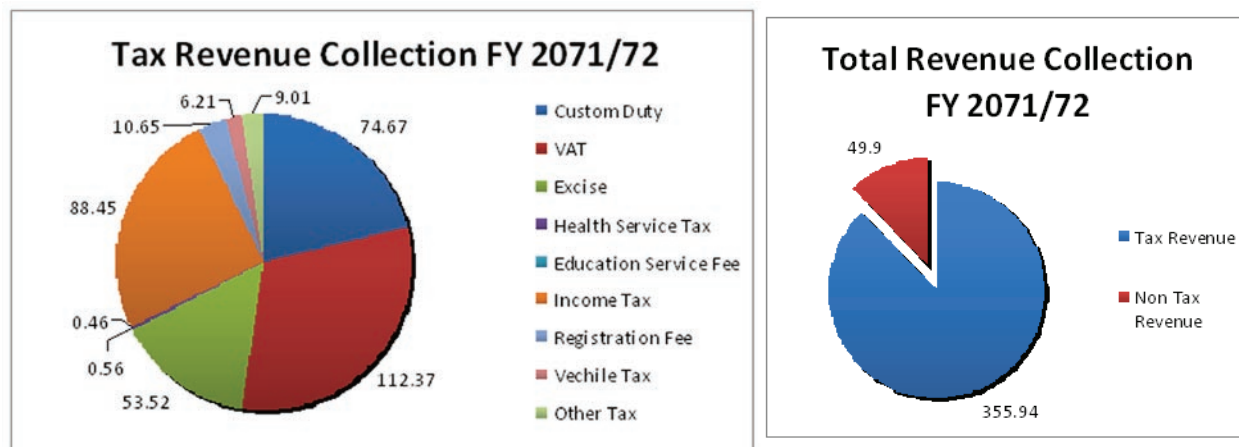
अर्ब रहेकोमा ६७.९६ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो भने कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानमा पनि वृद्धि ३७.२६ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व. २०६७/०६८ को कूल राजस्व संकलन १९९.८१ अर्ब रहेकोमा ८०.४९ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो । अर्थात कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश घट्न गई ३५.२ प्रतिशत रहेको थियो । त्यसैगरी आ.व. २०६८/०६९ को कूल राजस्व संकलन २४३.९२ अर्ब रहेकोमा ९७.९ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो । अर्थात कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश बढेर ४०.१४ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व. २०६९/०७० को कूल राजस्व संकलन २९६.०१ अर्ब रहेकोमा ११७.८९ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो भने कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश केहि घट्न गई ३९.८ प्रतिशत रहेको थियो ।

आ.व. २०७०/०७१ मा कूल राजस्व संकलन ३५६.८५ अर्ब मा आन्तरिक राजस्व संकलन १४०.५८ अर्ब रहन गएको छ भने कूल राजस्वमा आन्तरिक राजस्वको अंश ३९.४० प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

त्यसैगरी २०७१/०७२ सम्म आइपुग्दा कूल राजस्व संकलन ४०५.८४ अर्व मा आन्तरिक राजस्व संकलन १६०.०९ अर्व रहन गएको छ भने कूल राजस्वमा आन्तरिक राजस्वको अंश ३९.४५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान बढ्दै गएको भएतापनि अझै आन्तरिक राजस्व अंश कम भएकोले कर प्रणालीमा सुधार गरी योगदानको अंश बढाउन प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ।

२.४ राजस्वको संरचनागत योगदान

कर राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलनमा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको, कर प्रशासनको प्रभावकारिता र यसको उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिता बढेको, करदाताको कर सहभागिता लागत र समयमा क्रमशः अपेक्षित सुधार हुँदै आएको छ। कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक

चित्र न. ४

राजस्वको प्रमुख श्रोत वन्न पुगको छ। यसै गरी निश्चित रोयल्टी, लाभांश जस्ता गैरकर राजस्वको अनुगमनको कार्य समेत प्रभावकारी रूपमा संचालन भएको कारणले आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ सम्म आइपुग्दा शीर्षकगत राजस्वको विश्लेषणमा अझै पनि अप्रत्यक्ष करको योगदान बढी छ भने प्रत्यक्ष कर राजस्वको अंशमा क्रमिक सुधारको संकेत देखिन थालेको छ। कूल राजस्वमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान २७.६९ प्रतिशत, आय करको २१.८ प्रतिशत तथा भन्सार राजस्वको १८.४० प्रतिशत र अन्तःशुल्कको १३.१९ प्रतिशत रहन गएको छ। त्यस्तै, शिक्षा सेवा शुल्क ०.११ प्रतिशत छ भने सवारी करको योगदान १.५३ प्रतिशत तथा रजिष्ट्रेशन दस्तुर २.६२ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ।

त्यसैगरी कूल राजस्व संकलनमा गैह्रकर राजस्वको अंश १२.३० प्रतिशत रहन गएको छ अर्थात् कूल राजस्व ४०५.८४ अर्वमा गैह्रकर राजस्वको अंश ४९.९० अर्व रहन गएको देखिन्छ भने कर राजस्व ३५५.९४ अर्व संकलन भएको देखिन्छ।

२.५ पञ्च वर्षीय रणनीतिक तथा त्रिवर्षीय सुधार योजनाको समिक्षा

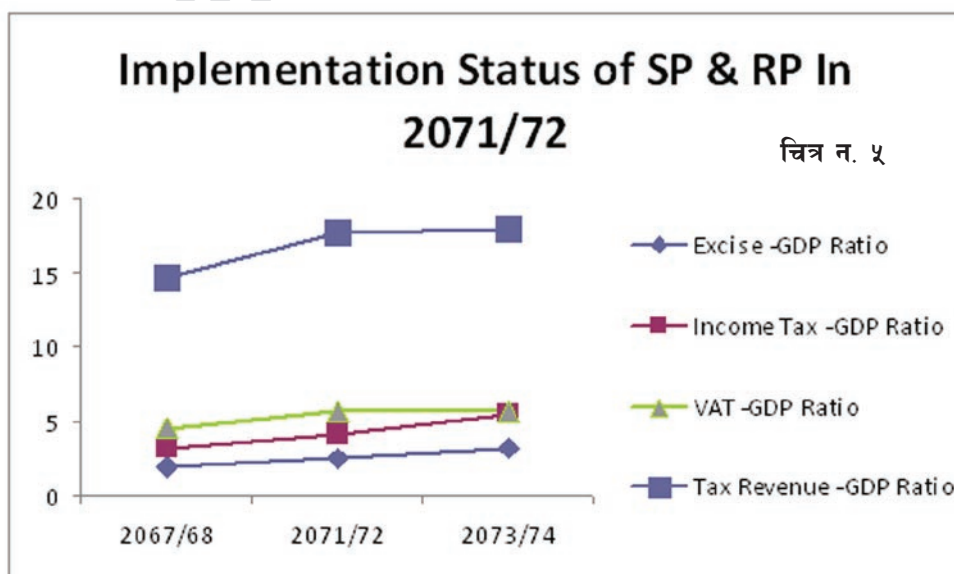
कर प्रशासनलाई समयानुकूल तथा उच्च नैतिकवान बनाउन विद्यमान संरचनाको पुनरावलोकन, मातहत कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्रको पुनर्सिमांकन तथा कर प्रशासनमा आवद्ध जनशक्तिको क्षमता तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने तर्फ सुस्पष्ट कार्य योजना सहित कार्यप्रारम्भ गर्नको लागि हाल विभागले अवलम्बन गरेको पञ्च वर्षीय रणनीतिक योजना तथा त्रिवर्षीय सुधार योजनाले परिलक्षित गरेका र सुधार योजना शुरु भएदेखि हालसम्म सम्पन्न भएका कार्यहरूको गहन विश्लेषण तथा ठोस समस्या पहिचान गरी राजस्व नीतिले लिएको राजस्व परिचालनलाई फराकिलो र उच्च बनाई सुदृढ सार्वजनिक प्रणालीको विकास गर्ने उद्देश्यका साथ यो रणनीतिक योजना ल्याइएको हो ।

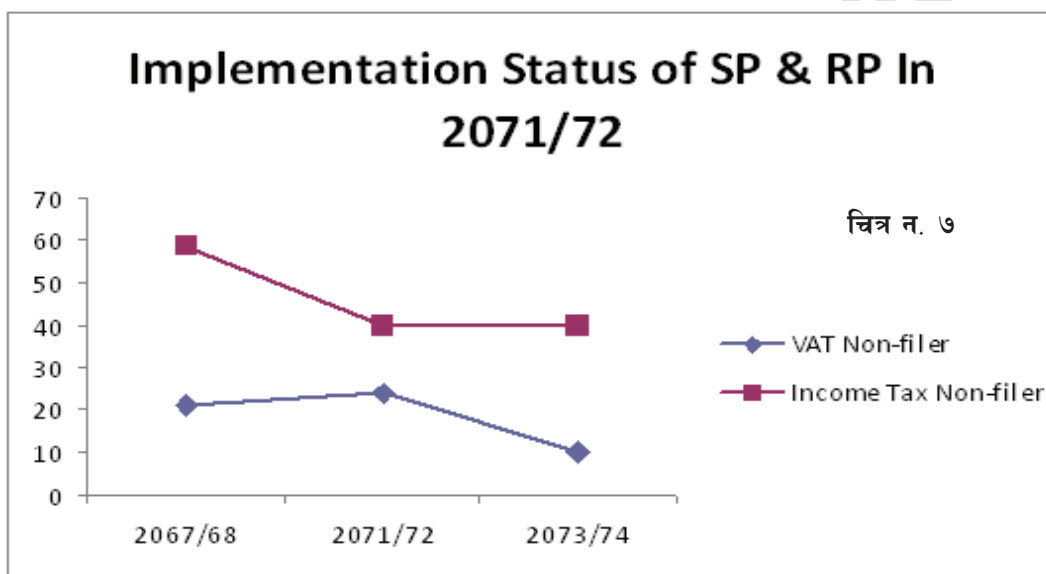
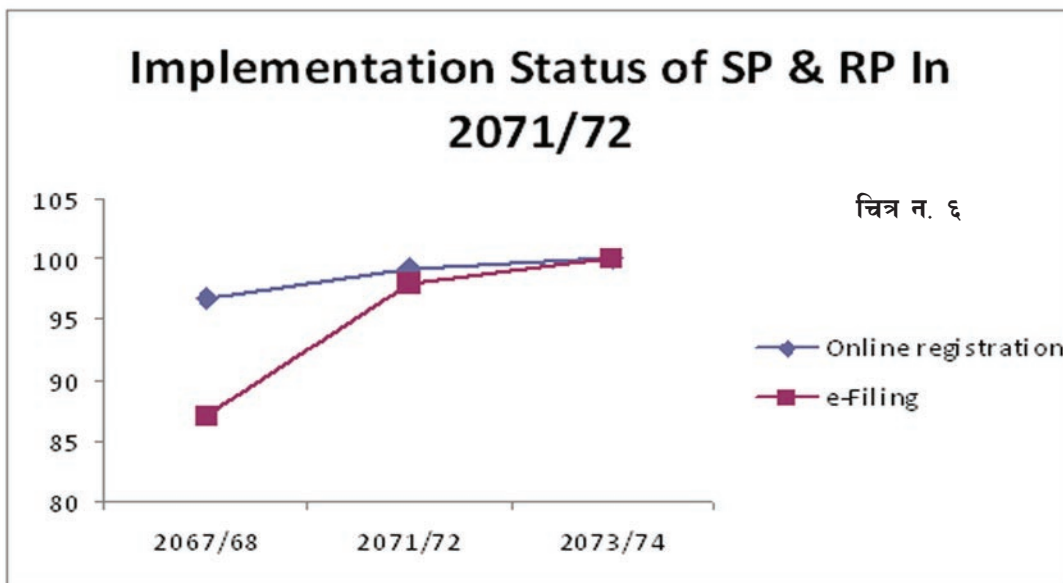
Implementation Status Of SP & RP IN 2014/15

sn	Major Indicators	Unit	Base year 2010/11	Current Year 2014/15	Target Year 2016/17
1	Tax Revenue -GDP Ratio	%	14.6	17.64	18
2	Income Tax -GDP Ratio	%	3.1	4.16	5.46
3	VAT -GDP Ratio	%	4.58	5.58	5.64
4	Excise -GDP Ratio	%	1.96	2.52	3.17
5	Online registration	%	96.8	99.1	100
6	e-Filing	%	87	98	100
7	VAT Non-filer	%	21.33	24.19	10
8	Income Tax Non-filer	%	58.36	40	40
9	No of Taxpayer Audit Selection	%	1.3	1.25	2
10	Decrease in complaiance cost by	%	9328	NA	50

आन्तरिक राजस्व विभाग

आ.व. २०६७/०६८ लाई आधार वर्ष मान्दा कर राजस्वको कूल ग्राहस्थ अनुपात १४.६ प्रतिशत रहेको थियो भने यो रणनीतिक योजना लागू भएपछि आ.व. २०७१/०७२ मा यसको अनुपात बढेर १७.६४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने यो योजनाको पूर्ण कार्यान्वयन पछि आ.व. २०७३/०७४ मा यसको अनुपात १८ प्रतिशत पुग्ने अनुमान गरिएको छ । त्यसैगरी

आयकरको अनुपात ४.१६ प्रतिशतबाट आ.व. २०७३/०७४ मा ५.४६ प्रतिशत, मूल्य अभिवृद्धि करसँग ५.६४ प्रतिशत, अन्तशुल्कसँग ३.१७ प्रतिशत पुग्न जाने देखिन्छ। यो योजना लागू भएपछि Online Registration आधार वर्ष २०६७/०६८ मा ९६.८ प्रतिशत थियो भने आ.व. २०७१/०७२ मा ९९.१ प्रतिशत पुग्न गएको देखिन्छ भने यो योजनाको पूर्ण कार्यान्वयन पछि आ.व. २०७३/०७४ मा यसलाई १०० प्रतिशत पुऱ्याउने लक्ष्य लिएकोमा सो लक्ष्य पूरा हुने देखिन्छ। त्यसैगरी इ फाइलिङ तर्फ पनि १०० प्रतिशत नै लक्ष्य पुग्ने देखिन्छ। कर परीक्षण भएका करदाताको संख्या आ.व. २०६७/०६८ लाई आधार वर्ष मान्दा १.३ प्रतिशत थियो भने यस्तो कर परीक्षण आ.व. २०७१/०७२ मा १.२५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने यस योजनाको पूर्ण कार्यान्वयन पछि आ.व. २०७३/०७४ मा यस्तो करपरीक्षण २ प्रतिशत पुग्ने देखिन्छ।

आ.व. २०६७/०६८ लाई आधार वर्ष मान्दा भ्याट ननफाइलर २१.३३ प्रतिशत रहेको थियो भने आ.व. २०७१/०७२ मा यो अनुपात बढेर २४.२ प्रतिशत भएको देखिन्छ भने यो योजनाको पूर्ण कार्यान्वयन पछि आ.व. २०७३/०७४ मा भ्याट ननफाइलरलाई १० प्रतिशत पुऱ्याउने लक्ष्य लिएकोमा सो लक्ष्य पूरा हुन कठिनाई देखिन्छ। त्यसैगरी आइटी ननफाइलर आ.व. २०६७/०६८ मा ५८.३६ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा ४० प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७३/०७४ मा ४० प्रतिशतमा नै राख्ने लक्ष्य पूरा हुने देखिन्छ।

२.६ शाखागत बिश्लेषण

२.६.१ करदाता सेवा शाखा

करदाता सेवा शाखाले मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करका औपचारिकता पूरा गर्न सक्षम बनाउन करदाता शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, करदेयी क्षमताको पहिचान गरी कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलन गर्ने, आन्तरिक रूपमा प्राप्त भएका करदाताका सूचनाको भण्डारण गर्ने, यसको उपयोग गर्नका लागि आन्तरिक रूपमा सूचना प्रवाह गर्ने, करदातालाई विद्युती माध्यमबाट सेवा लिन सक्ने र कार्यालयले सेवा दिनसक्ने गरी नवीन प्रविधिको विकासमा जोड दिने कार्य गर्दछ। यसका साथै प्राप्त भएका करदाताका कर तथा आय विवरणहरू सम्बन्धी तथ्यांकहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूचना बैक तयार गर्ने काममा पनि क्रियाशील छ। कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँग अन्तर्क्रिया गर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने कार्य पनि यस शाखाबाट सम्पादन हुँदै आएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा करदाता सेवा शाखाबाट सम्पादन भएका कार्यहरू

१) आर्थिक ऐन, २०७१ ले मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ मा संशोधन गरी मुल्य अभिवृद्धि करमा अनिवार्य दर्ता गर्ने सम्बन्धमा गरेको व्यवस्था कार्यान्वयनको लागि मातहत कार्यालयहरूमा लेखि पठाइएको ।

२) करदाता सेवा शाखाबाट तय गरिने मातहत कार्यालयहरूको आ.व. २०७१/७२ को करदाता सेवा सम्बन्धी वार्षिक लक्ष्य निर्धारण गरिएको । जसमा तपसीलमा उल्लेख भए बमोजिमको प्रगति हासिल भएको:

(क) करको दायरा विस्तार:

- व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर (B-PAN) ८६३६३ प्रदान गरी यस आ.व सम्म ७६४९९० वटा करदाताहरूले व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर प्राप्त गरेको ।
- व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर (P-PAN) ९४१६२ प्रदान गरी यस आ.व सम्म ५२६००२ वटा करदाताहरूले व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर प्राप्त गरेको ।
- मू.अ.कर दर्ता तर्फ १७५०६ करदाताहरूको कारोवार दर्ता गरी यस आ.व सम्म १५३६१९ वटा करदाताहरूले मू.अ.करमा दर्ता भएका ।
- अन्तःशुल्कतर्फ ४६९८७ करदाताहरूलाई अन्तःशुल्क इजाजतपत्र प्रदान तथा नवीकरण गरिएको
- बहाल आयलाई लक्षित गरी ६२४३२ बहाल सर्भे सम्पन्न भएको ।

(ख) करदाता शिक्षा कार्यक्रम :

- करदाताहरूसँग ११६४ वटा अन्तर्क्रिया तथा तालिम कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
- Tool kit को वितरण गरी करदाता शिक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइएको ।

(ग) कर सहभागितामा बृद्धि:

- गत आ.व २०७०/७१मा ४१९७३४ आयविवरण प्राप्त भएकोमा यस आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा ४६७५४२ आयविवरण प्राप्त भएको ।
- गत आ.व २०७०/७१मा ६८९४४ अग्रिम कर कट्टीको विवरण प्राप्त भएकोमा यस आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा ७७७८३ अग्रिम कर कट्टीको विवरण प्राप्त भएको ।
- २०७१ असोजमा मू.अ.कर विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू ३१ प्रतिसत रहेकोमा आ.व २०७१/७२ को अन्त्यमा विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू २५ प्रतिसत रहेको ।

(३) कर सहभागितामा बृद्धि:

- गत आ.व २०७०/७१मा ३१३७० करदाताको विवरण अद्यावधिक गरिएकोमा यस आ.व २०७१/७२

मा ३५९७७ करदाताको विवरण अद्यावधिक गरिएको ।

- गत आ.व २०७०।७१ मा २१७९० करदाताको आयविवरणको Rapid verification गरी रू.३७,०८,७६,०००।०० करसहभागिता गराइएको यस आ.व २०७१।७२ मा २४८५३ आयविवरणको Rapid verification गरी रू.४७,५२,५३,०००।०० कर सहभागिता गराइएको ।

१	करको दायरा विस्तार	२०७०।७१	२०७१।७२	जम्मा
	व्यवसायिक स्था.ले.नं.	७८०१६	८६३६३	७६४९९०
	व्यक्तिगत स्था.ले.नं.	८४९६५	९४१६२	५२६००२
	मू.अ.कर दर्ता	१२६६३	१७५०६	१५३६१९
	अन्तःशुल्क इजाजत	४२६५७	४६९८७	
	बहाल कर सर्भेक्षण संख्या	२८८०१	६२४३२	
२.	कर सहभागितामा वृद्धि			
	आयविवरणको प्राप्ति	४१९७३४	४६७५४२	
	आयविवरण ननफाइलर		४३	
	मू.अ.कर ननफाइलर	३१	२५	
	टि.डि.एस विवरण प्राप्ति	६८९४४	७७७८३	
३	भेरिफिकेशन			
	Rapid verification No	२१७९०	२४८५३	
	Rapid verification Amount(000)	३७०८७६	४७५२५३	
	Tax payer Update No	३१३७०	३५९७७	

आगामी दिनमा करको दायरा विस्तार तथा सहभागिता अभिवृद्धि गर्न र अभिलेख व्यवस्थापन गर्न करदाता अनुगमन कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

Other TPS Function

- १) आर्थिक ऐन, २०७१ले व्यवस्था गरेको मिन्हा र सुविधाहरूका प्रावधानहरू सम्बन्धी सूचना प्रकाशन तथा कार्यान्वयन प्रगतिको प्रतिवेदन ढाँचा मातहत कार्यालयहरूलाई उपलब्ध गराई कार्यान्वयन प्रगति प्राप्ति गरी त्यसको अभिलेख व्यवस्थित गरिएको । जस अनुसार २७५१६ करदाताहरू सहभागी भई रू. ३९ करोड ४१ लाख ३४ हजार रकम दाखिला भएको ।
- २) मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका २० लाख भन्दा बढी करोबार हुने करदाताहरू मध्ये नियमानुसार चौमासिक कर विवरण पेश गर्न पाउने बाहेक अन्य करदाताहरूलाई मासिक विवरण पेश गर्न लगाउने व्यवस्था गर्न कार्यालयहरूमा लेखी पठाएको ।
- ३) करदाताले मू.अ.कर दर्ता खारेजी र स्थायी लेखा नम्बर खारेजी तथा स्थगनको लागि विवरण पेश गरी लामो समयदेखि कार्य सम्पादन हुन बाँकी रहेकोमा यथासिद्ध कार्यसम्पन्न गर्न निर्देशन दिइएको ।
- ४) करको दायरा विस्तार गर्न, स्थायी लेखा नम्बर प्रदान गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न करदाताले पेश गर्नु पर्ने विवरणहरू समयमै प्राप्त गर्न र कर कानूनको परिपालना बढाउन परियोजनाको रूपमा करदाता सेवा कार्यालय त्रिपुरेश्वर, नयांसडक र ठमेलमा रजिष्ट्रेशन पाईलट प्रोजेक्ट संचालन गरिएको । सो को कार्यान्वयन अवस्थाको समिक्षा गरि आ.व. २०७२।७३ देखि अन्य कार्यालयहरूमा समेत प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न निर्देशन दिनुपर्ने ।

- ५) मातहत कार्यालहरूलाई आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र कारोबार स्थल भएका करदाताहरूलाई मात्र स्थायी लेखा नम्बर दिन, करदाताहरूको स्थायी लेखा नम्बर सम्बन्धी विवरण अद्यावधिक गर्न, कारोबार संचालन भएकै क्षेत्रमा Log On गर्ने व्यवस्था मिलाउन र शाखाबाट मात्र कारोबार हुनेका हकमा सो शाखा रहेकै क्षेत्रमा Log On गर्ने व्यवस्था मिलाउन निर्देशन दिइएको ।
- ६) एकिकृत कर प्रणालीमा अभिलेख भएको करदाताहरूको विवरणहरू सच्चाउने (PDCR) सम्बन्धी तीन बुदे कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गरिएको ।
- ठ) **करदाताहरूको Log Off/Log On :**
ठूला करदाता कार्यालय (LTO) को कार्यक्षेत्र अन्तर्गत पर्ने १७९ करदाताहरूलाई आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र करदाता सेवा कार्यालयहरूबाट Log Off गरी LTO मा Log On गरिएको ।

आयकर तर्फ (आ.व. २०६९/७० को आय विवरणको कारोबार अंकको आधारमा	मू.अ.कर तर्फ (आ.व. २०७०/७१ को मू.अ.कर विवरणको आधारमा	जम्मा
६६	११३	१७९

- LTO मा Log On भएका तर ठूला करदाताको थ्रेसहोल्ड भन्दा कम कारोबार भएका २५ करदाताहरूलाई उक्त कार्यालयबाट Log Off गरी सम्बन्धित आ.रा.का. र क.से.का.हरूमा Log On गरिएको ।
- वार्षिक कारोबार रकम पांच करोड नाघेका ३०६९ करदाताहरूलाई करदाता सेवा कार्यालयहरूबाट Log Off गरी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाडौं क्षेत्र नं. १, २ र ३ मा Log On गरिएको ।

कार्यालय	आयकर तर्फ (आ.व. २०६९/७० को आय विवरणको कारोबार अंकको आधारमा	मू.अ.कर तर्फ (आ.व. २०७०/७१ को मू.अ.कर विवरणको आधारमा	जम्मा
काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १	६२१	४९८	१११९
काठमाण्डौ क्षेत्र नं. २	४२६	२७६	७०२
काठमाण्डौ क्षेत्र नं. ३	६७९	५६९	१२४८

- ८) तेस्रो राष्ट्रिय कर दिवस (२०७१ मार्ग १ देखि ७ गते)
- तेश्रो राष्ट्रिय कर दिवस २०७१ मूल समारोह आयोजक समिति र विभिन्न कार्यगत उपसमितिहरू गठन गरी २०७१ मार्ग १ गते आर्मी अफिसर्स क्लवमा भव्यताका साथ सम्पन्न गरिएको । सोही अवसरमा राजस्वमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने करदाताहरू र कर्मचारीहरूलाई सम्मान तथा पुरस्कार वितरण गर्ने लगायत सप्ताहव्यापी रूपमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएको ।
 - उपत्यका भित्रका कार्यालयहरूबाट सम्मानित हुने करदाता तथा पुरस्कृत हुने कर्मचारीहरूलाई मिति २०७१/१२/३ गते एकैथलोबाट होटेल शंकरमा र उपत्यका बाहिरका कार्यालयहरूमा विभिन्न मितिमा सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।
- ९) Frequently Asked Question अपडेट गरिएको ।
- १०) Call Centre मार्फत सेवाग्राहीहरूको जिज्ञासा एवं प्रश्नहरूको उत्तर दिने कार्य गरिएको ।

(११) सूचना प्रकाशन र प्रशारण :

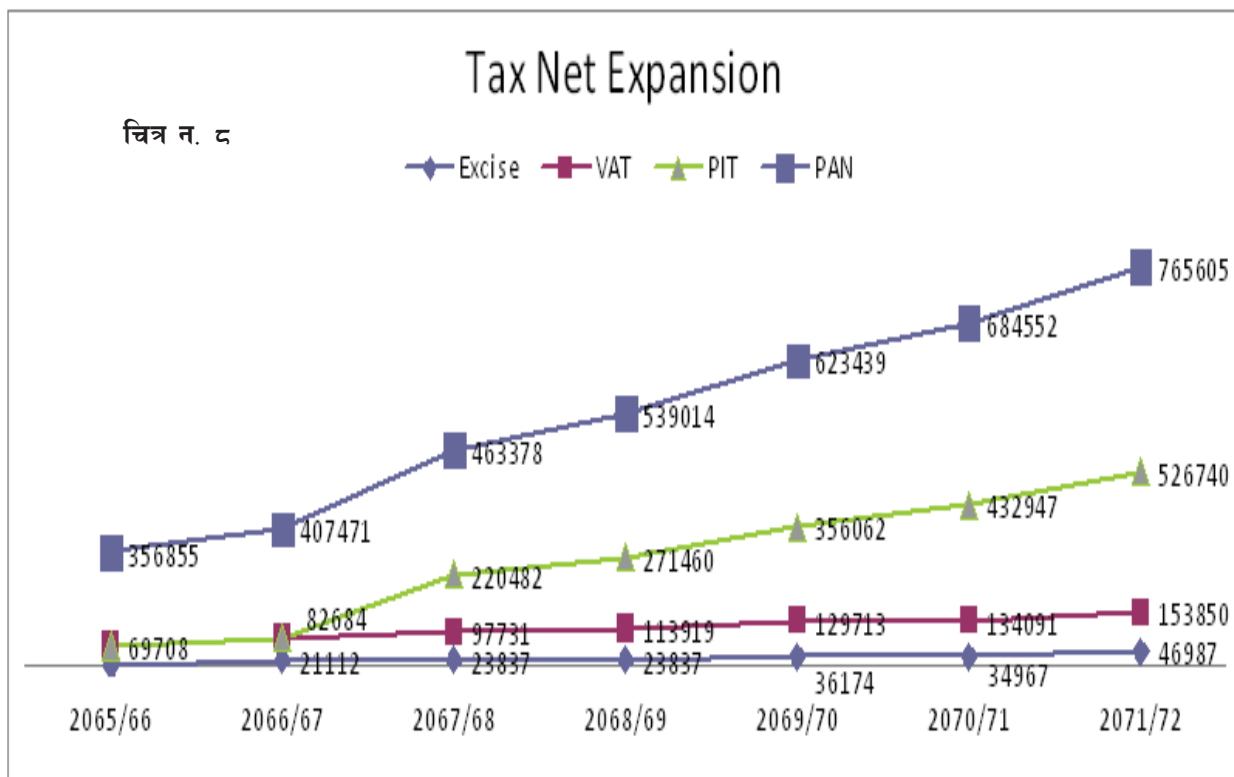
करदाताहरूलाई कर कानूनमा भएका प्रावधानहरू र करसहभागिता अभिवृद्धि गर्न जानकारीमूलक विभिन्न सूचनाहरू तयार गरी प्रसार प्रचार गरिएको । कर सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थाहरू तथा आर्थिक विधेयक २०७१ द्वारा प्रदान गरिएका मिन्हा, सुविधाहरू र कर कानूनहरूमा गरिएका परिवर्तनहरू सम्बन्धी सूचना प्रकाशन र प्रशारण गरिएको ।

आगामी दिनमा तपसिल बमोजिमका कार्य गरी सूचना तथा कार्यक्रम निर्माण प्रकाशन र प्रशारण व्यवस्थित गर्नुपर्ने :

- कर प्रशासनसंग सम्बन्धित सूचनामूलक सामग्री तथा कार्यक्रम निर्माण गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा कम लागत र गुणस्तरीयता कायम हुने गरि व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।
- कार्यक्रम उत्पादन गरी प्रशारण गर्न स्वीकृति दिँदा सो अवधिमा बिना शुल्क कर प्रशासन सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- प्रशारणको सुनिश्चिततालाई ध्यानमा राखेर मात्र प्रचार सामग्रीहरू निर्माण गर्नुपर्ने ।

कर दायराको अवस्था

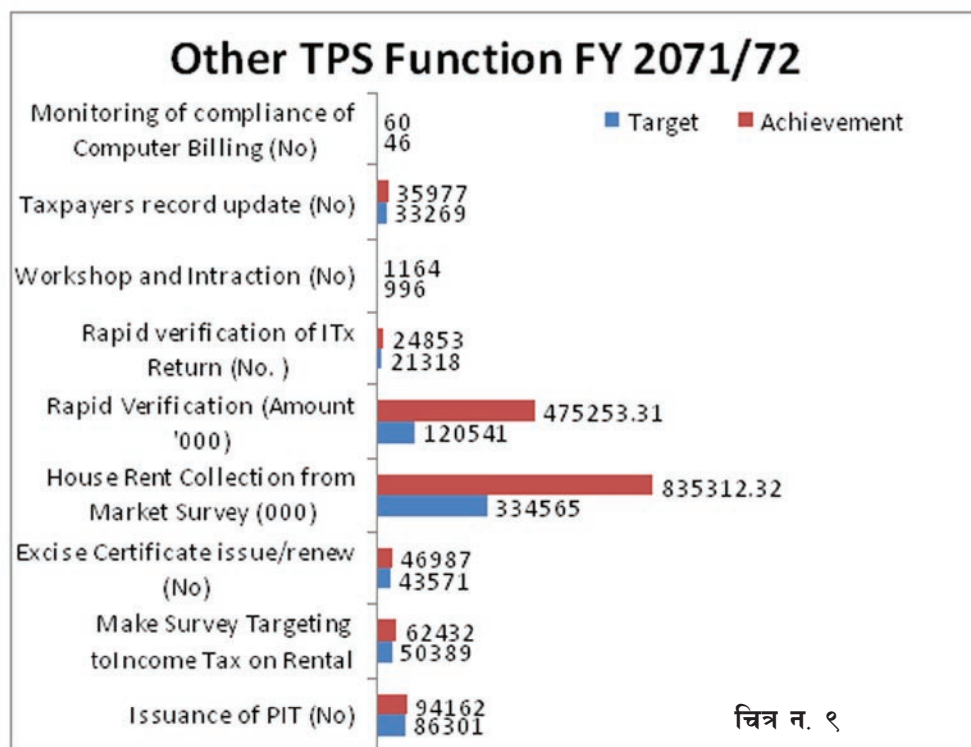
करदाताको कारोवारको सीमाको आधारमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुने शुरुको व्यवस्था र मूल्य अभिवृद्धि कर कानूनले केही व्यवसायलाई करको दायरा बाहिर राखेकोले करदाताको पहिचानको अवस्था फरक देखिन्छ । आ.व २०७१/०७२ मा स्थायी लेखा नम्बर ८६ हजार ३ सय ६३ लाई प्रदान गरिएको छ भने मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ १७ हजार

५ सय ६ करदाताहरू थप भएका छन् । यसै गरी गत आ.व. २०७१/०७२ सम्ममा ४६ हजार ८ सय ८७ करदाताहरूको अन्तःशुल्कको ईजाजत नवीकरण गरिएको छ । करदाताको दर्ताको विगतदेखिको प्रवृत्तिगत अवस्था हेर्दा आ.व. २०५७/०५८ मा ५० हजार ५६१ आयकर तर्फ स्थायी लेखा नम्बर लिएकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा ७ लाख ६५ हजार ६ सय ५ पुग्न गएको देखिन्छ । जस मध्ये मू.अ.कर मा दर्ता भएको करदाता संख्या १ लाख ५३ हजार ८ सय ५० रहेको छ ।

करको दायरा विस्तार

करको दायरा विस्तार अर्न्तगत आ.व. २०७१/०७२ मा उत्साहजनक प्रगति भएको छ । यस अर्न्तगत कर

शिक्षा तथा अर्न्तक्रिया, करदाताहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने, घरवहाल सर्वेक्षण र त्यसको माध्यमबाट घर वहाल कर संकलन, मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता आदिबाट करको दायरामा विस्तार भएको छ ।

आर्थिक ऐन २०७१ को विशेष व्यवस्थाको प्रगति

- करको दायरामा नआएका व्यक्ति वा निकायले आर्थिक वर्ष २०६९/०७० भन्दा अगाडिका वर्षहरूमा कर लाग्ने आय आर्जन गरेको तर आर्जित आयमा कर दाखिला नगरेको भएमा आर्थिक वर्ष २०६७/०६८, २०६८/०६९ र २०६९/०७० को आय विवरण र सोमा लाग्ने कर २०७१ पुस मसान्तभित्रमा दाखिला गरी स्थायी लेखा नम्बर लिएमा उल्लेखित अवधिभन्दा अधिका वर्षहरूको आयकर, शुल्क र व्याज छुट हुने विशेष व्यवस्था अनुरूप २०१९ करदाताहरू करको दायरामा आएका छन् ।
- वार्षिक बीस लाखसम्म कारोवार वा दुई लाखसम्म आय भएका आर्थिक वर्ष २०६९/०७० वा सोभन्दा अधिसम्मको आय विवरण पेश नगरेका करदाताले आर्थिक वर्ष २०६७/०६८, २०६८/०६९ र २०६९/०७० को आय विवरण र सोमा लाग्ने कर २०७१ पुस मसान्तभित्रमा दाखिला गरेमा उल्लेखित अवधिभन्दा अधिका वर्षहरूको विवरण बुझाउनु नपर्ने र आयकर, शुल्क, व्याज छुट हुने विशेष व्यवस्था अनुरूप १९२०९ करदाताहरूले विवरण बुझाएका छन् ।
- पूर्वानुमानित कर विवरण पेश गर्ने करदाताहरूको लागि गरिएको विशेष व्यवस्था अनुरूप ५४२७ करदाताहरूले मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भै विक्री अंक घोषणा गरेका छन् । जसबाट २७ करोड ३४ लाख रुपैया कर वापत प्राप्त भएको छ ।
- क्रसर उद्योगहरूलाई मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ताको लागि गरिएको विशेष व्यवस्था अनुरूप ११७ क्रसर उद्योगहरू मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएका छन् ।

आयकर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व. २०७१/०७२ मा आयकरमा कूल दर्ताको अनुपात हेर्दा NonFiler र Filer क्रमशः ४० र ६० प्रतिशत रहेको छ। Income Tax Return मा D.03 को हिस्सा २४.६६ प्रतिशत र D.01 को हिस्सा ७५.३४ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी Tax Liability Reported मा डे १ विवरणको हिस्सा करिव १ प्रतिशत मात्र छ भने डे ३ विवरणको हिस्सा ९९ प्रतिशत भएको देखिन्छ।

मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०७१/०७२ मा कूल मूल्य अभिवृद्धि विवरणको संरचनात्मक अवस्थालाई हेर्दा VAT Filer / Non Filer क्रमशः ७४.८ र २४.२ प्रतिशत रहेको छ Debit VAT Returns आ.व. २०६८/०६९ मा २७.०७ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०६९/०७० मा २५.४३ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७०/०७१ मा यसको प्रतिशत बढेर २७.१४ प्रतिशत भएकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा १२.७९ प्रतिशतमा झरेको देखिन्छ। त्यसैगरी Credit VAT Returns आ.व. २०६८/०६९ मा ३६.८५ प्रतिशत रहेकोमा यसको अंश बढेर आ.व. २०६९/०७० मा ४०.१ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७०/०७१ मा यसको प्रतिशत अझ बढेर ४५.४९ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा ४४.०३ प्रतिशत भएको देखिन्छ।

तालिका १ : मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

	2065/066	2066/067	2068/069	2069/070	2070/071	2071/072
Debit Returns (%)	27.99	27.44	27.07	25.43	27.14	18.98
Credit Returns (%)	36.3	35.55	36.85	40.1	45.49	44.03
Zero Returns (%)	35.52	36.67	36.05	34.45	27.37	25
Debit Amounts shown in 2066 M3 (billions)	2.07	2.7	3.16	3.72	4.76	3.40
Credit Amounts shown in 2066 M3(billions)	6.14	8.56	11.07	15.13	39.05	17.77
Ratio of credit Amount to debit amount (Times)	2.97 times	3.17 times	3.5 times	4.06 times	8.20 times	5.22 times

Zero VAT Returns आ.व. २०६८/०६९ मा ३५.५२ प्रतिशत रहेकोमा यसको अंश बढेर २०६९/०७० मा ३४.४५ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७०/०७१ मा यसको प्रतिशत घटेर १८.९८ प्रतिशत रहेको छ। Debit Amount को तुलनामा Credit Amount को अनुपातलाई हेर्दा आ.व. २०६८/६९ मा ३.५ Times ले बढि छ भने आ.व. २०६९/०७० मा यसको अनुपात बढेर ४.०६ Times र आ.व. २०७०/०७१ मा अझ बढेर ८.२ Times रहेको थियो।

मू.अ.कर विवरण नबुझाउने करदाता २४.१९%, डेबिट विवरण बुझाउने करदाता १२.७९%, क्रेडिट विवरण बुझाउने करदाता ४४.०३%, शुन्य विवरण बुझाउने करदाता १८.९८% र क्रेडिट डेबिट अनुपात (रकम) ५.२२:१ रहेको छ। मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ डेबिट विवरण बुझानेको संख्या घट्दै गएको, क्रेडिट विवरण र शुन्य विवरण बुझाउने करदाताको संख्या बढ्दै गएकोले कानूनको कार्यान्वयनमा कडाइ गर्दै बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी एवं शसक्त बनाउनुपर्ने देखिन्छ।

२.६.२ अनुसन्धान तथा विकास शाखा

अनुसन्धान तथा विकास शाखाले विगत वर्षहरूमा जस्तै आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा समेत कर दाताहरूले कार्यालयमा पेश गरेका विभिन्न विवरणहरूको विश्लेषणका साथै आन्तरिक तथा बाह्य स्रोतहरूबाट प्राप्त भएको सूचना तथा उजुरीहरूलाई आधार लिएर अनुसन्धानको कार्य अधि बढाउने रणनीति लिई सोहि अनुसार विभिन्न कार्यगत लक्ष्य निर्धारण गरेको थियो।

निर्धारित कार्यगत लक्ष्य प्राप्तीका लागि आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत काठमाडौं उपत्यका भित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं. १, क्षेत्र नं. २, क्षेत्र नं. ३ तथा ठूला करदाता कार्यालयमा अनुसन्धान शाखा का रूपमा छुट्टै शाखा संचालनमा रहेको छ भने अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा सेवा कार्यालयहरूमा कर परीक्षण शाखाबाट नै अनुसन्धान समेतको कार्य सम्पन्न हुने गरेको छ ।

विभागको विद्युत्तयि व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा (emis) मा प्रविष्टि गरिएको प्रगती तथ्यांकलाई आधार लिने हो भने यस आर्थिक वर्षमा समेत विगत आर्थिक वर्षहरूमा भै अनुसन्धान तथा विकास शाखाको समग्र प्रगती उत्साहजनक नै देखिएको छ ।

अनुसन्धान तथा विकास शाखाको विगत ४ आर्थिक वर्षको कार्यगत लक्ष्य तथा प्रगतिलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तथ्यांकीय विश्लेषण तर्फ :

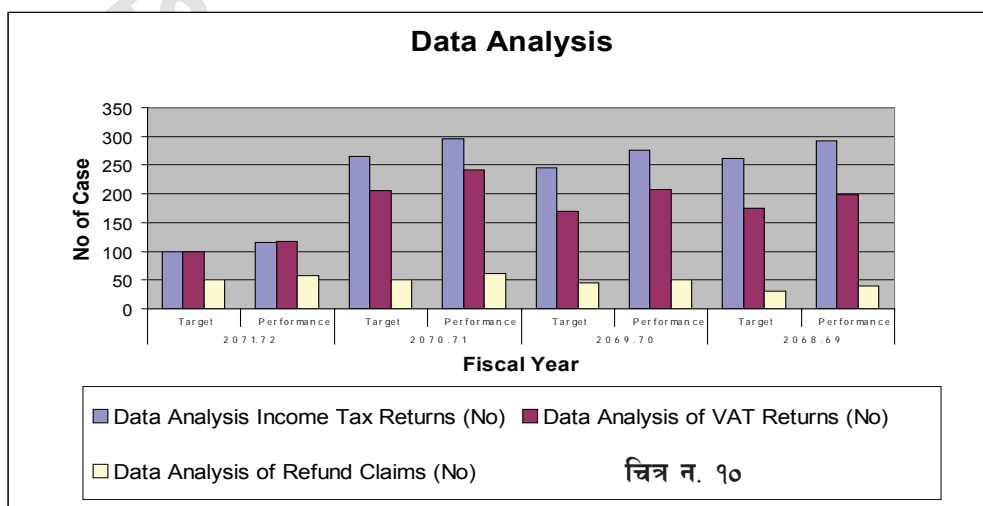
करदाताबाट कार्यालयमा पेश भएका आयकर तथा मू.अ.कर विवरणका साथै करदाताबाट करफिर्ता दावी गर्न पेश भएको विवरणको विश्लेषणको लक्ष्यलाई हेर्दा संख्यामा भन्दा गुणत्मकतामा वृद्धि गर्ने उद्देश्यले विगत आर्थिक वर्षहरूका तुलनामा पछिल्ला आर्थिक वर्षहरूमा लक्ष्य घटाईएको पाईन्छ । त्यसैगरी प्रगती तर्फ दृष्टिगत गर्दा हरेक आर्थिक वर्षका सबै कार्यगत लक्ष्यमा सत प्रतिशत भन्दा बढी प्रगती हासिल भएको देखिन्छ ।

तालिका नं. २ : तथ्यांक विश्लेषण प्रगती तालिका

Indicators	2071.72			2070.71			2069.70			2068.69		
	Target	Performance	%	Target	Performance	%	Target	Performance	%	Target	Performance	%
Data Analysis Income Tax Returns (No)	100	115	115.00	265	296	111.70	245	276	112.65	262	293	111.83
Data Analysis of VAT Returns (No)	100	118	118.00	205	241	117.56	170	207	121.76	175	199	113.71
Data Analysis of Refund Claims (No)	50	58	116.00	50	61	122.00	45	50	111.11	31	40	129.03

Source: EIMS Report

उपरोक्त तालिकालाई मानचित्रमा निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तथ्यांक बिश्लेषण प्रगती मानचित्र

अनुसन्धान संख्या तर्फ :

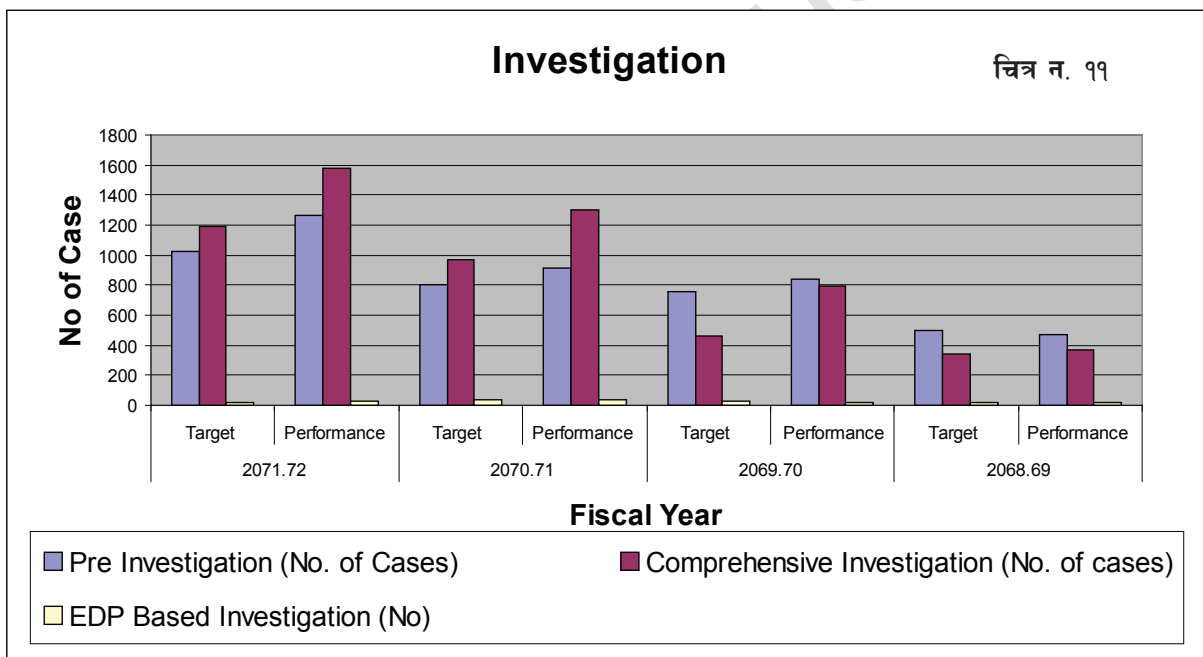
अनुसन्धानको संख्यात्मक लक्ष्यलाई हेर्दा प्रारम्भिक अनुसन्धान तथा बिस्तृत अनुसन्धानको लक्ष्य पछिल्ला आर्थिक वर्षहरूमा क्रमशः बृद्धि हुँदै गएको देखिन्छ । तर कम्प्युटर सूचनामा आधारित अनुसन्धान (EDP) संख्यामा बिगतको आर्थिक वर्षहरूमा भएको बृद्धिलाई यस आर्थिक वर्षमा निरन्तरता नदिई लक्ष्यलाई घटाईएको पाईन्छ । अनुसन्धानको संख्यात्मक प्रगती भने सबै आर्थिक वर्षमा सत प्रतिशत भन्दा बढी रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३ : अनुसन्धानको संख्यात्मक प्रगती तालिका

Indicators	2071.72			2070.71			2069.7			2068.69		
	Target	Performance	%	Target	Performance	%	Target	Performance	%	Target	Performance	%
Pre Investigation (No. of Cases)	1028	1266	123.15	800	918	114.75	755	840	111.26	499	475	95.19
Comprehensive Investigation (No. of cases)	1194	1580	132.33	965	1301	134.82	465	795	170.97	340	373	109.71
EDP Based Investigation (No)	20	24	120	35	40	114.29	30	17	56.67	17	14	82.35
												Source: EIMS Report

उपरोक्त तालिकालाई मानचित्रमा निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

अनुसन्धानको संख्यात्मक प्रगती मानचित्र

कर निर्धारण तर्फ :

अनुसन्धानबाट कर निर्धारण तर्फको लक्ष्य तथा प्रगतीलाई हेर्दा आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा गत आर्थिक वर्षको भन्दा लक्ष्य तथा प्रगति दुवै तर्फ केहि न्यूनता आएको देखिएता पनि सबै आर्थिक वर्षहरूमा लक्ष्यको तुलनामा आयकर तथा मू.अ.कर दुवै तर्फ शत प्रतिशत भन्दा बढीको कर निर्धारण भएको देखिन्छ भने प्रति अनुसन्धान कर निर्धारण प्रगतीमा समेत बढोत्तरी भएको देखिन्छ ।

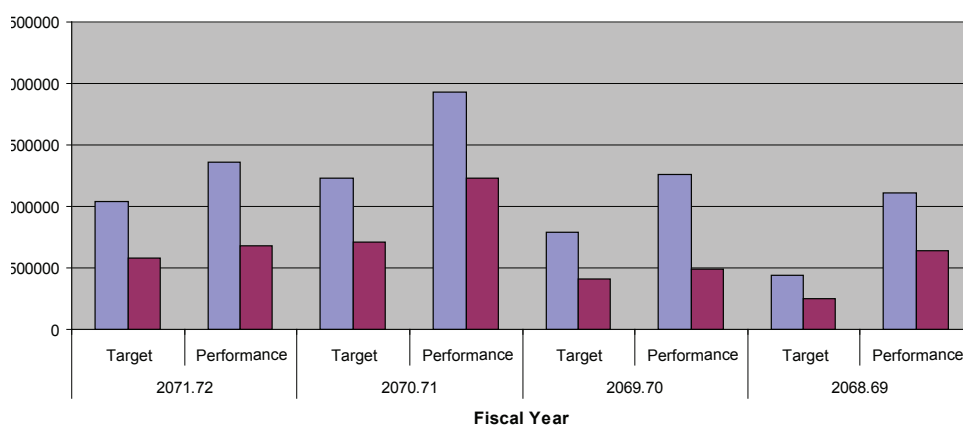
तालिका नं. ४ : कर निर्धारण प्रगती तालिका

Indicators	2071.72			2070.71			2069.70			2068.69		
	Target	Performance	%	Target	Performance	%	Target	Performance	%	Target	Performance	%
Amendment / Assessment of IT ('000)	1040567	1361011	130.80	1228000	1932431	157.36	789500	1260974	159.72	445000	1110503	249.55
Management Assessment of VAT (000)	582800	684358	117.43	708000	1226667	173.26	410500	494346	120.43	247800	641533	258.89

Source: EIMS Report

Assesment

चित्र नं. १२

■ Amendment / Assessment of IT ('000) ■ Management Assessment of VAT (000)

२.६.३ सूचना प्रविधि शाखा

सूचना प्रविधिमा स्तरोन्नती (२०७१/०७२)

- करदाताको सुविधाका लागि **Any Branch Banking System (ABBS)** तथा **e-Payment** सम्बन्धी बैंकिङ क्षेत्रसँगको समन्वयमा अध्ययनको कार्य अगाडि बढाइएको छ ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई व्यापकरूपमा परिचालन गर्न विभाग तथा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने कम्प्युटरजन्य सामग्री तथा सञ्जालको खरिद तथा सञ्चालन लाइ निरन्तरता दिइयो ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई समसामयिक सुधार गर्ने तथा विभागको सूचना प्रणालीहरूलाई एकीकृत गरी प्रयोग तथा व्यवस्थापनको कार्यलाई अझ सरल बनाउने उद्देश्यले थप सूचना प्रणाली एकीकरण गरी प्रयोगमा ल्याइएको ।
- विभागको सूचना प्रणालीको कार्यक्षमता (**Performance**) तथा उपलब्धता (**Availability**) वृद्धि गर्न थप अत्याधुनिक कम्प्युटर सर्भरहरू (**High End Servers**) खरिद गर्ने कार्यलाई यस आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइयो ।
- विभाग अन्तरगतका आ.रा.का. तथा क.से.का. हरूमा विभागको एकीकृत कर प्रणाली (**ITS**) को प्रयोगको लागि तालिम सहित सञ्चालनमा ल्याइएको र प्राप्त पृष्ठ पोषण मार्फत आवश्यक गर्ने कार्य निरन्तर गरिरहेको ।
- विभागको सूचना प्रणालीको प्रयोग अभिवृद्धि गर्न आवश्यक तालिम सञ्चालन गरियो ।
- विभागको **Data Center** लाई स्तरोन्नति एक चरणको गर्ने कार्य सम्पन्न भएको ।
- **Risk Engine** लाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कार्य गरिएको छ ।
- कूटनैतिक करदाताको सुविधाका लागि **Diplomatic Refund System** तयार गरी एकीकृत कर प्रणालीमा आवद्ध गरी

- निरन्तर प्रयोग ल्याइएको ।
- विभागको Website लाई अध्यावधिक गर्न **gIz/RAS** को सहयोगमा सम्भाव्यता अध्ययन (Feasibility Study) भए अनुसार नयां वेवसाइट तयार गराइ प्रयोगमा ल्याइएको ।
 - Internet र Intranet को उपलब्धता (Availability) सहज गर्न Backup Link समेतको व्यवस्था गरिएको छ ।
 - करदाताले पेश गरेको आय विवरणको आधारमा Mismatch Report तयार गर्ने सम्बन्धी आवश्यक कार्य सम्पन्न गरी प्रयोगमा ल्याइएको ।
 - विभागको सूचना प्रणालीको सुरक्षण अभिवृद्धि गर्न आधुनिक प्रविधिको Disaster Recovery Center स्थापना गरी संचालनमा ल्याइएको ।
- E-TDS nfO Integrated Tax System मा आवद्ध गरिएको ।
- Power System लाई प्रभावकारी वनाउन च्ममगलमबलत एयधभच द्यवअपगउ क्यतभ को व्यवस्था गरिएको ।

२.६.४ जनशक्ति विकास शाखा

योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा

- विभागको वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी कार्यालयहरूलाई सो अनुरूप वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्न लगाइएको
- व्यवस्थापन गोष्ठीको आयोजना र सो बमोजिम कार्ययोजना तयार गरिएको
 - कर परिक्षण र व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम संचालन गरिएको (७० जना) - १ कार्यक्रम तालिम केन्द्रसंगको समन्वयमा संचालन र १ कार्यक्रम विभागमै संचालन गरिएको
 - NFRS Module 3 तालिममा ७४ जनाको सहभागी रहेको ।
 - अर्थ मन्त्रालय, आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तरगतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि NFRS को Module 3 सम्बन्धी एक दिने व्यवस्थापन कार्यशाला आयोजना (सहभागी संख्या ७८)
 - विभाग र अन्तरगत कार्यरत कर्मचारीहरूलाई Country Specific Training उपलब्ध गराउन चिन सरकार समक्ष अनुरोध गर्ने सम्बन्धी प्रस्ताव तयारी गरी मन्त्रालय पठाइएको
 - विभागमा कार्यरत सबै कर्मचारीहरूलाई ITS सम्बन्धी तालिम संचालन गरिएको ।
 - Driving तालिमको इच्छुक र सो तालिम नलिएका विभागमा कार्यरत रा.प.द्वितीय र सो भन्दा माथिका कर्मचारीहरूलाई Driving Skill सम्बन्धी तालिममा सहभागी हुन पठाइएको
 - वैदेशिक तालिम, सेमिनार, अध्ययन भ्रमणमा २३ जनाको सहभागिता रहेको ।
 - GIZ, IMF लगायत अन्य साझेदारहरूसंग सहकार्य र समन्वय भइरहेको ।

२.६.५ अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा यस शाखाले विभागको आवश्यकता अनुसार समिक्षा बैठक संचालन गर्दै आएको थियो । विभागले गरेको कार्य प्रगति, राजस्व असुली लगायत समिक्षात्मक प्रस्तुती मन्त्रालय समक्ष पेश गरेको थियो । यस आ.ब. मा उपत्का भित्रका १९ र उपत्यका बाहिरका १७ गरी जम्मा ३६ कार्यालयको कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ताको अनुगमन तथा मुल्यांकन गरी प्रतिवेदन समेत पेश गरेको छ । आ.ब. २०७१/७२ मा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको कार्यगत लक्ष्यको असार मसान्तसम्मको प्रगति विवरण अनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी सबैभन्दा अगाडि रहेको छ । उक्त कार्यालयको असार मसान्तसम्मको कार्यगत लक्ष्यमा कर परिक्षण, संकलन र करदाता सेवामा क्रमशः १०९.३०, १०८.७ र १०४.६१ प्रतिशत प्रगति भई समग्रमा १०७.५३ प्रतिशत प्रगति सहित सबैभन्दा अग्रस्थानमा रहेको छ । सो कार्यालयको ग्रेडिङ A++ रहेको छ । त्यसैगरी आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू महेन्द्रनगर र ठुला करदाता कार्यालयले क्रमशः १०७.०३ र १०५.४१ प्रतिशत प्रगति गरी दोस्रो र तेस्रो स्थानमा रहन सफल भएका छन् । समग्रमा ९५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति हासिल गरी ग्रेडिङ A++ हुने आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा भद्रपुर, धरान, जनकपुर, लहान, सिमरा, भरतपुर, पोखरा, ललितपुर, भैरहवा, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. ३, नेपालगंज, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, भक्तपुर, कृष्णनगर, बुटवल र दाङ साथै करदाता सेवा कार्यालयहरूमा कलंकी, न्यूरोड र त्रिपुरेश्वर, रहेका छन् । करदाता सेवा कार्यालयहरू कोटेश्वर र नयां वानेश्वरले ८५ प्रतिशत भन्दा कम प्रगति हासिल

गरी ग्रेडिङ A मा रहेका छन् भने बाँकी अन्य सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूले ८५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगती गरेर A+ ग्रेडिङ हासिल गरेका छन् ।

Office Name	Audit		Appeal		Collection		Investigation		TP Services		Total	
	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade
Bhadrapur - 11	109.3	A++			101.79	A++			93.28	A++	101.45	A++
Biratnagar - 12	80.75	A			85.43	A+			102.65	A++	88.96	A+
Dharan - 13	103.02	A++			98.93	A++			104.2	A++	101.94	A++
Janakpur - 14	107.52	A++			100.21	A++			92.95	A+	100.59	A++
Lahan - 15	107.1	A++			96.53	A++			105.05	A++	102.79	A++
Simara - 16	97.79	A++			96.55	A++			105.58	A++	99.69	A++
Birgunj - 17	105.24	A++			88.18	A+			87.36	A+	93.91	A+
Hetaunda - 18	105.62	A++			87.03	A+			89.93	A+	94.41	A+
Bharatpur - 19	109.3	A++			105.22	A++			93.15	A+	103.03	A++
Dhangadhi - 20	109.3	A++			108.7	A++			104.61	A++	107.53	A++
Mahendranagar - 21	109.3	A++			106.16	A++			105.63	A++	107.03	A++
Pokhara - 22	109.3	A++			101.3	A++			99.89	A++	103.49	A++
Lalitpur - 23	109.3	A++			94.17	A+			98.85	A++	100.87	A++
Bhairahawa - 24	107.16	A++			92.82	A+			104.65	A++	101.39	A++
KTM 3 - 25	101.85	A++	100	A++	102.93	A++	104.8	A++	97.5	A++	102.26	A++
TSO, Balaju	97.83	A++			90.7	A+			87.88	A+	92.35	A+
TSO, Kalanki	100.84	A++			93.86	A+			92.51	A+	95.9	A++
TSO, Kalimati	95.08	A++			86.8	A+			98.52	A++	93.21	A+
TSO, Maharajgunj	79.61	A			101.08	A++			90.56	A+	90.41	A+
TSO, Tangal	94.2	A+			85.09	A+			92.72	A+	90.57	A+
Nepalgunj - 26	99.68	A++			107.22	A++			104.35	A++	103.72	A++
KTM 1 - 27	93.64	A+	100	A++	92.46	A+	109	A++	97.5	A++	97.71	A++
TSO, Battisputali	94.68	A+			88.97	A+			86.2	A+	90.14	A+
TSO, Chabahil	92.92	A+			87.52	A+			93.81	A+	91.3	A+
TSO, Koteshwor	66.36	B			94.13	A+			89.44	A+	83	A
TSO, New Baneshwor	76.11	A			82.47	A			86.54	A+	81.47	A
TSO, Putalisadak	69.21	B			100.8	A++			100.52	A++	89.66	A+
KTM 2 - 28	68.19	B	100	A++	92.63	A+	91.36	A+	97.35	A++	85.69	A+
TSO, New Road	106.78	A++			95.92	A++			89	A+	97.65	A++
TSO, Thamel	62.86	C			96.52	A++			101.8	A++	86.32	A+
TSO, Tripureshor	106.2	A++			104.65	A++			96.24	A++	102.67	A++
Bhaktapur - 29	106.37	A++			98.42	A++			84.13	A	96.92	A++
Krisnanagar - 30	108.56	A++			94.36	A+			102.9	A++	101.89	A++
Butwal - 33	109.3	A++			108.4	A++			96.44	A++	104.71	A++
Dang - 51	109.16	A++			103.86	A++			87.52	A++	100.18	A++
LTO - 52	107.71	A++	100	A++	103.56	A++	107.86	A++	107.93	A++	105.41	A++
IRD Performance:97.4(A++)												

२.६.६ बेरुजु शाखा

- यस विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरू समेतको विगत वर्षहरूबाट यस आ.व.का लागि जिम्मेवारी सरी आएको कुल बेरुजु रु. ३२१८३५९ हजार रहेको थियो । कुल बेरुजु मध्ये आ.व. २०५९/६० को रु. २९५०२ हजारमा रु ४१२ हजार, आ.व. २०६०/६१ देखि २०६८/६९ सम्मको रु. १२२७६२९ हजारमा रु. ३०७४९३ हजार र आ.व.२०६९/७० को रु. १९६१२२८ हजारमा रु. १४९७८९७ हजार गरी जम्मा रु. १८०५८०२ हजार सम्परीक्षण भई तत् आ.व.हरूमा क्रमशः १.४०, २५.०५ र ७६.३८ प्रतिशत प्रगति हासिल भई कुल लगतको ५६.१ प्रतिशत बेरुजु सम्परीक्षण भएको छ ।

- यस विभागको मात्र यस आ.व.को जम्मा बेरूजु रू. ३७१३१९ हजार मध्ये रू. २४३७४४ हजार सम्परीक्षण भई जम्मा ६५.६ प्रतिशत प्रगति हासिल हुन सकेको ।
- बेरूजुको कुल लगतको ८० प्रतिशत भन्दा बढी सम्परीक्षण गर्ने कार्यालयहरूमा दाङ्ग, कृष्णनगर, बुटवल, भैरहवा, ललितपुर, भद्रपुर, बत्तिसपुतली, चावहिल र टंगाल रहेका छन् ।
- यस आ.व.मा कुल बेरूजु लगतको ५० प्रतिशत भन्दा कम प्रगति हासिल गर्ने कार्यालयहरू धरान, लहान, जनकपुर, बिरगञ्ज सिमरा, भक्तपुर, नयांसडक र कलंकी रहेका छन् ।
- विभागले तोकेको कार्यगत लक्ष्य बमोजिम बेरूजुको वार्षिक लक्ष्यको ८० प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति हासिल गर्ने जम्मा कार्यालयहरूको संख्या १९ वटा रहेको छ ।
- कार्यगत लक्ष्यको ५० प्रतिशत भन्दा पनि कम प्रगति गर्ने कार्यालयहरू लहान, बिरगञ्ज, कलंकी र नयांसडक रहेका छन् ।
- विभाग अन्तर्गत कार्यालयहरू मध्ये कुल बेरूजु लगतको शतप्रतिशत सम्परीक्षण गराउने कार्यालय दाङ्ग र सबै भन्दा न्यून ०.७ प्रतिशतमात्र प्रगति गर्ने कार्यालय क.से.का.नयांसडक रहेको छ ।
- बेरूजु फल्ट्र्यौट मूल्यांकन र अनुगमन समितिले आ.व.२०७१/७२ मा फल्ट्र्यौट गर्नुपर्ने लक्ष्यमा तोकेको मापदण्ड अनुसार हालको विभागको प्रगति (५६.२ प्रतिशत) उत्कृष्टमा परेको ।
- चालु आ.व.को लागि जिम्मेवारी सरेको बेरूजुको विवरण निम्न छः

गत आ.व.को जम्मा बेरूजु	: ३२१६३६० हजार
गत आ.व.मा सं.पं	: १८०५८०२ हजार
वांकी बेरूजु	: १४१०५५८ हजार
आ.व. ०७१/७२ मा थप लगत कायम	: २८१८८७५ हजार
यस आ.व.मा जम्मा लगती बेरूजु	: ४२२९४३३ हजार

- यस आ.व.मा लगती बेरूजु ३१.५५ प्रतिशतले बढेको छ।
- कूल बेरूजुको ८० प्रतिशतले सं.प. गर्नु पर्ने भएकाले यस आ.व.मा रू ३३८३५४६ हजार सं.प. गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

२०७२ आषाढसम्मको बेरूजु प्रगति			
सि.नं	कार्यालयको नाम	बेरूजु प्रगति	प्रगति प्रतिशत
१	आ.रा. विभाग	२४३७४४	६५।६
२	आ.रा.का.भद्रपुर	२८९१५	८०।२
३	आ.रा.का.धरान	१०६२७	३८।९
४	आ.रा.का.विराटनगर	७९८३६	५९।९
५	आ.रा.का.लाहान	४८७२	११।१
६	आ.रा.का.जनकपुर	१८१४२	४५।६

७	आ.रा.का.सिमरा	१४६१५	४९१२
८	आ.रा.का.विरगञ्ज	३७६२०	३६६
९	आ.रा.का.हेटौंडा	३८६९	६४१४
१०	आ.रा.का.भरतपुर	६६४८१	६०१२
११	आ.रा.का.क्षेत्रनं.१	६३१७९	५३६
१२	आ.रा.का.,क्षेत्रनं.२	८२९३७	५७७
१३	आ.रा.का.,क्षेत्रनं.३	१५६०३२	६१६
१४	आ.रा.का.ललितपुर	७९०००	८०१२
१५	आ.रा.का.भक्तपुर	११४८५	४४१७
१६	आ.रा.का.,पोखरा	४३९३२	६७३
१७	आ.रा.का.बुटवल	६००८	८३९
१८	आ.रा.का.भैरहवा	२७४१३	८३३
२०	आ.रा.का.,दाङ	६३५७	१००१
२१	आ.रा.का.नेपालगन्ज	६२२३१	६५११
२२	आ.रा.का.धनगढि	१८१८६	७१९
२३	आ.रा.का,महेन्द्रनगर	८३४	५९१०
२४	ठुला करदाता कार्यालय	५६१४७६	५६६
२५	क.से.का.टंगाल	२३७२६	८५१२
२६	क.से.का.चावहिल	२६७१६	८८४
२७	क.से.का.त्रिपुरेश्वर	६२२६	७३३
२८	क.से.का.कलंकी	८८८१	३४१२
२९	क.से.का.बालाजु	१७८३१	६७९
३०	क.से.का.महाराजगञ्ज	१३३९५	५५१२
३१	क.से.का.पुतलीसडक	४१०१	६३०
३२	क.से.का.कोटेश्वर	१६४६०	७१६
३३	क.से.का.नयाँबानेश्वर	८०३६	५८३
३४	क.से.का.बत्तिसपुतली	१५८१९	९३३
३५	क.से.का.नयाँसडक	७७१	०१७
३६	क.से.का.ठमेल	९६९८	७१११
३७	क.से.का.कालीमाटी	१८७४०	५८६
	जम्मा	१८०५८०२	५६११

आ.व.२०७१/७२ को समग्र प्रगतिको तुलनात्मक विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	२०७१/७२ असार मसान्त सम्मको				२०७१/७२ कुमारीचोकबाट फर्क्यौट र २०६०/६१ देखि २०६६/६७ सम्मको म.ले.प.बाट सं.प.भाएको विवरण				कुमारीचोकबाट लगत कटटा र मलेपबाट सं.प. कुल जम्मा	%	२०६६/६७ सम्मको मलेप मा फर्क्यौटका लागि पेश	२०६६/६७ सम्मको मलेप मा फर्क्यौटका लागि पेश	लगत कटटा एवं सं.प.का लागि पठाएको	२०७१/७२ को कुमारी चोकमा	२०६०/६१ को	०६/११/७० को	सं.प.का लागि पठाएको जम्मा	%	
		२०७१/७२	२०६०/६१	२०६६/६७ प्रतिवेदन २०७०	जम्मा वेरूजु	२०७१/७२ सम्मको	२०६०/६१ सम्मको	२०६६/६७ सम्मको	२०६९/७० को											
१	आ.रा. विभाग	७३	१८८४८	२७२३९८	३७३९९	१७	२४३७७२	२४३७४४	६५६											
२	आ.रा.का.भद्रपुर	०	५८९०	३०९७	३६०६१	१२६	२८७८९	२८९१५	८०२											
३	आ.रा.का.धरान	०	२५००९	३८२८२	६३२९१	४४७	१११४६	११५९३	११५९३											
४	आ.रा.का.धरान	०	०	०	०	०	०	०	०											
५	आ.रा.का.विराटनगर	१४९	३६००१	९७३६८	१३३२८८	११०१५	६८८२१	७९८३६	५९१९	१०१०५	५९८८	१६६८८	३५५४४	३७८२२	२८४					
६	आ.रा.का.लाहान	६५८१	३२७२४	४७४३३	४४०४८	४४९७	३७५	४८७२	१११											
७	आ.रा.का.जनकपुर	३६९३	२६७७४	९०९४	३९७६१	१२३७०	५७७	१२५२	४५६											
८	आ.रा.का.सिमरा	८२७	१५५०४	१३३७५	२७७७७	५८६७	८७४८	१४६१५	४९२											
९	आ.रा.का.विरगञ्ज	२५१५	१३३४५	३६६३५	१०२७९५	१६२८१	२१३३९	३७६२०	३६६											
१०	आ.रा.का.भद्रपुर	४४२	३६५६	१९१०	६००८	१९१०	१९१०	३६६९	६४४											
११	आ.रा.का.भद्रपुर	६०१२	५५४०८	४९०६२	११०४८२	२२४७५	४४००६	६६६८१	६०२											
१२	आ.रा.का.सुनसरी	२२७७	६६९२२	४९४१७	११७८६६	१६९७७	५७०८२	६३२७९	५३७											
१३	आ.रा.का.सुनसरी	०	५१८८४	९२२५६	१४३९४०	१५४७१	६५९७	८२९६८	५७६	१७३३४	१७७४७									
१४	आ.रा.का.सुनसरी	२८८७	१४८१३०	१०९९६८	२५२९८५	६८३४२	८७९६०	१२९०३२	६१७											
१५	आ.रा.का.ललितपुर	०	१३२०१	८४५९९	९८५००	३३२०	७६६८०	७९०००	८०											
१६	आ.रा.का.ललितपुर	०	४७३६७	३३३०९	८०६७६	०	१६१३९	२०१०	६१३											
१७	आ.रा.का.ललितपुर	२५७२२	०	०	०	०	०	०	०											
१८	आ.रा.का.पोखरा	११८०	२०७५६	४३३४९	१२१८५	३१७४७	४३९३२	६७३												
१९	आ.रा.का.बुटवल	५१	४०२४	३०८२	७५५७	२९२६	३०८३	६००९	८१०											
२०	आ.रा.का.बैरहवा	१००२	६१३३	२५७८१	३२९१६	२१४८	२६२५	२७५१३	२३३											
२१	आ.रा.का.कृष्णनगर	६१	६६२	१३२९	२०५२	६६२	१३२९	१९९१	९७०											
२२	आ.रा.का.दाङ	०	२४६१	३६९६	६३५७	२४६१	३६९६	६३५७	१०००											
२३	आ.रा.का.नेपालगञ्ज	४८७	२००८१	७४०२४	९५४९२															
२४	आ.रा.का.नेपालगञ्ज	१३६	२२२१	२२२४६	२५३०३	१०४	४५८	१७६२४	१८१६६	७१९										
२५	आ.रा.का.महेन्द्रनगर	३०८	९३९	१६७	१४१४	३०८	३५९	६३६	५९१०											
२६	मुला करदाता कार्यालय	६२१	३५७३०	६३४४८९	९९२४७०	४७३९७	५१४०७९	५६१४७६	५६६											
२७	क.सं.का.टंगाल	०	२२५१४	५३२६	२७८४०	२००३२	३६४	२३७२६	८५२											
२८	क.सं.का.चावहिल	७९	२९५१५	३०२३४	३०२३४	०	०	०	०											
२९	क.सं.का.त्रिपुरेश्वर	०	३६०३	४६८६	८४९२	२२८२	३९४४	६२२६	७३३											
३०	क.सं.का.कलसी	०	१४५५६	११३९९	२५५५५	१७७४	७७७	१७७४	३५२											
३१	क.सं.का.बालाजु	०	१५८३०	१०४३६	२६२६६	८१०५	९७३६	१७८३१	६७९											
३२	क.सं.का.महाराजगञ्ज	०	१२९२०	११३३५	२४२५५	२०६०	११३३५	५५१२	१०७३											
३३	क.सं.का.पुतलीसडक	०	२७३३	३७५९	६५४७	१५७७	२५२४	४१०१	६३०											
३४	क.सं.का.कोटेश्वर	०	६५११	१६४६६	२२९७७	३४९१	१२२३९	१६४६०	७१६											
३५	क.सं.का.नयाविमेश्वर	०	६१८७	७५९६	१३७८३	४१०९	३६२७	८०३६	५८३											
३६	क.सं.का.वसिष्ठपुरतोली	०	१३४१	१५६०७	१६९४८	२१२	१५६०७	१६८१९	९३३											
३७	क.सं.का.नयापल्ले	०	५३३३	१०४८५०	११०२४३	५०	७७२	७७२	०											
३८	क.सं.का.ठमेल	०	८९८	१२७३६	१३६३४	२१७	९४०१	९६९८	७१											
३९	क.सं.का.कालीमाटी	३०८	२८२२४	३०५८	३१९८६	१७७४	३१९८६	१८७४०	५८६											
जम्मा		२९४०२	१२२७२९	१९६१२२९	३२१८३६०	४१२	३०७४९३	१४७७९९९	१८०५९०४	५६१										

२.६.७ कानून शाखा

कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण संवन्धी निर्णयहरु उपर चित्त नबुझाउने करदाताले विभाग समक्ष प्रशासकिय पुनरावलोकनको निवेदन दिन सक्ने र विभागबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझेको अवस्थामा करदाताले राजस्व न्यायाधिकरण समक्ष पुनरावेदन दिन सक्ने प्रावधान रहेको छ। काठमाण्डौ, पोखरा, विराटनगर र नेपालगञ्जमा गरी ४ वटा राजस्व न्यायाधिकरणको गठन भई राजस्व संवन्धी मुद्दामा पुनरावेदन सुनुवाई हुँदै आईरहेको छ।

कर, राजस्व संवन्धी राजस्व न्यायाधिकरणमा परेका मुद्दाहरुमा सम्वन्धीत कार्यालय तथा विभागको तर्फबाट सरकारी वकिलहरुबाट वहस, पैरवी र प्रतिरक्षा हुँदै आईरहेको छ। राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा दायर रहेका मुद्दाहरुको सम्वन्धमा आन्तरिक राजस्व विभागको कानून शाखामा कार्यरत सरकारी वकिल तथा विपेश सरकारी वकिल कार्यालयबाट वहस, पैरवी प्रतिरक्षा हुने गरेको छ भने उपत्यका बाहिर रहेका राजस्व न्यायाधिकरणमा दायर मुद्दाहरुको सम्वन्धमा कार्यालयहरुको तर्फबाट सम्वन्धीत पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालयहरुमा कार्यरत सरकारी वकिलहरुबाट वहस, पैरवी र प्रतिरक्षा हुने गरेको छ।

आ.व. २०७१/७२ मा कानून शाखाबाट भएका विभिन्न मुद्दाहरुको विवरण

सि.नं.	सम्वन्धित अदालत	संख्या	कैफियत
१.	सर्वोच्च अदालत (लिखित जवाफ)	२७	

२.	पुनरावेदन अदालत पाटन (लिखित जवाफ)	७	
३.	काठमाण्डौ जिल्ला अदालत - प्रतिउत्तर पत्र)	२	
४.	राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ (कैफियत प्रतिवेदन)	२	
	जम्मा संख्या	३८	

कानून शाखाबाट आ.व.२०७१/०७२ मा दिइएको कानूनी रायको विवरण

सि.नं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१.	पुनरावेदन अनुमतिमा	०	
२.	पुनरावेदन अनुमतिमा नजाने	११	
३.	पुनः निर्णय	०	
४.	कानूनी राय	३०	
	जम्मा संख्या	४१	

कर सम्बन्धी मुद्दाका देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

करलाई राज्यको प्रमुख श्रोत कानूनी शुल्क र राजस्व संकलनको रूपमा लिने गरिन्छ । कर प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा असूल गरिन्छ । मुख्य रूपमा अस्पष्ट तथा अपुरो कानूनी प्रावधान, कर प्रशासनमा सम्लग्न पदाधिकारीहरूको काम कारवाही, करदातामा कर सम्बन्धी शिक्षाको अभाव जस्ता कारणले गर्दा विवाद उत्पन्न भई उक्त विवाद न्यायिक निरोपणका लागि न्यायाधिकरण तथा अदालतमा पुग्ने गरेको छ । यसले गर्दा कर लगाउने तथा असूल उपर गर्ने दुवै कार्यमा समस्या रहेको छ । कर प्रशासनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई प्रमाण कानून, कार्यविधि कानून जस्ता विषयमा पर्याप्त प्रशिक्षणको व्यवस्था नहुनु , करदातालाई कर प्रशासन, करका सिद्धान्त तथा कर प्रणाली सम्बन्धमा जानकारी नहुनु, कर सम्बन्धी मुद्दाहरू फैसला गर्ने पदाधिकारी तथा प्रतिरक्षामा संलग्न हुने सरकारी वकिलहरूलाई कर प्रणाली करको सिद्धान्त जस्ता विषयहरूमा पर्याप्त प्रशिक्षणको व्यवस्था नहुनु , कर प्रशासनलाई विशिष्टीकरण गर्न नसक्नु, राजस्व प्रशासनसँग सम्बन्धित प्रचलित कानूनहरूमा प्रयोग भएको शब्दहरू सरल नहुनु जस्ता विविध किसिमका समस्याहरूले गर्दा कर सम्बन्धी मुद्दाहरू बढ्नुका साथै अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिएको छैन । यी समस्याहरू निराकरण गर्ने हो भने कर संवन्धी मुद्दाहरूमा सफलता पाउन सकिन्छ । यसको लागि देहायका कार्यहरू गर्नुपर्ने हुन्छ ।

- कर प्रशासनसँग सम्बन्धित कर्मचारीलाई प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने ।
- कर प्रशासनसँग सम्बन्धित मुद्दा असफल हुनाका कारण पत्ता लगाउन अनुसन्धान गर्नुपर्ने ।
- कर प्रशासक र सरकारी वकिल तथा न्यायाधिशहरू बीच पर्याप्त अन्तर्कृया गर्ने ।
- विभागको कानून शाखालाई कानून महाशाखा बनाउने ।
- कार्यवोभको आधारमा विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूमा सरकारी वकिलको दरबन्दी थप गर्ने ।
- मुद्दाको प्रतिरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन प्रतिरक्षार्थ खटिने सरकारी वकिलहरूलाई आवश्यक भौतिक श्रोत साधन तथा सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने ।

२.६.८ अन्तःशुल्क शाखा

अन्तःशुल्क व्यवस्थापन सम्बन्धी

आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा सम्पादन गरिएका कार्यहरू

- अन्तःशुल्कको हालको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमशः स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गर्ने नीति अनुरूप चुरोट तथा सुर्तिजन्य पदार्थलाई स्वयं निष्काशन प्रणालीमा लिएको छ ।
- चुरोट तथा सुर्तिजन्य पदार्थलाई कारखानाबाट निष्काशन गर्दा स्टीकर लगाउनुपर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिएको ।
- नक्कली स्टीकरको प्रयोग र स्टीकर नै प्रयोग नगर्ने प्रवृत्तिलाई निरूत्साहित गर्न आकस्मिक निरीक्षण टोली खटाई प्रभावकारी रूपमा अनुगमन गरिएको ।
- अन्तःशुल्क चुहावट नियन्त्रण गर्न प्रभावकारी रूपमा नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता तथा प्राप्त अन्य सूचना र अभिलेख समेतको विश्लेषण गरी प्राथमिकताको साथ निरन्तर अनुशन्धान र कारवाही अगाडी बढाइएको ।
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणालीको मुलप्रवाहमा आन्तरिकीकरण गर्ने योजना अनुरूप **Integrated Tax SYstem** मा समाहित गरिएको ।

आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ मा सम्पादन गरिने कार्यहरू

- अन्तःशुल्क सफ्टवेयरको कार्यान्वयन गरिनेछ
- अन्तःशुल्क सफ्टवेयर अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।
- अन्तःशुल्क निदेशिका २०६८ अध्यावधिक गरिनेछ ।
- अवैध मदिरा उत्पादन गर्ने व्यक्तिलाई मदिरा ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐन तथा नियमावली अनुसार कारवाही प्रक्रिया तिव्रताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- मदिरा, वीयर र चुरोटको इजाजतपत्रको आवश्यकता तथा वैध/अवैध मदिराको वारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- कारखाना निरीक्षक तथा प्रतिष्ठानका अन्तःशुल्क सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीलाई अन्तःशुल्क सफ्टवेयरको प्रयोग तथा अन्तःशुल्क टिकट व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सुर्तिजन्य पदार्थ तथा मदिरामा टांस गर्ने स्टीकरको अवश्यकता पहिचान गरी Global tender को कामको शुरुवात गरिनेछ ।
- मदिरा तथा सुर्तिजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य समग्री एकै स्थानबाट बिक्रि वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरी निरन्तर अनुगमन गरिनेछ ।
- वीयर उद्योगहरूमा लागु गरिएको लफोमिटरको व्यवस्था पुनरावलोकन गरी वैकल्पिक उपायका वारेमा समेत अध्ययन गर्न एक विशेषज्ञ टोली गठन गरिने ।

२.६.९ अन्तराष्ट्रिय कर शाखा

नेपालमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा (७३) ले अन्तर्राष्ट्रिय संभौताको व्यवस्था गरी दोहोरो कर नलाग्ने गरी दोहोरो करमुक्ति संभौता गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ सम्म नेपालले विभिन्न १० वटा देशहरूसँग दोहोरो करमुक्ति तथा वित्तीय छल निरोध सम्बन्धी सम्भौता गरेको छ ।

नेपालले दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गरेका देशहरू

सि.नं.	देश	सम्झौता मिति	कैफियत
१	गणतन्त्र भारत (Republic of India)	27 Nov,2011	नयाँ संझौताद्वारा पुनर्स्थापित
२	नर्वे अधिराज्य (Kingdom of Norway)	13 May 1996	
३	थाइलैण्ड अधिराज्य (Kingdom of Thailand)	2 Feb, 1998	
४	प्रजातान्त्रिक समाजवादी गणतन्त्र श्रीलंका (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)	6 July,1999	
५	गणतन्त्र मौरिसस (Republic of Mauritius)	3 Aug 1999	
६	अष्ट्रिया गणतन्त्र (Republic of Austria)	15 Dec,2000	
७	इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तान (Islamic Republic of Pakistan)	25 Jan, 2001	
८	जनवादी गणतन्त्र चीन (People's Republic of China)	14 May,2001	
९	कोरिया गणतन्त्र (Republic of Korea)	5 Oct,2001	
१०	कतार (Qatar)	15 Oct,2007	

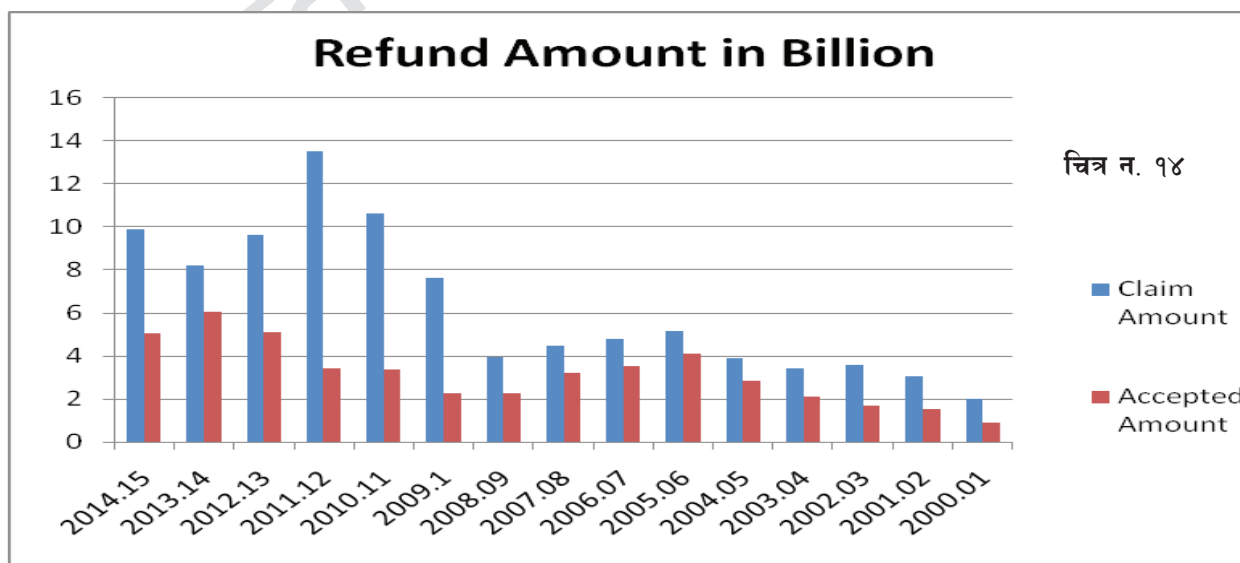
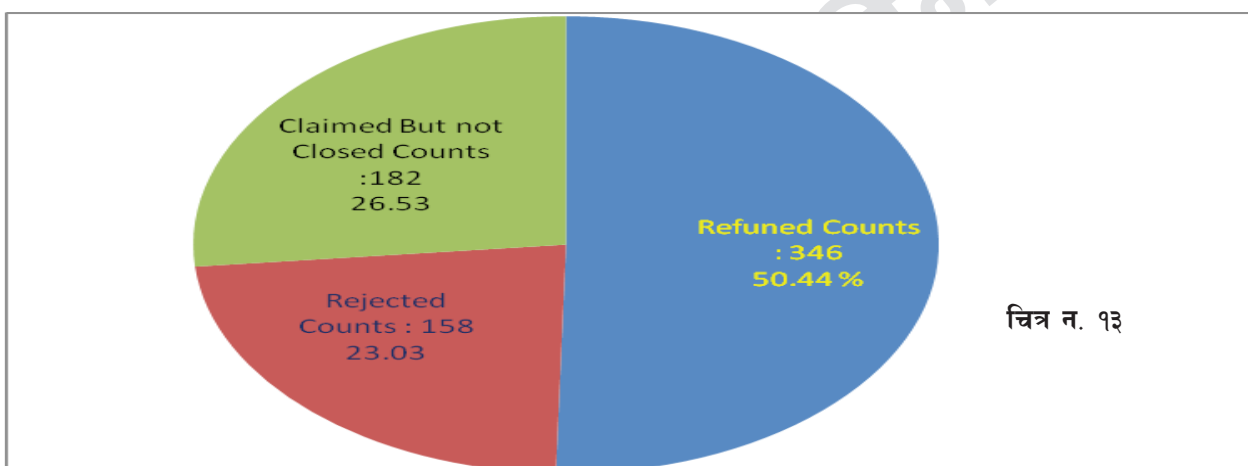
गत आर्थिक वर्षमा भएका उल्लेखनीय कार्यहरू:

विषय	कृयाकलाप
नेपाल सिंगापुर दोहोरो करमुक्ति सम्झौता	पहिलो चरणको वार्ता
नेपाल बंगलादेश दोहोरो करमुक्ति सम्झौता	चौथो तथा अन्तिम चरणको वार्ता सम्पन्न
नेपाल मलेशिया दोहोरो करमुक्ति सम्झौता	दोश्रो चरणको वार्ता तयारी गरिएको
नेपाल संयुक्त अधिराज्य (United Kingdom) दोहोरो करमुक्ति सम्झौता	पहिलो चरणको वार्ता पूर्वको तयारी
नेपाल ओमान दोहोरो करमुक्ति सम्झौता	पहिलो चरणको वार्ताको आन्तरिक तयारी पूरा
नेपाल तथा बहराईन, UAE तथा साउदी अरेबियासंग दोहोरो करमुक्ति सम्झौता गर्नको लागि अध्ययन	ती देशहरूसंग सम्झौता पश्चात हुने राजस्व प्रभावकारीता समेतको अध्ययन
SAARC Seminar	भारतको नागपुरमा Taxation Issues in Digital Economy विषयक सो सेमिनारमा सहभागिता
SAARC Competent Authorities 4th Round Meeting	नयाँ दिल्लीमा SAARC Competent Authorities 4 th Round Meeting on Avoidance of Double Taxation and Mutual Administrative Assistance in Tax Matters मा नेपालको तर्फबाट सहभागिता जनाईएको

Amendment PROTOCOL (SAARC MLTA)	SAARC LIMITED MULTILATERAL AGREEMENT ON AVOIDANCE OF DOUBLE TAXATION AND MUTUAL ADMINISTRATIVE ASSISTANCE IN TAX MATTERS को संशोधनमा नेपालको कार्य गरेको ।
SAARC Seminar	Tax Treaty Negotiation & Application विषयक सेमिनार गर्ने तयारी भएको
आयकर ऐन, २०५८ अंग्रेजी भाषामा अनुवाद (संशोधन सहित) को अंग्रेजी भाषामा अनुवाद	अंग्रेजी भाषामा अनुवाद गरेको ।

२.६.१० करफिर्ता शाखा

आ.व. २०७१/०७२ मा करफिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा जम्मा ६८६ वटा करफिर्ता दावी गरिएकोमा Refunded Count (कर फिर्ता संख्या) ३४६ अर्थात ५०.४४ प्रतिशत रहेको थियो भने Rejected Count (कर फिर्ता अमान्य संख्या) १५८ अर्थात २३.०३ प्रतिशत र Claimed but not closed counts (कर फिर्ताको लागि दावी गरिएको तर फिर्ता नभएको कारण कर फिर्ता दावी बन्द नगरिएको संख्या) १८२ अर्थात २६.५३ प्रतिशत रहेको थियो ।

VAT Refund को अवस्थालाई हेर्दा आ.व. २०६४/०६५ मा Claimed Amount ४.४९ विलियनमा ३.२ विलियन रकम मात्र Accepted गरिएको थियो । आ.व. आ.व. २०६५/०६६ मा Claimed Amount ३.९३ विलियन मा २.२५ विलियन रकम मात्र Accepted भएको थियो भने आ.व. २०६६/०६७ मा Claimed Amount ७.६९ विलियन मा २.२७ विलियन रकम मात्र Accepted भएको थियो । आ.व. २०६७/०६८ मा Claimed Amount १०.६९ विलियनमा ३.३९ विलियन रकम मात्र Accepted भयो भने आ.व. २०६८/०६९ मा Claimed Amount १३.५४ अर्बमा ३.४२ अर्ब रकम मात्र Accepted भएको थियो । आ.व. २०६९/०७० मा Claimed amount ९.६२ अर्बमा ५.९९ अर्ब मात्र accepted भएको थियो । आ.व. २०७०/०७१ मा Claimed Amount ८.२३ अर्बमा ६.०३ अर्ब रकम मात्र Accepted भएकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा Claimed Amount ९.९९ अर्बमा ५.०५ अर्ब रकम मात्र Accepted भएको देखिन्छ । उक्त विवरणलाई माथि उल्लेखित चित्रद्वारा अझ स्पष्ट पार्ने प्रयास गरिएको छ ।

१. करफिर्ता तर्फ देखिएका समस्याहरू :

नीति गत अस्पष्टता

- क. कुटनीतिक नियोगहरूले कर फिर्ता लिने सम्बन्धमा स्पष्ट गर्ने निर्देशिकाको अभाव रहेको ।
- ख. केकस्ता रकमहरू फिर्ता पाउनको लागि के कस्ता प्रमाणहरू पेश गर्नुपर्ने सम्बन्धमा स्पष्ट कानुनी आधारहरू नभएको ।
- ग कुन कुन निकायहरू कर फिर्ताको लागि सम्बन्धित कार्यालयहरूमा दर्ता हुनुपर्ने (स्थायीलेखा नम्बर लिनुपर्ने) वा कसले लिनुपर्ने विषयमा स्पष्ट कानुनी आधार नभएको ।
- घ. कस्ता संघ संस्था वा निकाय वा कुटनीतिक नियोगहरूले सम्बन्धित कार्यालयहरूबाट नै फिर्ता लिनुपर्ने वा कस्ताले विभागमा आउनुपर्ने स्पष्ट कानुनी आधार नभएको ।
समग्रमा कार्य संचालन स्तरको कर फिर्ता गर्ने कार्य विभागले गर्ने वा नगर्ने विषयमा नीतिगत निर्णय हुनु जरूरी छ ।

२. करफिर्ता तर्फ गर्नुपर्ने सुधारहरू :

नीति गत सुधार

- क. कुटनीतिक नियोगहरूले कर फिर्ता लिने सम्बन्धमा स्पष्ट गर्ने निर्देशिकाको बनाउने ।
- ख. केकस्ता रकमहरू फिर्ता पाउनको लागि के कस्ता प्रमाणहरू पेश गर्नुपर्ने सम्बन्धमा स्पष्ट कानुनी आधारहरू तर्जुमा गर्ने ।
- ग कुन कुन निकायहरू कर फिर्ताको लागि सम्बन्धित कार्यालयहरूमा दर्ता हुनुपर्ने (स्थायीलेखा नम्बर लिनुपर्ने) वा कसले लिनुपर्ने विषयमा स्पष्ट कानुनी व्यवस्था गर्ने ।
- घ. कस्ता संघ संस्था वा निकाय वा कुटनीतिक नियोगहरूले सम्बन्धित कार्यालयहरूबाट नै फिर्ता लिनुपर्ने वा कस्ताले विभागमा आउनुपर्ने स्पष्ट कानुनी आधारहरू किटान गर्ने ।
समग्रमा कार्य संचालन स्तरको कर फिर्ता गर्ने कार्य विभागले गर्ने वा नगर्ने विषयमा नीतिगत निर्णय हुनु जरूरी छ ।

कार्यालयहरूले कर फिर्ता उक्त करदाताको Unused Amount , Credit / Debit, Sundry Dr/Cr, Dues आदि Clear गरेर मात्र कार्यालयबाट कर फिर्ता गर्ने पद्धतीको अबलम्बन भए नभएको एकिन गरी सो नभएको अवस्थामा आवश्यक कारवाही गरी त्यस्तो गम्भिर गल्ती भविष्यमा नहुने बाताबरणको सृजना गर्ने ।

२.६.११ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा

वार्षिक कार्य प्रगति आ.व. २०७१/०७२

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	गत आ.व.२०७०/०७१ बाट जिम्मेवारी सरि आएका निवेदन संख्या	६९८
२	यस आ.व. २०७१/०७२ मा दर्ता हुन आएका निवेदन संख्या	५९६
३	जम्मा निवेदन संख्या (१+२)	१२९४
४	यस आ.व. २०७१/०७२ मा फछ्यौट भएका निवेदन संख्या	१४०

५	यस आ.व.मा कर फछ्यौट आयोगमा पठाईएकाले लगत कट्टा गरिएको	४११
६	जम्मा फछ्यौट तथा लगत कट्टा संख्या (४+५)	५५१
७	आगामि आ.व.को लागि जिम्मेवारीसरि गएका निवेदन संख्या (३६)	६६३

- गत आ.व. २०७०/०७१ बाट यस आ.व.२०७१/०७२ को लागि जम्मा ६१८ निवेदन जिम्मेवारी सरि आएको र यस आ.व. २०७१/०७२ मा जम्मा ५९६ वटा निवेदन प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि दर्ता हुन आएका थिए ।
- गत आ.व.बाट जिम्मेवारीसरि आएका र यस वर्ष नयां दर्ता भएका समेत जम्मा १२१४ निवेदन मध्ये यस आ.व.मा जम्मा १४० वटा निवेदनहरू नियमित प्रक्रिया अन्तरगत फछ्यौट भएका र ४११ वटा निवेदन कर फछ्यौट आयोगबाट माग भए बमोजिम लगत कट्टा गरिएकाले जम्मा ५५१ थानको लगत कट्टा भएको छ ।
- उपर्युक्त अनुसार जिम्मेवारी सरि आएका र नयां दर्ता भएका समेत जम्मा १२१४ निवेदन मध्ये फछ्यौट भएका र लगत कट्टा गरिएका समेत जम्मा ५५१ घटाई बाँकि रहेका ६६३ थान निवेदन आगामी आ.व.२०७२/०७३ को लागि जिम्मेवारि सारिएको छ ।

२.६.१२. कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा

यस विभाग अन्तरगतका ठूला करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, २, र ३, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूका लागि आ.व. २०७१/०७२ का लागि तपसिल बमोजिका फरक फरक कर परीक्षण तथा व्यवस्थापन अन्तरगतका परीसूचकहरू निर्धारण गरी सोही बमोजिम लक्ष्य निर्धारण गरिएको थियो । सो बमोजिम उक्त कार्यालयहरूबाट भएको प्रगति, देखिएका कमीकमजोरीहरू वा समस्याहरू तथा आगामी वर्षका लागि सुधारका लागि सुझावहरू उल्लेख गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ । ठूला करदाता कार्यालयका लागि कायम गरिएका लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण

S. No.	INDICATOR_GROUP_NAME1	INDICATOR_NAME	Targets	Performance	Performance Percentage
1	Full Audit(No.)	Total (Vat, ITx & Excise)	425	522	123
		Loss Recovery(in '000)	4,000,000	10,583,575	265
		AA in ITx (in '000)	4,750,000	5,490,183	116
		MA in VAT (in '000)	750,000	922,073	123
		Excise (in '000)	40,000	58,342	146
2	Current Year Audit	Current Year Audit of VAT (No)	16	21	131
		MA in VAT (in '000)	6,000	15,322	255
		TDS Audit (No)	24	27	113
		TDS Demand (Rs in 000)	40,000	90,901	227
3	AA against non filer in ltx	No. of Cases	5	5	100
4	De-registration	As taxpayer request (# of cases)	0	1	
5	Refund	Refund(enter 1 for timely refunded, else 0)	12	12	100
6	Re-Assesment	Bacclog files	12	12	100

आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, २, र ३ को लागि कायम गरिएका कूल लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण

IROs 1,2,3					
S. No.	INDICATOR_GROUP_NAME1	INDICATOR_NAME	Targets	Performance	Performance Percentage
1	Full Audit(No.)	Total (Vat, ITx & Excise)	990	1074	108
		Loss Recovery(in '000)	980000	1847518	189
		AA in ITx (in '000)	520000	643373	124
		MA in VAT (in '000)	260000	301026	116
		Excise (in '000)	2000	4873	244
2	Current Year Audit	Current Year Audit of VAT (No)	234	118	50
		MA in VAT (in '000)	39000	42950	110
		TDS Audit (No)	208	182	87
		TDS Demand (Rs in 000)	33600	47249	141
3	AA against non_filer in ltx	No. of Cases	130	89	68
4	De-registration	As taxpayer request (# of cases)	52	31	60
5	Refund	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	36	27	75
6	Re-Assesment	Bacclog files	36	19	53

आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको लागि कायम गरिएका कूल लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण

All IROS					
S. No.	INDICATOR_GROUP_NAME1	INDICATOR_NAME	Targets	Performance	Performance Percentage
1	Full Audit(No.)	Total (Vat, ITx & Excise)	2825	3246	115
		Loss Recovery(in '000)	959100	2865090	299
		AA in ITx (in '000)	319900	581915	182
		MA in VAT (in '000)	147900	297981	201
		Excise (in '000)	31575	70649	224
3	Current Year Audit	Current Year Audit of VAT (No)	549	549	100
		MA in VAT (in '000)	41375	81081	196
		TDS Audit (No)	649	737	114
		TDS Demand (Rs in 000)	38850	76554	197
4	AA against non_filer in ltx	No. of Cases	760	803	106

5	De-registration	As taxpayer request (# of cases)	845	1233	146
6	Market Monitoring	Market Monitoring	10210	11610	114
		Legal Action Against Illegal Liquor	247	392	159
7	Refund	Refund(enter 1 for timely refunded, else 0)	228	219	96
8	Re-Assesment	Bacclog files	228	225	99

करदाता सेवा कार्यालयहरूको लागि कायम गरिएका कूल लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण

S. No	Name Of the Offices		All TSOs Total		
	INDICATOR_GROUP_NAME1	INDICATOR_NAME	Targets	Performance	Performance Percentage
1	Full Audit(No.)	Total (Vat, ITx & Excise)	1,300	1,024	79
		Loss Recovery(in '000)	7,900	146,966	1860
		AA in ITx (in '000)	44,000	159,689	363
		MA in VAT (in '000)	31,000	83,505	269
		Excise (in '000)	150	1,974	1316
2	Current Year Audit	Current Year Audit of VAT (No)	171	163	95
		MA in VAT (in '000)	20,950	26,347	126
		TDS Audit (No)	425	467	110
		TDS Demand (Rs in 000)	44,000	48,012	109
3	AA against non_filer in ltx	No. of Cases	160	127	79
4	De-registration	As taxpayer request (# of cases)	438	583	133
5	Market Monitoring	Market Monitoring	5,832	6,645	133
		Legal Action Against Illegal Liquor	96	124	129
6	Refund	Refund(enter 1 for timely refunded, else 0)	0	82	
7	Re-Assesment	Bacclog files	156	155	99

कर परीक्षण तर्फको आ.व. २०७१/०७२ का लागि कायम गरिएका कूल विभागीय लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण

IRD Audit Section :			
Indicators	Targets	Performance	Performance Percentage
Full Audit(No.)			
Total (Vat, ITx & Excise)	5540	5865	106

Target for Assessment			
Loss Recovery(in '000)	5947000	15443149	260
AA in ITx (in '000)	5633900	6874986	122
MA in VAT (in '000)	1188900	1604327	135
Excise (in '000)	73725	135838	184
Current Year Audit			
Current Year Audit of VAT (No)	970	851	88
MA in VAT (in '000)	107325	165700	154
TDS Audit (No)	1306	1413	108
TDS Demand (Rs in 000)	156450	262716	168
AA against non_filer in ltx			
No. of Cases	1055	1024	97
De-registration			
As taxpayer request (# of cases)	1335	1848	138
Market Monitoring			
Market Monitoring	16042	18255	114
Legal Action Against Illegal Liquor	343	516	150
Refund			
Refund(enter 1 for timely refunded, else 0)	276	340	123
Re-Assesment			
Bacclog files	432	411	95

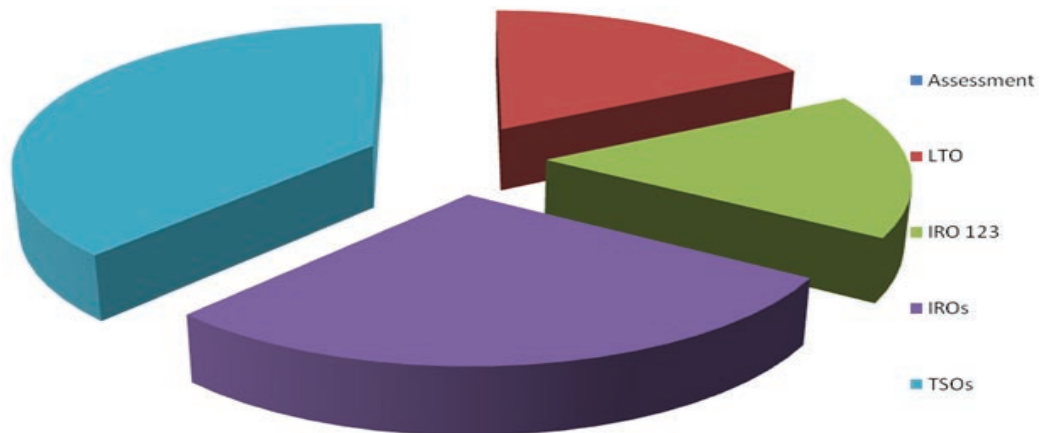
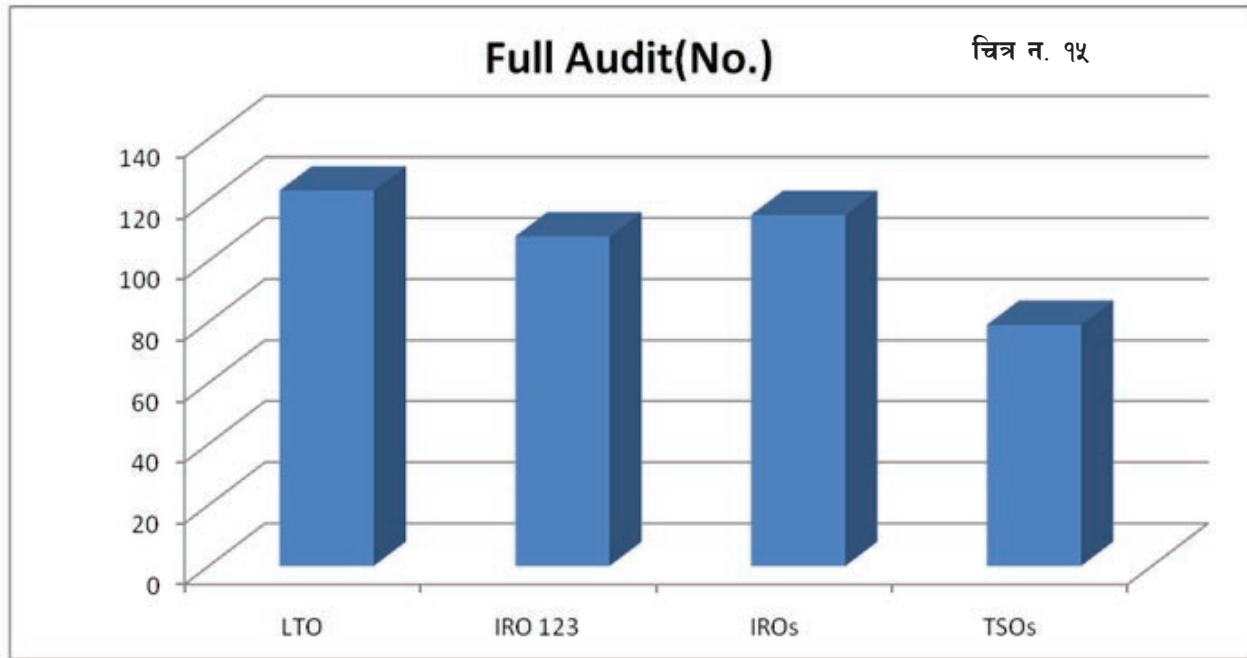
माथि उल्लेखित तथ्यांकहरूको आधारमा कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको आ.व. २०७१/०७२ को लागि कायम गरिएका कूल विभागीय लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण समेतका आधारमा विश्लेषण गर्दा निम्नानुसारको आबस्था रहेको पाईयो ।

- विभागीय रूपमा हेर्दा Current Year Audit of VAT (No) 87.73 %, Bacclog files 95 % AA against non_filer in ltx 97 प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने अन्य परिसूचकहरूमा लक्ष्यको तुलनामा सतप्रतिशत भन्दा उच्च रहेको छ । यसबाट आन्तरिक राजस्व विभागको कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा अन्तरगतको आ.व. २०७१/०७२ को समग्र प्रगति उच्चस्तरको देखिन्छ ।
- ठूला करदाता कार्यालयले EIMS मा प्रविष्ट गरेको प्रगतिको आधारमा उक्त कार्यालयको आ.व. २०७१/०७२ को लागि कायम गरिएका लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरणको आधारमा विश्लेषण गर्दा कर परीक्षण तर्फका सबै परिसूचकहरूमा सत प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति हासिल गरेको हुँदा उक्त कार्यालयको कार्यसम्पादन उच्च स्तरको पाईयो ।
- आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं. १, २, र ३ ले EIMS मा प्रविष्ट गरेको प्रगतिको आधारमा उक्त कार्यालयहरूको आ.व. २०७१/०७२ को लागि कायम गरिएका लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरणको आधारमा विश्लेषण गर्दा कर परीक्षण तर्फका पूर्ण कर परीक्षण अन्तरगतका परिसूचक बाहेक अन्य Current Year Audit - 50%, TDS Demand - 87.5% AA against non_filer in ltx- 68%, De-registration-

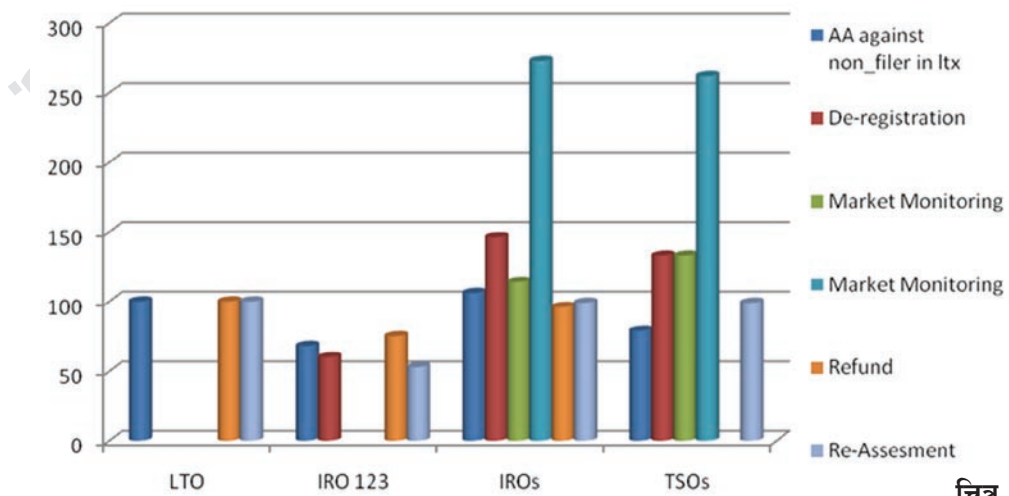
- 60%, Refund(enter 1for timely refunded, else)-75% , Baccllog files -52.77 % सबै परिसूचकहरूमा प्रगति न्यून स्तरको देखिएको उक्त कार्यालयको कार्यसम्पादनमा सन्तोष हुने अवस्था देखिएन ।
४. आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूले EIMS मा प्रविष्ट गरेको प्रगतिको आधारमा उक्त कार्यालयहरूको आ.व. २०७१/०७२ को लागि कायम गरिएका लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरणको आधारमा विश्लेषण गर्दा कर परीक्षण तर्फका Refund(enter 1for timely refunded, else)-96% , Baccllog files -99 % बाहेक अन्य सबै परिसूचकहरूमा सत प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति हासिल गरेको हुँदा उक्त कार्यालयको कार्यसम्पादन उच्च स्तरको पाईयो ।
५. करदाता सेवा कार्यालयहरूले EIMS मा प्रविष्ट गरेको प्रगतिको आधारमा उक्त कार्यालयहरूको आ.व. २०७१/०७२ को लागि कायम गरिएका लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरणको आधारमा विश्लेषण गर्दा कर परीक्षण तर्फका Refund(enter 1for timely refunded, else)-96%No of full audit-79%, Current Year audit- 95%, AA against non filer - 79%, Baccllog files -99 % बाहेक अन्य सबै परिसूचकहरूमा सत प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति हासिल गरेको हुँदा उक्त कार्यालयको कार्यसम्पादन स्तर सन्तोष जनक देखिएको भएता पनि विगतमा निर्धारण गरिएको लक्ष्यको ५० प्रतिशत घटाएको हुँदा उक्त प्रगतिको आधारमा नै चिन्तबुझाउने ठाँउ नभएको व्यहोरा अनुरोध छ । विगतको लक्ष्यलाई नै आधार मान्ने हो भने उक्त कार्यालयहरूको कार्यसम्पादन स्तर अति न्यून हुने व्यहोरा समेत अनुरोध छ ।

माथि उल्लेखित कार्यालयहरूको तपसिल बमोजिम Chart माफत तुलनात्मक प्रस्तुतीकरण गर्दा निम्नानुसार देखिन आयो । कार्यालय गतरूपमा तुलना गर्दा तपसिल बमोजिमका परिसूचकहरूमा तपसिलमा उल्लेखित कार्यालयहरू उच्च तथा न्यून रहेको पाईयो ।

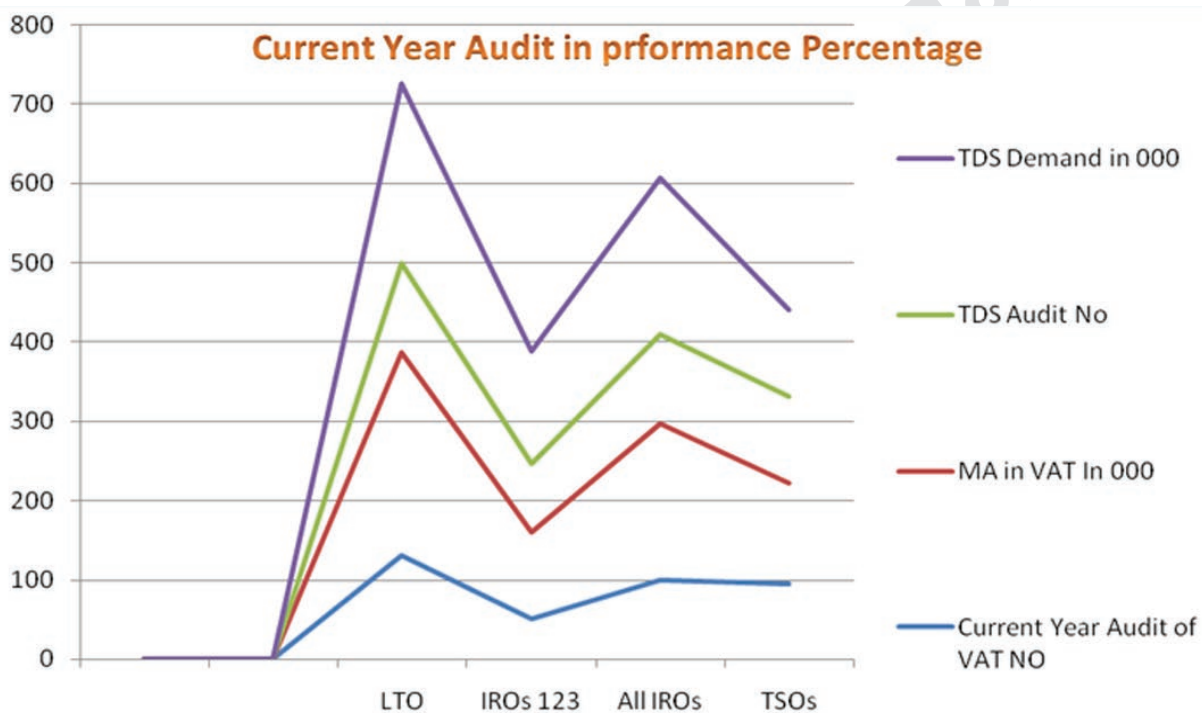
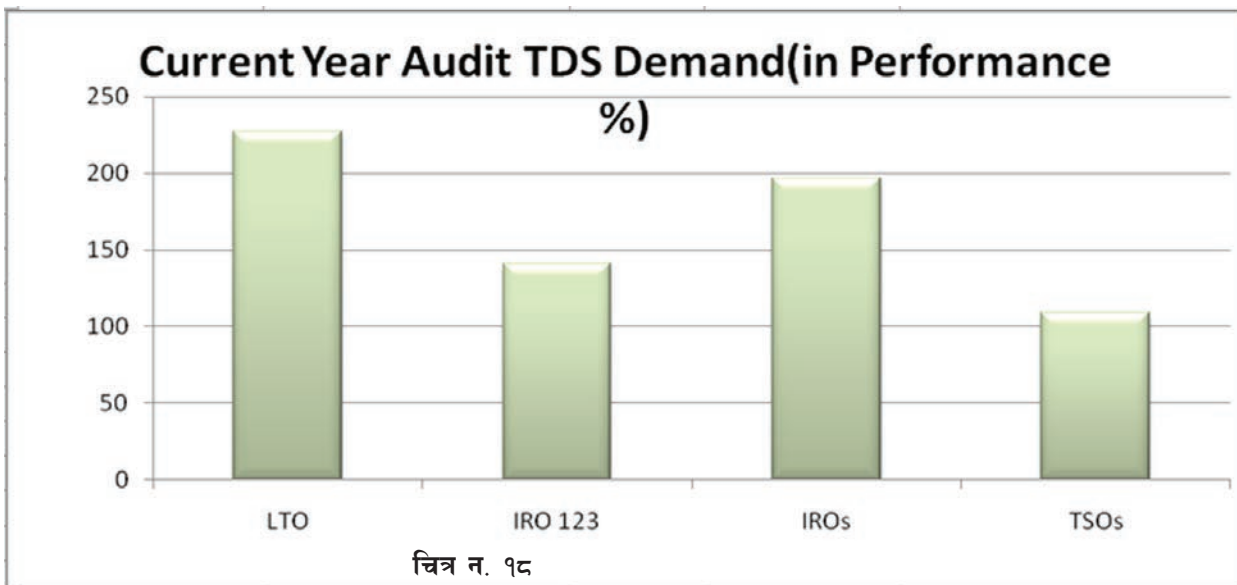
क्र. सं.	उच्च प्रगति हासिल गर्ने कार्यालयहरू			न्यून प्रगति हासिल गर्ने कार्यालयहरू	
	कार्यालयको नाम	INDICATOR_NAME	उच्च प्रगति प्रतिशत	कार्यालयको नाम	न्यून प्रगति प्रतिशत
	भरतपुर	Total (Vat, ITx & Excise)	१५५	क.से.का.पुतलिसडक	२४
	क.से.का.टंगाल	Loss Recovery(in '000)	११०९०	KTM 2	५०
	टंगाल क.से.	AA in ITx (in '000)	२३९६	क.से.का.कोटेश्वर	६८
	क.से.टंगाल	MA in VAT (in '000)	१७१५	क.से.का.ठमेल	८
	भक्तपुर	Excise (in '000)	१८४०	नेपालगंज	०
	क.से.का.टंगाल	Current Year Audit of VAT (No)	१८०	सिमरा	०
	बुटवल	MA in VAT (in '000)	६५५	सिमरा	०
	क.से.का.पुतलिसड	TDS Audit (No)	२६०	KTM 2	४१
	ललितपुर	TDS Demand (Rs in 0	४२२	KTM 2	४४
	क.से.का.चाबहील	AA against Non filer in itx No. of case	२००	क.से.का. (नयाँबानेश्वर) २७०२, क.से.का. कलंकी २५०४, क.से.का. महाराजगंज २५०२, १५लहान	०
	भैरहवा	Deregistration As taxpayer request (# of	२९६	KTM 2	१३
	क.से.का. चाबहील	Market Monitoring	२१३	क.से.का. (नयाँ बानेश्वर)	६४
	विरगंज	Legal Action Against Illegal Liquor	३८५	क.से.का.टंगाल	०
		Refund(enter 1for timely refunded, else)		Bhaktpur &KTM1	५८
		Baccllog Fiels		KTM 2	४२

चित्र न. १६

चित्र न. १७

समस्याहरू तथा कमजोरी वा कठीनाईहरू :

१. करपरीक्षण व्यवस्थापन तर्फ

- क. करपरीक्षणको विवरण कम्प्युटर प्रणालीमा प्रविष्ट गर्दा गलत गर्ने गरेको ।
- ख. व्यवसायको प्रकृती वा नाम लेख्ने ठाउँमा Industry, Trading, Service लेख्नुपर्नेमा Cocacola Production, oil production, importer, department store, Mobile sales, Ticketing etc. लेख्ने गरेको पाइयो ।
- ग. करदाताले देखाएको कर योग्य आय भन्दा कार्यालयले कायम गरेको संशोधित आय घटी देखाएको,
- ३. करको महलमा करदाताले स्वयं घोषणा गरेको कर समेत जोडेर प्रविष्टी गरिएको आदि । यी र यस्ता गल्तीहरूका कारणले गर्दा कार्यालयको कार्य सम्पादनको मुल्यांकन गर्ने सहि तथ्यांक

निकालने तथा यथार्थ विश्लेषण गर्ने जस्ता धेरै समस्याहरू सृजना भएका छन्

२. Log On and Log Off को समस्या

- क. अर्को कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तरगत पर्ने करदाताहरू समयमा नै log on and log off नहुंदा कार्यसम्पादनमा नकारात्मक असर परेको गुनासो सम्बन्धित कार्यालयहरूबाट आउने गरेको ।
- ख. अर्को कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तरगत पर्ने करदाताहरू सम्बन्धित कार्यालयमा log on and log off गर्नुपर्नेमा सो नगरी विभागीय निर्देशनको लागि लेखि आउने गरेको जसले विभागीय कार्यबोझमा दबाव सृजना गरेको ।
३. विभागबाट समय कटान गरी माग गरिएका सूचनाहरू तथा पत्राचारहरूको बेवास्ता भइ समयमा प्राप्त हुने नगरेको वा सम्बन्धित कार्यालयहरूले विभागीय निर्देशनलाई कम महत्व दिएको महशुस भएको ।
४. तत्काल राजस्व तथा बजारमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने Current Audit लगायतका क्षेत्रमा प्राय सबै कार्यालयहरूले कम महत्व दिएको ।
५. कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको माध्यामबाट Demo Effect सृजना गरी कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको सिद्धान्तलाई कम महत्व दिएको ।
६. कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको क्षेत्रमा मानव स्रोतको विकास हुन नसक्नाका साथै मानव स्रोत व्यवस्थापन कमजोर रहेको ।

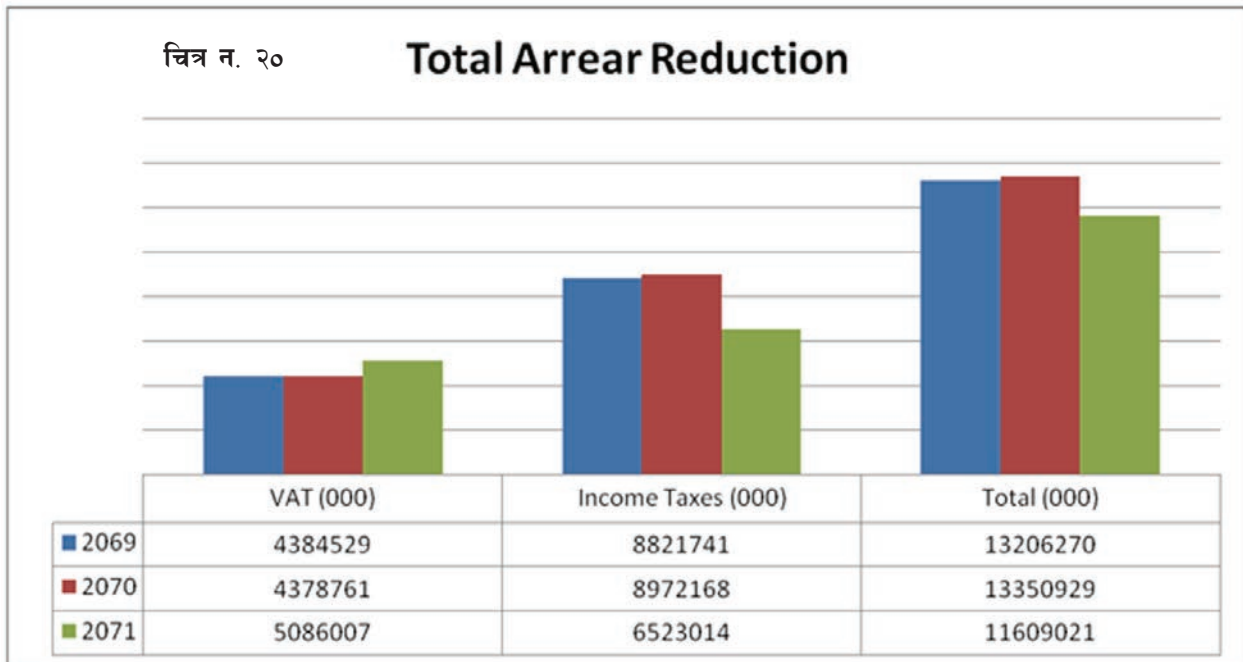
भविष्यमा गर्नुपर्ने सुधारहरू

करपरीक्षण तथा व्यवस्थापन तर्फ गर्नुपर्ने सुधारहरू

१. मानव स्रोत विकास तथा मानव स्रोतको उचित व्यवस्थापन गर्ने
 - क. तालिम तथा प्रशिक्षण दिने तथा जानकारीले सिकाउने संस्कारको विकास गर्ने ।
 - ख. Right Man In Right Place को सिद्धान्तलाई आत्मासाथ गर्ने ।
 - ग. दण्ड र पुरस्कार प्रणालीलाई बैज्ञानिक बनाएर व्यवहारमा उतार्ने ।
२. विद्यमान प्रणाली वा प्रविधिको कुशलतापूर्वक प्रयोग गर्ने वा गराउने तथा दुरुपयोग हुन नदिने पद्धती वा प्रणालीको विकास गर्ने । सो को लागि कुशल मानव स्रोतको विकास नभए सम्म सो प्रविधिको ज्ञाताबाट मात्र त्यसको प्रयोग गराउने व्यवस्था मिलाउने ।
३. Log On and Log Off सम्बन्धमा प्रत्येक आ.व. माघ महिना भित्र सबै कार्यालयहरूले अर्को कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा पर्ने करदातालाई Log off and Log on गरी सक्नुपर्ने र सो नगर्ने कार्यालय प्रमुखलाई विभागीय सजाय गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्ने ।
४. अर्को कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा पर्ने करदाताको करपरीक्षण अनाधिकार कार्यालयबाट नगर्ने कानुनी व्यवस्था गर्ने ।
५. विभागीय निर्देशन तथा विभागबाट माग भएका सूचना तथा पत्राचारलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर कार्य संचालन गर्ने कार्य संस्कृतिको विकास गर्ने ।
६. कर परीक्षण, अनुसन्धान तथा Current Audit आदिको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी Demonstrativ Effect सृजना गरेर कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने वातावरणको सृजना गर्न प्रत्येक कार्यालयले वार्षिकरूपमा कम्तिमा पनि दुईवटा ठूला कारबाही गर्ने गरी कार्य योजना बनाई कार्य अगाडी बडाउने ।
७. विभागीय अनुगमन तथा निरिक्षण बढाउनाका साथै सो को प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने ।

२.६.१३ बक्यौता शाखा

- यस आ.व को आषाढसम्ममा रू ११ अर्ब ६० करोड ९० लाख २१ हजार कर बक्यौता घटेको छ । जसमध्ये मू.अ.करतर्फ रू ५ अर्ब ०८ करोड ६० लाख ०७ हजार तथा आयकरतर्फ रू ६ अर्ब ५२ करोड ३० लाख १४ हजार बक्यौता घटेको छ ।
- गत आ.व.मा सोही अवधिमा जम्मा रू १३ अर्ब ३५ करोड ०९ लाख २९ हजार बक्यौता घटेको

थियो । यसमध्ये मु.अ.करतर्फ रू ४ अर्ब ३७ करोड ८७ लाख ६१ हजार तथा आयकरतर्फ रू ८ अर्ब ९७ करोड २१ लाख ६८ हजार रहेको थियो ।

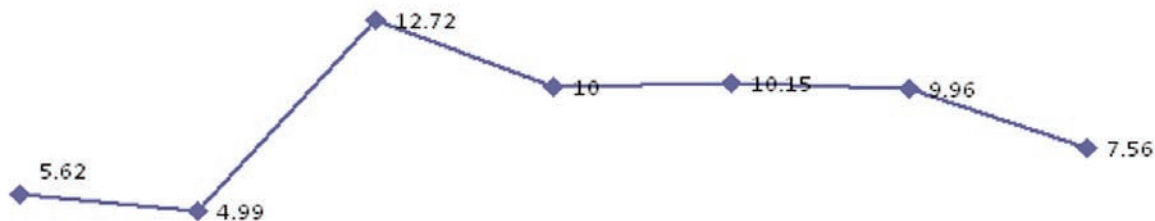
२.६.१३ आर्थिक प्रशासन शाखा

विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क संकलन गर्नका लागि रु १ अर्ब २१ करोड ७ लाख ३१ हजार खर्च भएको देखिन्छ । यसरी राजस्व संकलन खर्च कम हुनुमा लक्ष्य अनुरूप राजस्व संकलन हुनु र स्थिर चालु खर्चमा नियन्त्रण हुनु हो । विगत वर्ष भन्दा संकलन खर्च आ.व. २०७१/०७२ मा प्रति हजारमा रु. बाट कम भई रु. रहेको छ ।

तालिका नं. ५ (प्रति हजार संकलन खर्च) (रु हजारमा)

विवरण	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष
	२०६५।०६६	२०६६।०६७	२०६७।०६८	२०६८।०६९	२०६९।०७०	२०७०।०७१	२०७१।०७२
चालु खर्च पुंजीगत खर्च आन्तरिक राजस्व संचालन खर्च	२,९४,४४८	३,३२,०९९	१०,२०,३६०	९,८१,१७३	११,९६,४७८	१३,९८,२२०	१२,१७,०३१
कूल असूली रु.	५,२४,२३,०९७	६,६६,०९,४०२	८,०२,०६,२६२	९,८१,२२,८८३	११,७८,९५,२६२	१४,०५,८४,४१२	१६,००,९१,०९०
प्रति एक हजार रुपैया संकलन लागत (रुपैयामा)	५।६१	४।९९	१२।७२	९।९९	१०।१५	९।९६	७।५६

Cost of Collection for one Thousand(Rs)

चित्र न. २१

2065/66 2066/67 2067/68 2068/69 2069/70 2070/71 2071/72

त्यसैगरी आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा राजस्व संकलन खर्च आ.व. २०७०/०७१ मा भन्दा अझ कम हुन गई संकलन खर्च प्रति हजार ७.५६ रहन गएको देखिन्छ ।

२.६.१४ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा

आ.व. २०७१/०७२ मा कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखाबाट सम्पन्न कार्यको प्रगति विवरण							
सि.नं.	कार्यालय	गतवर्षका जिम्मेवारी सरेका फाइलको विवरण	आ व २०७१/७२ मा जम्मा प्राप्त फाइल	यस वर्ष फर्छुथौट संख्या	प्रक्रियामा रहेको फाइल	काम सम्पन्न हुन बाकी	कार्यालयबाट प्रतिक्रिया प्राप्त संख्या
1	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भद्रपूर	0	2			2	
2	आन्तरिक राजस्व कार्यालय विराटनगर	-	4	0		4	
3	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान	3	2	3		2	
4	आन्तरिक राजस्व कार्यालय लाहान	0	1	0		1	
5	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जनकपुर	0	1	0		1	
6	आन्तरिक राजस्व कार्यालय वीरगंज	2	0	2		0	
7	आन्तरिक राजस्व कार्यालय सिमरा	5	2	1	4	6	
8	आन्तरिक राजस्व कार्यालय हेटौडा	0	1	0		1	
9	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भरतपुर	1	2	0	1	3	
10	आन्तरिक राजस्व कार्यालय पोखरा	4	0	0	3	4	
11	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ब'दवल	3	0	0	3	3	
12	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बैरहवा	3	2	2	2	3	
13	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कृष्णनगर	0	1	0		1	
14	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दाङ	0	1	0		1	
15	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नेपालगंज	0	0	0			
16	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी	0	1	0		1	
17	आन्तरिक राजस्व कार्यालय महेन्द्रनगर	0	0	0		0	
18	आन्तरिक राजस्व कार्यालय काभ्रेपलाटी क्षेत्र नं.३	5	2	4	1	2	
19	आन्तरिक राजस्व कार्यालय काभ्रेपलाटी क्षेत्र नं.६	9	0	8	1	1	
20	आन्तरिक राजस्व कार्यालय काभ्रेपलाटी क्षेत्र नं.४	6	4	5	1	4	
21	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भक्तपुर	0	1	0		1	
22	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर	0	2	0		2	
23	ठूला करदाता कार्यालय	7	9	7		9	
जम्मा		48	38	32	16	54	

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग-३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आन्तरिक राजस्व विभाग

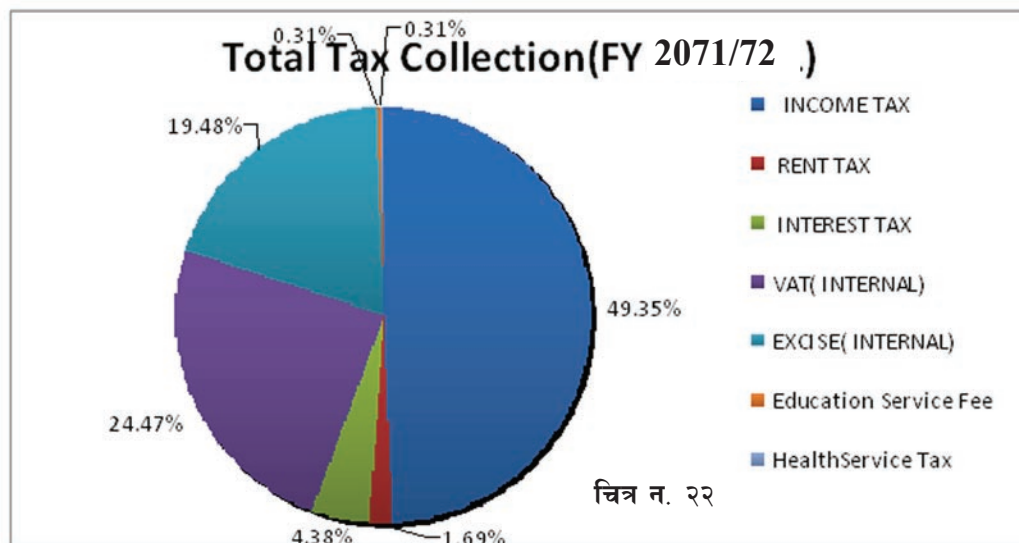
३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा आन्तरिक राजस्व तर्फको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा कूल लक्ष्य १ खर्व ५७ अर्ब ५० करोड भएकोमा कूल असुली १ खर्व ६० अर्ब ०९ करोड १० लाख ९० हजार भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा १०२ प्रतिशतले बढी भएको देखिन्छ। वृद्धिदर अघिल्लो वर्षको तुलनामा १४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी मू.अ.कर (आन्तरिक र पैठारी सहितको जम्मा लक्ष्य १ खर्व १८ अर्ब ७३ करोड ७७ लाख ३४ हजार रहेकोमा कूल असुली १ खर्व १८ अर्ब ४९ करोड ८८ लाख ८६ हजार भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा ९९.७९ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ। (लक्ष्य र प्रगतिमा मू.अ.कर फिर्ताको रकम रु.६ अर्ब ११ करोड समायोजन गर्नु पर्ने) मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक तर्फ ३८ अर्ब १६ करोड लक्ष्य रहेकोमा १०४ प्रतिशतले प्रगति भई रु ३९ अर्ब ५५ करोड ५२ लाख ६२ हजार असुली भएको छ।

त्यसैगरी अन्तःशुल्क आन्तरिक र पैठारी सहितको जम्मा लक्ष्य ५१ अर्ब ४८ करोड १४ लाख ७७ हजार रहेकोमा कूल ५३ अर्ब ५२ करोड ४९ लाख ५० हजार भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा १०३.९६ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ

तालिका नं. ६ : आ.व. २०७१/७२ मा राजस्व लक्ष्य र प्रगति

शीर्षक	यस महिना सम्मको	यस महिना सम्मको	प्रगती प्रतिशतमा	वृद्धिदर
	लक्ष्य	प्रगति		
आयकर	७८६३२९९२	७९६७१०९६	१०१	११५
वहालकर	४५५१६४०	२६६००९४	५८	११२
व्याजकर	६४८५३६८	६१२७९००	९४	९९
आयकर जम्मा	८९६७००००	८८४५९०९०	९९	११४
मू.अ.कर	३८१६००००	३९५५५२६२	१०४	११५
अन्तःशुल्क	२८५३००००	३१०५२२१६	१०९	११३
शिक्षा सेवा शुल्क	५०००००	४६१६१६	९२	१०६
स्वास्थ्य सेवा शुल्क	६४००००	५६२९०६	८८	१२८
जम्मा	१५७५०००००	१६००९१०९०	१०२	११४

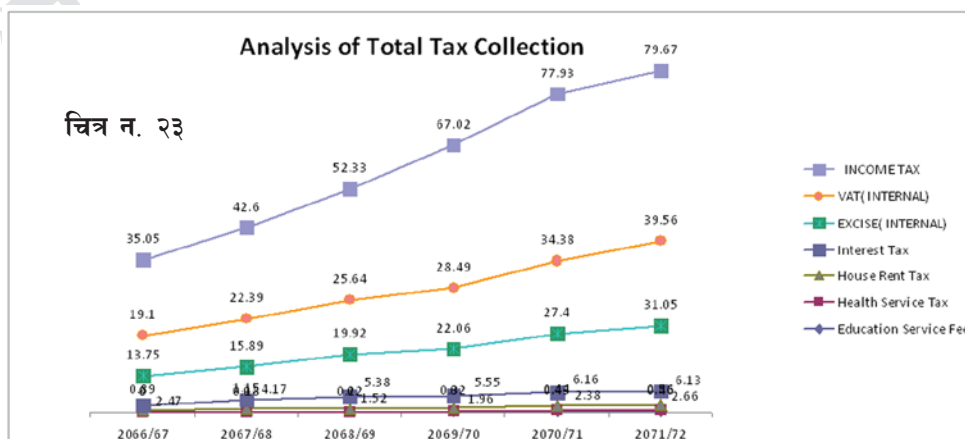

आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थितिको विश्लेषण गर्दा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, व्याज कर र वहाल करको हिस्सा क्रमशः ४९.७६, २४.७, १९.४, ३.८ र १.७ प्रतिशत रहेको छ। संस्थागत आयकर तर्फ क्रमशः घटाउँदै लगी व्यक्तिगत आयकरमा वृद्धि गर्ने विश्वव्यापी प्रवृत्ति रहेको सन्दर्भमा पारिश्रमिक आयको अंश निकै न्यून देखिन्छ। नेपालमा विकसित हुन नसकेको र विस्तार हुन नसकेको अर्थतन्त्रको कारण व्यक्तिगत आयलाई अपेक्षा गरिए अनुरूप वृद्धि गर्न सकिएको छैन। तसर्थ संस्थागत आयकरको तुलनामा व्यक्तिगत आयकर कमै देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ विगत वर्षको तुलनामा राजस्व संकलन बढ्दै गएतापनि उक्त करको संभाव्यता अनुरूप अझै पूर्ण रूपमा कर संकलन हुन नसकेको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने राज्यसँग जनताको अन्तरसंवाद, कर प्रशासनको प्रभावकारिताको अभाव र अझै पनि भन्सार मूल्यांकनका समस्याले यसको राजस्वमा योगदान वृद्धि गर्न नसकिएको हो। विगत वर्षमा भन्दा हालका वर्षमा अन्तःशुल्क संकलनमा प्रणालीगत सुधारको अभावमा अपेक्षाकृत असुल हुनु पर्ने राजस्व संकलन नभएको देखिन्छ। अन्तःशुल्क प्रशासनका कार्यप्रणाली र कार्यविधि अझै पनि परम्परागत भएकोले यसलाई आधुनिकीकरण गर्दै विद्युतीय प्रणालीको प्रयोगमा लैजानु पर्ने देखिन्छ। वहालकर र आयकरको सन्दर्भमा बृहत अनुगमनको आवश्यकता देखिन्छ।

३.१ विगत ८ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था

तलको तालिकामा आ.व. २०६४/०६५ देखि आ.व. २०७१/७२ सम्म प्रत्येक आ.व.मा मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर तथा अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र व्याज कर संकलनको प्रगति प्रस्तुत गरिएको छ। आ.व. २०६४/६५ देखि २०७०/०७१ सम्म आन्तरिक राजस्वमा क्रमिक रूपमा वृद्धि भएको पाइन्छ। आ.व. २०६६/०६७ सम्म शिक्षा सेवा शुल्कमा कुनै पनि लक्ष्य राखिएको थिएन भने आ.व. २०७०/०७१ बाट स्वास्थ्य सेवा करको लक्ष्यको थालनी गरिएको छ। आ.व. २०६४/०६५ मा आयकर मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको उपलब्धि क्रमशः १९.५७, ११.११ र ८.४ अर्ब रहेको थियो भने यी करहरूको संकलन आ.व. २०७१/०७२ सम्म आइपुग्दा क्रमशः ७९.६७, ३९.५५ र ३१.०५ अर्ब रहेको पाइन्छ भने शिक्षा सेवा शुल्क र स्वास्थ्य सेवा करको संकलन क्रमशः ४६ करोड र ५६ करोड भएको देखिन्छ।

तालिका नं. ७ : विगत छ वर्षको राजस्व संकलन रु.अर्वमा						
Revenue Heading	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72
Education Service Fee	0	0.18	0.22	0.32	0.43	0.46
Health Service Tax	0	0	0	0	0.44	0.56
House Rent Tax	0.89	1.15	1.52	1.96	2.38	2.66
Interest Tax	2.47	4.17	5.38	5.55	6.16	6.13
EXCISE(INTERNAL)	13.75	15.89	19.92	22.06	27.4	31.05
VAT(INTERNAL)	19.1	22.39	25.64	28.49	34.38	39.56
INCOME TAX	35.05	42.6	52.33	67.02	77.93	79.67
Total Tax Rev.	71.26	86.2	104.79	125.08	148.69	160.09

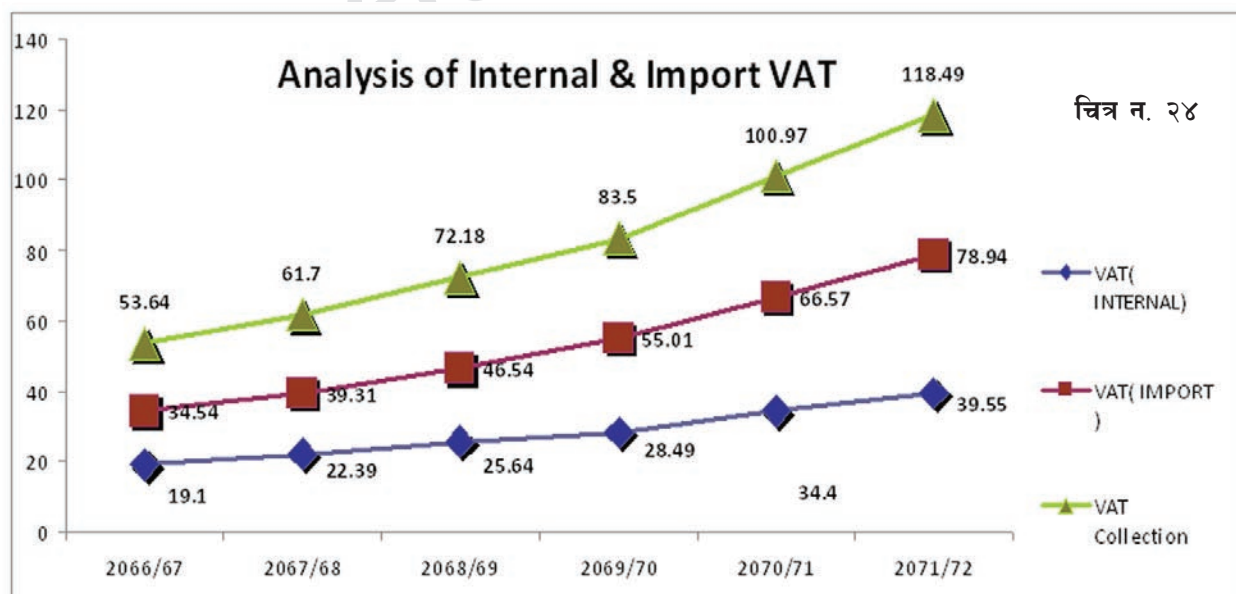

३.२ मूल्य अभिवृद्धिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात

आर्थिक वर्ष ०६४/०६५ मा जम्मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन ३० अर्ब १२ करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ ११ अर्ब ११ करोड र पैठारी तर्फ १९ अर्ब १ करोड संकलन भई आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३७:६३ रहेको देखिन्छ भने आ.व. ०६५/०६६ मा यसको अनुपात ३५:६५ रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०६९/०७० मा जम्मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन ८३ अर्ब ५० करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड र पैठारी तर्फ ५५ अर्ब १ करोड संकलन भई यसको अनुपात ३४:६६ को रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी आ.व. २०७०/०७१ मा जम्मा मुअकर संकलन १ खर्व ९७ करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ ३४ अर्ब ४० करोड र पैठारी तर्फ ६६ अर्ब ५७ करोड संकलन भई यसको अनुपात ३४:६६ को रहेको देखिन्छ । आ.व. २०७१/२०७२ मा जम्मा मूल्य अभिवृद्धि कर १ खर्व १८ अर्ब ४९ करोडमा पैठारी तर्फ ७८ अर्ब ९४ करोड र आन्तरिक ३८ अर्ब १६ करोड संकलन भएकोमा आन्तरिक र पैठारीतर्फको अवस्था ३२:६८ रहेको देखिन्छ ।

आ.व. २०६४/०६५ मा मुअकर संकलनको वृद्धि १७ प्रतिशत रहेको थियो भने यो वृद्धिदर २०६६/०६७ मा सबैभन्दा बढी ३५.११ प्रतिशत भएकोमा २०६७/०६८ मा १५.०२ प्रतिशत भएको देखिन्छ भने आ.व. २०७०/०७१ मा मुअकर संकलनको वृद्धि २०.९२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा १५ प्रतिशतले मूल्य अभिवृद्धि कर वृद्धि भएको देखिन्छ । मू.अ.कर संकलनमा आन्तरिक योगदान ३६ र पैठारी योगदान ६४ प्रतिशत रहेको थियो ।

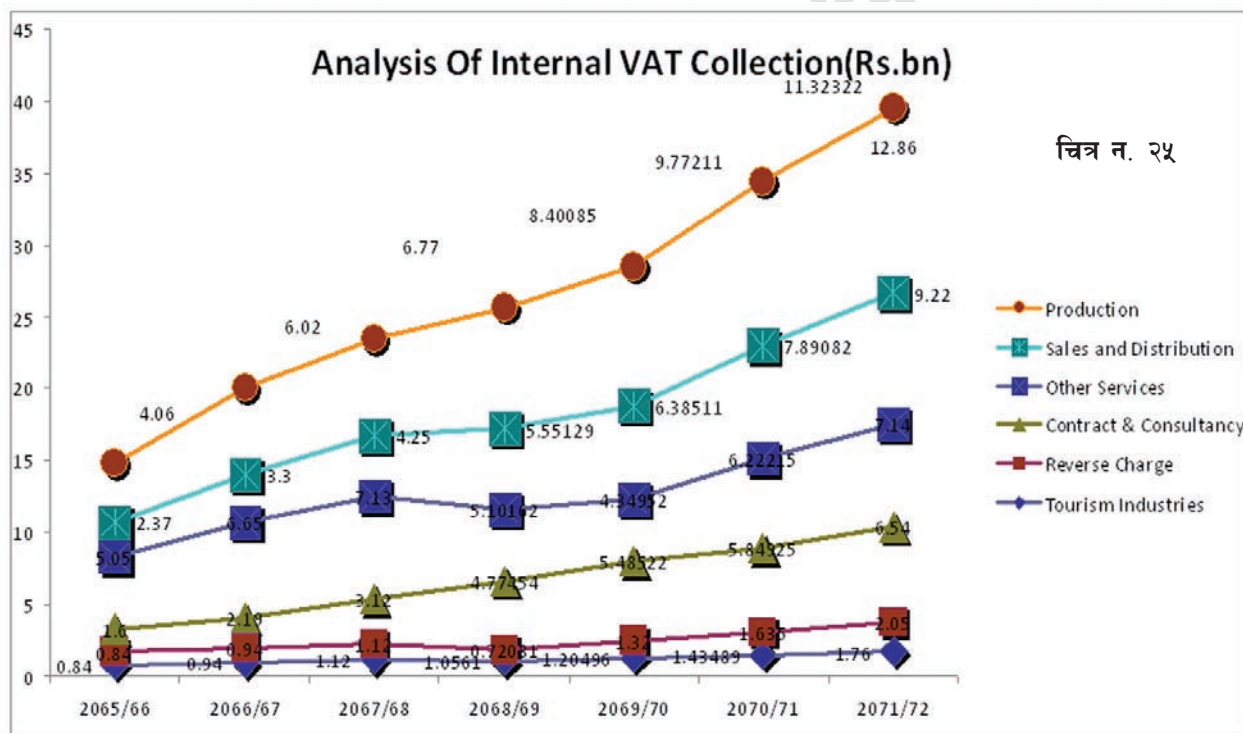
तालिका नं. ८ : मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात						
Tax Heading	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72
VAT(INTERNAL)	19.1	22.39	25.64	28.49	34.4	39.55
VAT(IMPORT)	34.54	39.31	46.54	55.01	66.57	78.94
VAT Collection	53.64	61.7	72.18	83.5	100.97	118.49
Ratio	36:64	36:64	36:64	34:66	34:66	33:67
VAT Collection (%)	35.11	15.02	16.99	15.68	20.92	29.20

३.३ शिर्षकगत मू.अ.कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

शिर्षकगत मू.अ.कर संकलनलाई हेर्दा आ.व. २०६५/०६६ मा ठेक्का परामर्शमा संकलन भएको देखिदैन भने बिक्री वितरण, पर्यटन, अन्य सेवा क्रमशः २.३७, ०.८७, र ५.०५ अर्ब संकलन भएको देखिन्छ । मू.अ.कर संकलन (आन्तरिक तर्फ) आ.व. २०६६/०६७, आ.व. २०६७/०६८, आ.व. २०६८/०६९, आ.व. २०६९/०७० मा क्रमशः बढी रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७१/०७२ मा यसको अनुपात अझ बढ्दै गएको देखिन्छ भने कूल आन्तरिक मू.अ.कर संकलन ३९.५६ अर्ब रूपैया रहेको देखिन्छ ।

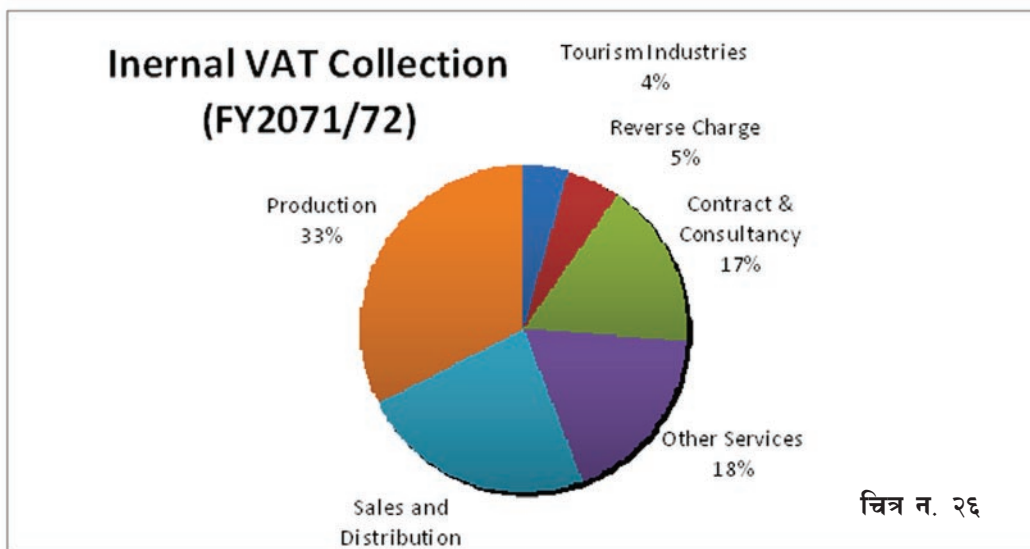
तालिका नं. ९ : मूल्य अभिवृद्धि करको शिर्षकगत संकलन							
Tax Heading	2065/66	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72
Tourism Industries	0.84	0.94	1.12	1.06	1.20	1.43	1.76
Reverse Charge	0.84	0.94	1.12	0.72	1.32	1.64	2.05
Contract & Consultancy	1.6	2.19	3.12	4.77	5.49	5.85	6.54
Other Services	5.05	6.65	7.13	5.10	4.35	6.22	7.14
Sales and Distribution	2.37	3.3	4.25	5.55	6.39	7.89	9.22
Production	4.06	6.02	6.77	8.40	9.77	11.32	12.86
Total VAT	14.76	20.04	23.51	25.61	28.52	34.36	39.56

३.४ आ.व. २०७०/०७१ मा मूअकर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

आ.व. २०७१/०७२ मा मूअकर संकलन आन्तरिक तर्फको योगदान ३९.५६ अर्ब रूपैया रहेको पाइन्छ । जसमध्ये Reverse Charge २.०५, पर्यटनको १.७६, बिक्री वितरण ९.२२, अन्य सेवा ७.१४, ठेक्का परामर्श ६.५४ र उत्पादन १२.८६ अर्ब रहेको देखिन्छ ।

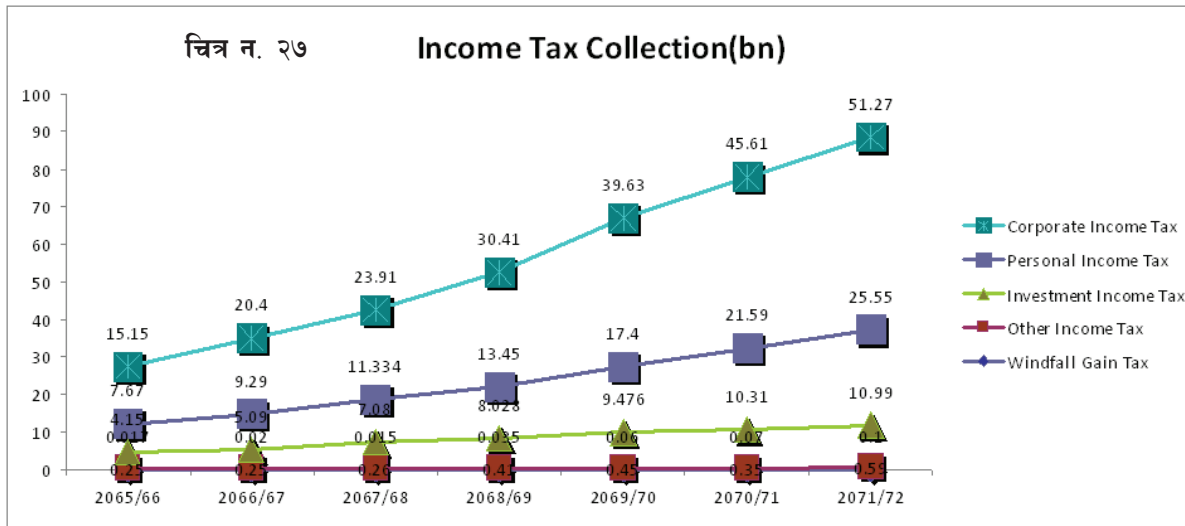
तालिका नं. १० : आर्थिक वर्ष २०७१/०७२को मूल्य अभिवृद्धि गरेको शीर्षकगत संकलन		
Contract & Consultancy	4.86	1.67
Tourism Industries	4.17	1.43
Contract & Consultancy	17.01	5.85
Other Services	18.09	6.22
Sales and Distribution	22.94	7.89
Production	32.92	11.32
Total VAT	100.00	34.39

३.५ शीर्षकगत आयकर संकलन

आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ मा आयकर ७९ अर्ब ६७ करोड संकलन भएको देखिन्छ । आ.व. २०६५/६६ मा आकस्मिक लाभकर अन्य आयकर लगानीमा आयकर, व्यक्तिगत वा फर्मबाट प्राप्त आयकर र संस्थागत आयकर क्रमशः ०.०१७, ०.२५, ४.१५, ७.६७, १५.१५ रहेकोमा आ.व. २०६६/६७ हुँदै आ.व. २०६७/०६८ मा आइपुग्दा क्रमशः ०.०१५, ०.२६, ७.०८, ११.३३, २३.९१ गरी जम्मा आयकर वृद्धि भई ४२.५९९ अर्ब संकलन भएको थियो । त्यसैगरी शीर्षकगत आयकर संकलन आ.व. २०७१/०७२ सम्म आइपुग्दा यसको असुली क्रमशः ०.१, ०.५९, १०.९९, २५.५५, ५१.२७ गरी जम्मा शीर्षकगत आयकर ८८.४८ अर्ब रूपैया संकलन भएको देखिन्छ ।

तालिका नं. ११ : आयकरको शीर्षकगत संकलन							
Tax Heading	2065/66	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72
Windfall Gain Tax	0.017	0.02	0.015	0.035	0.06	0.07	0.1
Other Income Tax	0.25	0.25	0.26	0.41	0.45	0.35	0.59
Investment Income Tax	4.15	5.09	7.08	8.028	9.476	10.31	10.99
Personal Income Tax	7.67	9.29	11.334	13.45	17.4	21.59	25.55
Corporate Income Tax	15.15	20.4	23.91	30.41	39.63	45.61	51.27
Total Income Tax	27.237	35.05	42.599	52.333	67.016	77.93	88.5

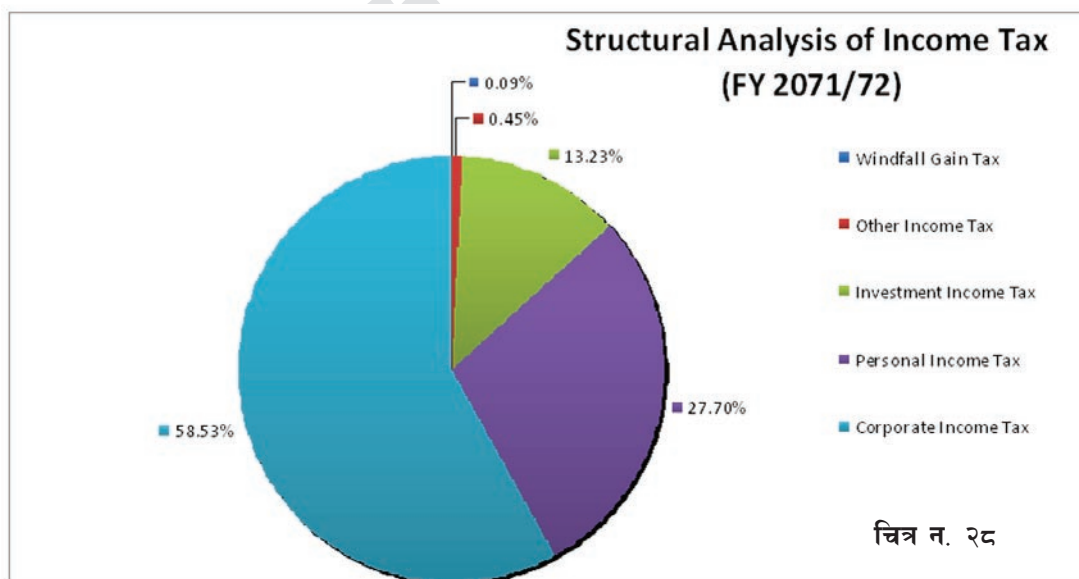

३.६ आ.व. २०७१/०७२ मा आयकरको संरचनात्मक अवस्था

आ.व. २०७१/०७२ मा आयकरको आन्तरिक अंश ८८.४८ अर्ब रहेको छ । जसमा आकस्मिक लाभकरको अंश ०.१, अन्य आयकरको अंश ०.५९ लगानीमा आयकर १०.९९, व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म २५.५५ र संस्थागत आयकरको अंश ५१.२७ गरी कुल आयकर संकलन ८८.४८ अर्ब रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. १२ : आयकरको शिर्षकगत संकलन

Windfall Gain Tax	0.11	0.1
Other Income Tax	0.67	0.59
Investment Income Tax	12.42	10.99
Personal Income Tax	28.87	25.55
Corporate Income Tax	57.93	51.27
Total Income Tax	100	88.5

आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा संस्थागत आयकर, पारिश्रमिक आयकर, लगानीमा आयकर, पूंजीगत लाभ र आकस्मिक लाभ कर विगत आ.व. २०६२/०६३ देखि नै क्रमिक वृद्धि

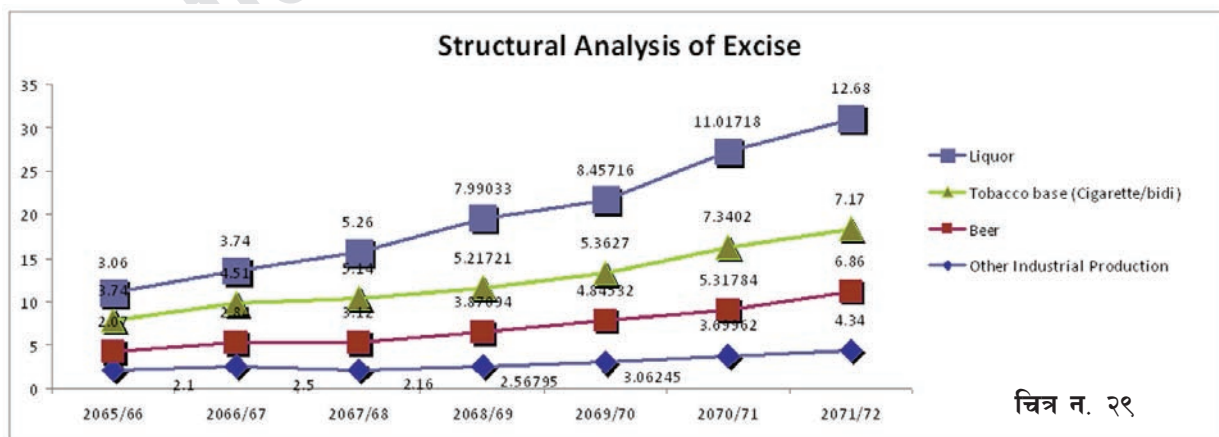
भइरहेको छ । उक्त वृद्धिमा संस्थागत आयकरको योगदान हाल सम्म पनि उच्च रहेको छ । सरकारी प्रतिष्ठानको योगदान सबैभन्दा कमजोर देखिन्छ । यसरी कमी राजस्व संकलन हुनुमा सरकारी प्रतिष्ठानको कार्यान्वयन क्षमता कमजोर भएको विभिन्न अध्ययन तथा प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको पाइन्छ । हालको विश्वव्यापी प्रचलन पारिश्रमिक करमा बढी जोड दिई संस्थागत आयकर संकलनमा क्रमशः घटाउँदै लैजाने रहेको छ । पारिश्रमिक आयको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनुपर्नेमा उक्त करवाट अपेक्षित राजस्व संकलन हुन सकेको छैन । व्यक्तिगत राजस्व संकलन कम हुनुमा लगानीको आयकर संकलनमा प्रभाकारी अनुगमनको अभाव, कर तिर्ने बानीमा सुधार नआउनु, प्राकृतिक व्यक्तिको व्यवसाय तथा लगानीको कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्न नसक्नु र करदाताको दायरमा पनि विस्तार नआउनु प्रमुख कारणहरु हुन् ।

यसका अतिरिक्त ज्यालाको दरमा वृद्धि नहुदा रोजगारीको आयमा कम भएको र आशिक रुपमा करको अनुगमन प्रभावकारी बनाउन नसक्दा पनि अपेक्षा गरिए अनुरूपको राजस्व संकलन हुन नसकेको हो । यसका साथै नेपालको व्यक्तिगत करको दरले आयको ठाडो समानता कायम गर्ने गरी विवेकशील करको दरको अभावले पनि यस संरचनागत करमा प्रभाव पार्न गएको हो । उपर्युक्त कर बाहेक अन्य करहरुको राजस्व संकलनमा योगदान रहने नै भएता पनि लगानीमा आयकर, बहाल कर, व्याज कर, पूंजीगत लाभ कर, लाभाशं र आकस्मिक लाभ करमा समेत उचित अनुगमन हुनु पर्ने देखिन्छ । यसका साथै अर्थतन्त्रको विस्तारको क्रममा यस प्रकारको अवस्था देखिएता पनि क्रमशः आर्थिक विस्तार र लगानीको वातावरण अनुकूल सुधार आएमा लगानीको आयकरमा सुधार आउन सक्दछ । घर बहालकरणको प्रभावकारी अनुगमन व्यवस्था र व्यवसायिक घनत्व भएको क्षेत्रमा अप्रत्यक्ष कर गणनाको विधिको अवलम्बन गरी कर कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सकिएमा यस क्षेत्रबाट राजस्व संकलनमा अनुकूल प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

३.७ अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्था

आ.व. २०६५/०६६ मा अन्य औद्योगिक उत्पादन, चुरोट बिडी, मदिरा र वियरको अंश क्रमशः २.१, ३.७४, ३.०६ र २.०७ अर्व गरी जम्मा १०.९७ अर्व अन्तःशुल्कको अंश रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी आ.व. २०६६/०६७ मा अन्तःशुल्कको अंश १३.५९ प्रतिशत रहेको थियो भने क्रमशः यसको अंश बढ्दै गएर आ.व. २०७१/०७२ सम्म आइपुग्दा यसको अंश बढेर ३१.०५ अर्व रहेको देखिन्छ ।

Tax Heading	2065/66	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72
Other Industrial Production	2.1	2.5	2.16	2.57	3.06	3.70	4.34
Beer	2.07	2.84	3.12	3.87	4.85	5.32	6.86
Tobacco base (Cigarette/bidi)	3.74	4.51	5.14	5.22	5.36	7.34	7.17
Liquor	3.06	3.74	5.26	7.99	8.46	11.02	12.68
Excise	10.97	13.59	15.68	19.65	21.73	27.37	31.05

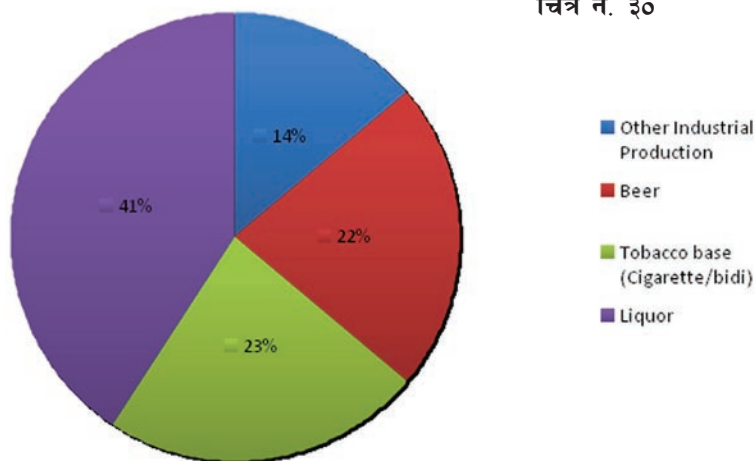
चित्र नं. २९

३.८ आ.व. २०७१/०७२ मा अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्था

आ.व. २०७१/०७२ मा अन्तःशुल्क तर्फ चुरोट, बिडीको अंश ७.१७ अर्व, अन्य औद्योगिक उत्पादनको अंश, ४.३४ अर्व, वियरको अंश ६.८६ अर्व र मदिराको अंश १२.६८ अर्व रहेको थियो भने अन्तःशुल्कको कूल अंश ३१।०५ अर्व रहेको देखिन्छ ।

Tax Heading	Percentage	2071/72
Other Industrial Production	13.98	4.34
Beer	22.09	6.86
Tobacco base (Cigarette/bidi)	23.09	7.17
Liquor	40.84	12.68
Excise	100	31.05

Structural Analysis of Excise

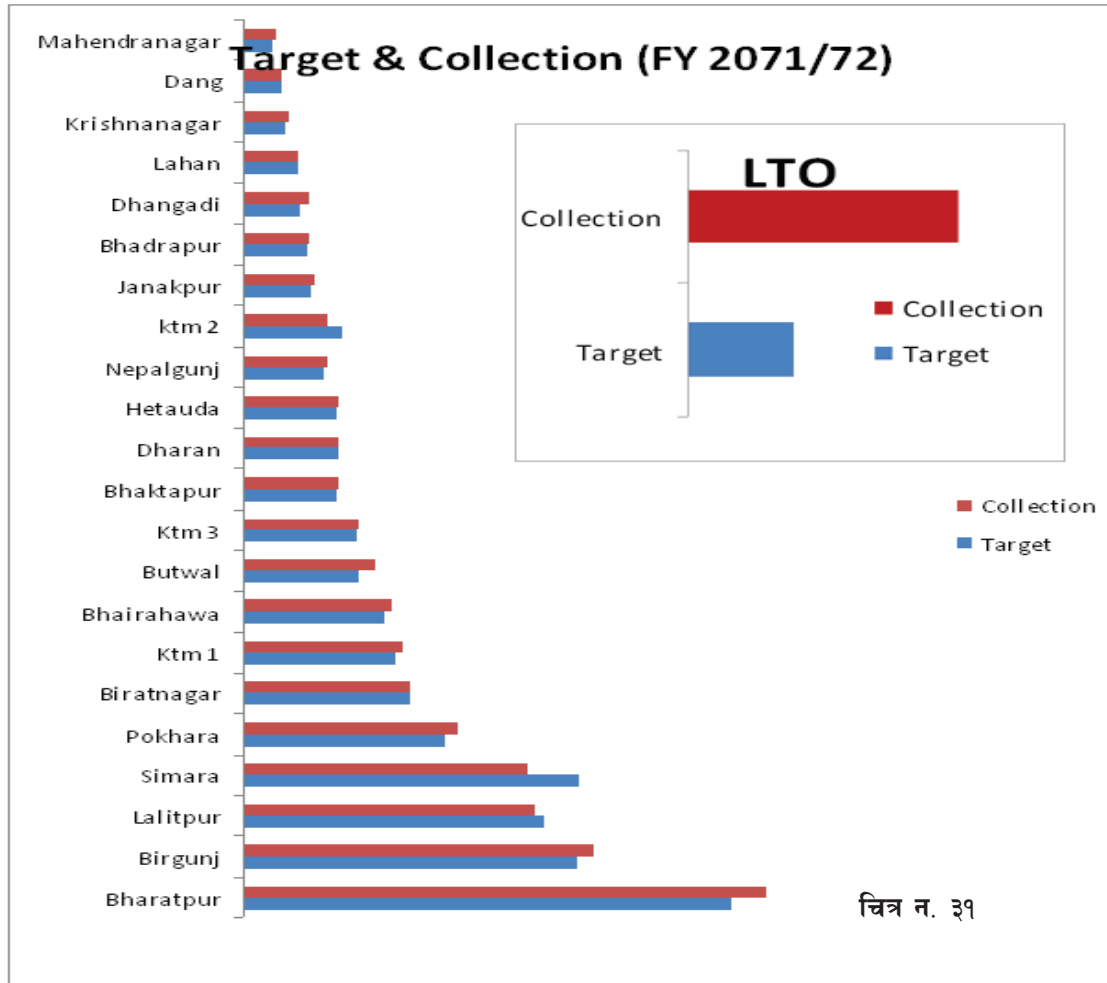

३.९ आ.व. २०७१/०७२ राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण

आ.व. २०७१/०७२ मा आन्तरिक राजस्व विभागलाई आयकर, मूअकर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा तथा स्वास्थ्य सेवा करको कूल लक्ष्य १५७.५० अर्व रूपैया तोकिएकोमा १६०.०९ अर्व संकलन अर्थात् १०२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ । आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूलाई विभिन्न शिर्षकहरूमा १५७.५० अर्व लक्ष्य विभाजन गरि अधिकांश कार्यालयहरूको संकलन लक्ष्य पूरा भएको देखिन्छ । आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको लक्ष्यमा सवैभन्दा बढी प्रतिशत राजस्व संकलन गर्ने कार्यालयमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय वुटवल ११३ प्रतिशत राजस्व संकलन गरेको छ भने सवभन्दा कम संकलन गर्नेमा सिमराले ८४.५२ प्रतिशत संकलन गरेको देखिन्छ ।

Office Name	Target	Collection
Bharatpur	9.29	9.94
Birgunj	6.37	6.68
Lalitpur	5.72	5.56
Simara	6.41	5.40
Pokhara	3.82	4.11
Biratnagar	3.19	3.21
Ktm 1	2.92	3.03

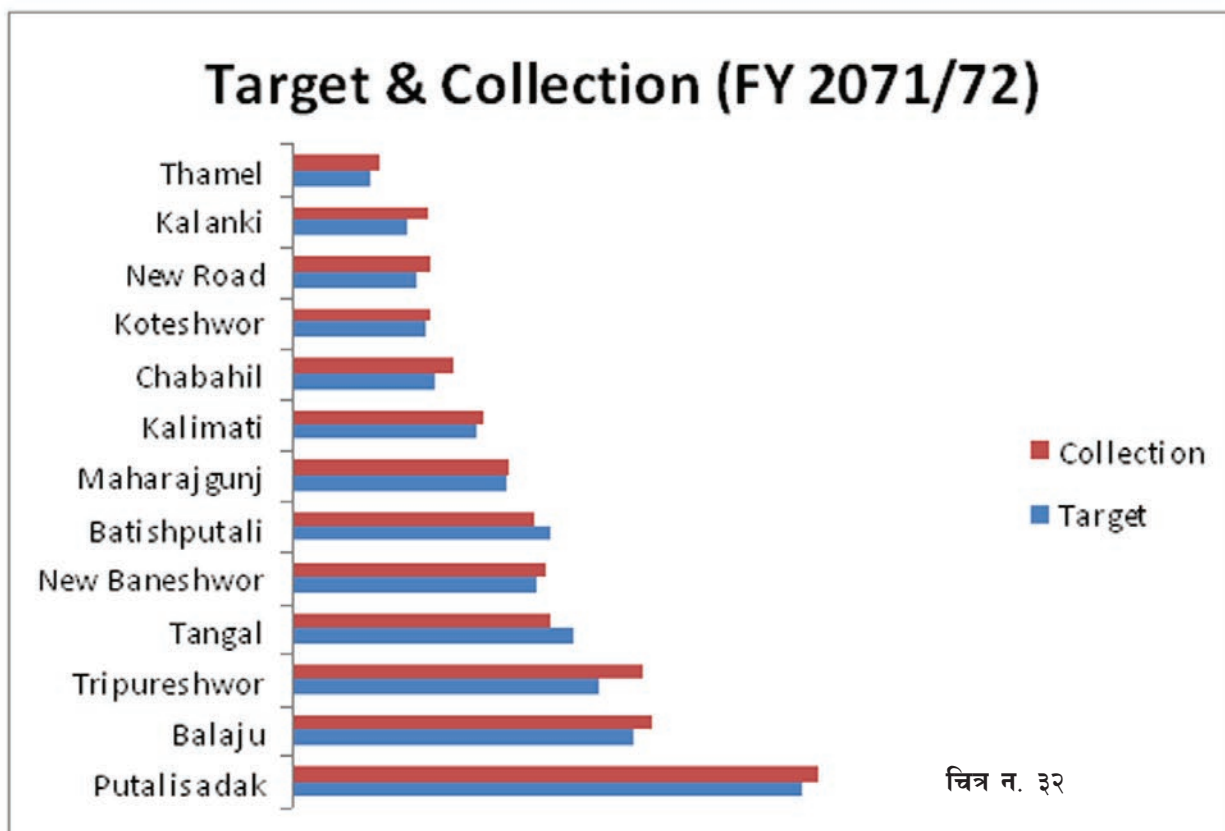
Bhairahawa	2.67	2.84
Butwal	2.22	2.51
Ktm 3	2.18	2.19
Bhaktapur	1.79	1.83
Dharan	1.82	1.83
Hetauda	1.76	1.81
Nepalgunj	1.52	1.63
ktm 2	1.88	1.61
Janakpur	1.31	1.36
Bhadrapur	1.24	1.28
Dhangadi	1.12	1.24
Lahan	1.06	1.08
Krishnanagar	0.84	0.87
Dang	0.75	0.75
Mahendranagar	0.55	0.61
	Target	Collection
LTO	80.09	81.02

३.१० राजस्व संकलनको करदाता सेवा कार्यालयगत विश्लेषण आ.व. २०७१/०७२ (उपत्यका)

आ.व. २०७१/०७२ मा उपत्यकाभित्र रहेका करदाता सेवाहरूलाई १६.९८ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा लक्ष्यको तुलनामा १०४.५६ प्रतिशत अर्थात् १७.७० अर्ब संकलन भएको छ। उपत्यकाभित्र रहेका करदाता सेवा कार्यालयहरूलाई तोकिएको लक्ष्यमा सबभन्दा बढी प्रतिशत लक्ष्य हासिल गर्ने करदाता सेवा कार्यालय कलंकीले ११९ प्रतिशत प्रगति गरेको छ। त्यसैगरी सबभन्दा कम टंगालले ९१.२२ प्रतिशत प्रगति गरेको छ।

Office	Target	Collection
Putalisadak	2.95	3.04
Balaju	1.97	2.08
Tripureshwor	1.78	2.03
Tangal	1.64	1.49
New Baneshwor	1.42	1.46
Batishputali	1.49	1.40
Maharajgunj	1.24	1.25
Kalimati	1.07	1.11
Chabahil	0.83	0.93
Koteshwor	0.77	0.80
New Road	0.72	0.80
Kalanki	0.67	0.79
Thamel	0.45	0.51

भाग-४:
अनुसूची र तालिकाहरू

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

REGISTRATION INCOME TAX BY TAXPAYER'S TYPE IN FY 2071/072 REPORT AS 2072.07.29																
OFFICE CODE	OFFICE NAME	INDIVIDUAL	PVT. LTD	PUBLIC LTD	COOPERATIVE	CORPORATION	PARTNERSHIP FORM	PAROPAKARI FORM	NGO	INGO	EDUCATIONAL	HOSPITAL	OTHERS	GOVERNMENT	DONOR	TOTAL
11	I. R. O. Bhadrapur	4375	248		178	35	107	82	258	3	5		58			5349
12	I. R. O. Biratnagar	3140	219		82		113	12	51	2	3		85			3707
13	I. R. O. Dharan	3637	242		118		123	24	64		2		46			4256
14	I. R. O. Janakpur	3315	336		201	1	61	27	142	6	2		22			4113
15	I. R. O. Lahan	3532	206		182	3	87	1	136				50			4197
16	I. R. O. Simra	1746	112		70	2	26	7	109	5	1	1	5			2084
17	I. R. O. Birgunj	1550	149		47	2	62	3	53		2		6			1874
18	I. R. O. Hetauda	1062	61		42	3	41	5	43		1		28			1286
19	I. R. O. Bharatpur	3515	271	1	143	4	119	58	64				153			4328
20	I. R. O. Dhangadi	3672	146	14	139	6	104	1	138	1	3		48			4272
21	I. R. O. Mahendranagar	2040	67	3	73		40	4	77	2	1		4			2311
22	I. R. O. Pokhara	5475	689		208	3	155	16	215	4	2		84			6851
23	I. R. O. Lalitpur	1847	978	3	87	1	109	3	175	8	1	1	88			3301
24	I. R. O. Bhairahawa	2169	176		39		79	25	62				33			2583
25	I. R. O. Kathmandu 3	4907	2557	10	132	1	271	34	474	7	2		114			8509
26	I. R. O. Nepalganj	4704	219	1	183	19	157	11	243	5	5		10			5557
27	I. R. O. Kathmandu 1	3503	2558	5	38	1	164	9	441	6	4		256			6985
28	I. R. O. Kathmandu 2	1185	614	5	6		92	23	51				21			1997
29	I. R. O. Bhaktapur	2648	498	4	191	5	162	3	263	1	1	1	51			3828
30	I. R. O. Krishnanagar	1811	64		37	10	31	2	15				9			1979
33	I. R. O. Butwal	3695	180	2	73	4	134	15	66	1	3		178			4351
51	I. R. O. Dang	3148	149		142	3	92	4	56		1		80			3675
52	LTO	1	3	1			1						1			7
	TOTAL	66677	10742	49	2411	103	2330	369	3196	51	39	3	1430	0	0	87400

REGISTRATION IN IT FY 2071/072 REPORT AS 2072.07.29		
11	I. R. O. Bhadrapur	5351
12	I. R. O. Biratnagar	3710
13	I. R. O. Dharan	4261
14	I. R. O. Janakpur	4117
15	I. R. O. Lahan	4198
16	I. R. O. Simra	2085
17	I. R. O. Birgunj	1874
18	I. R. O. Hetauda	1286
19	I. R. O. Bharatpur	4328
20	I. R. O. Dhangadi	4273
21	I. R. O. Mahendranagar	2313
22	I. R. O. Pokhara	6851
23	I. R. O. Lalitpur	3325
24	I. R. O. Bhairahawa	2584
25	I. R. O. Kathmandu 3	8545
26	I. R. O. Nepalganj	5562
27	I. R. O. Kathmandu 1	7016
28	I. R. O. Kathmandu 2	2011
29	I. R. O. Bhaktapur	3831
30	I. R. O. Krishnanagar	1979
33	I. R. O. Butwal	4352
51	I. R. O. Dang	3675
52	LTO	7
	TOTAL	87534

REGISTRATION IN VAT 2071/072 REPORT AS 2072.07.29

OFFICE CODE	OFFICE NAME	MONTHLY	TRIMESTER	BI- MONTHLY	TOTAL
11	I. R. O. Bhadrapur	918	22		940
12	I. R. O. Biratnagar	573	0		573
13	I. R. O. Dharan	570	21		591
14	I. R. O. Janakpur	870	138		1008
15	I. R. O. Lahan	596	94		690
16	I. R. O. Simra	384	53		437
17	I. R. O. Birgunj	640	29		669
18	I. R. O. Hetauda	331	0		331
19	I. R. O. Bharatpur	1082	98		1180
20	I. R. O. Dhangadi	489	66		555
21	I. R. O. Mahendranagar	279	60		339
22	I. R. O. Pokhara	1644	51		1695
23	I. R. O. Lalitpur	1453	118		1571
24	I. R. O. Bhairahawa	569	1		570
25	I. R. O. Kathmandu 3	3127	198	5	3330
26	I. R. O. Nepalganj	762	87		849
27	I. R. O. Kathmandu 1	2955	203	69	3227
28	I. R. O. Kathmandu 2	1248	51	2	1301
29	I. R. O. Bhaktapur	788	95		883
30	I. R. O. Krishnanagar	328	23		351
33	I. R. O. Butwal	1055	44		1099
51	I. R. O. Dang	380	40		420
52	LTO	8	2		10
	TOTAL	21,049	1,494	76	22,619

TAXPAYER TYPEWISE STATUS REPORT AS 2072.07.29

DESCRIPTION_ ENG	TAXPAYER CATEGORY	TAXPAYER_ TYPE	ACTIVATE PAN UPTO 2070.071	ADDITIONAL PAN FY 2071.072	DEREGISTERED PAN 2071.072	ACTIVE TILL END OF 2071.072
PROPRIETORSHIP	I	01	510,486	66677	5098	577163
PRIVATE LIMITED	B	02	87,341	10742	90	98083
PUBLIC LIMITED	B	03	1,151	64	2	1215
CORPORATION	B	04	1,180	103	1	1283
COOPERATIVES	B	05	19,850	2411	7	22261
PARTNERSHIP FIRMS	B	06	13,284	2330	125	15614
PAROPKARI	B	07	1,701	369	0	2070
NGO	B	08	30,391	3196	2	33587
INGO	B	09	326	51	0	377
EDUC. INSTITUTION	B	10	2,118	39	0	2157
HOSPITALS	B	11	104	3	0	107
OTHERS	B	99	6,719	1430	73	8149
GOVERNMENT ORGANIZAT	T	01	12	0	0	12
DONOR AGENCIES	T	02	11	0	0	11
DIPLOMATIC MISSION	T	03	1	0	0	1

REGISTRATION IN VATUPTO 2071.03.32 REPORT AS 2072.07.29					
OFFICE CODE	OFFICE NAME	MONTHLY	TRIMESTER	BI- MONTHLY	TOTAL
11	I. R. O. Bhadrapur	3937	21		3958
12	I. R. O. Biratnagar	5161	1	2	5164
13	I. R. O. Dharan	3237	28		3265
14	I. R. O. Janakpur	3991	49		4040
15	I. R. O. Lahan	3191	90		3281
16	I. R. O. Simra	2237	95		2332
17	I. R. O. Birgunj	5192	40		5232
18	I. R. O. Hetauda	2581	2		2583
19	I. R. O. Bharatpur	4040	128	62	4230
20	I. R. O. Dhangadi	2786	106		2892
21	I. R. O. Mahendranagar	1848	110		1958
22	I. R. O. Pokhara	7571	119	1	7691
23	I. R. O. Lalitpur	7994	222	2	8218
24	I. R. O. Bhairahawa	2629	2	11	2642
25	I. R. O. Kathmandu 3	18762	652	20	19434
26	I. R. O. Nepalganj	4913	204	7	5124
27	I. R. O. Kathmandu 1	21983	571	10	22564
28	I. R. O. Kathmandu 2	10816	161	1	10978
29	I. R. O. Bhaktapur	5483	149	2	5634
30	I. R. O. Krishnanagar	1357	39		1396
33	I. R. O. Butwal	4219	28	4	4251
51	I. R. O. Dang	2440	77		2517
52	LTO	605	2	4	611
	TOTAL	126,973	2,896	126	129,995

VAT RETURN IN FY 2071.072 REPORT AS 2071.07.29				
MONTH	MONTH DATE	DEBIT RETURN	CREDIT RETURN	ZERO RETURN
4	2071.04.01	14,848	50,160	35,525
5	2071.05.01	7,444	31,926	15,700
6	2071.06.01	7,933	32,096	15,492
7	2071.07.01	7,928	32,479	15,406
8	2071.08.01	16,560	54,103	34,395
9	2071.09.01	8,887	34,944	15,601
10	2071.10.01	8,754	35,653	15,668
11	2071.11.01	9,073	35,781	15,501
12	2071.12.01	21,871	53,647	30,752
13	2072.01.01	9,119	36,271	15,870
14	2072.02.01	10,213	35,706	15,562
15	2072.03.01	14,954	31,474	13,975
	TOTAL	137,584	464,240	239,447

Comparative Performance of collection Up to Shrawan
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	7996.04	9235.5	115.5	11081.1	119.98
	Income Tax	3138.56	3830.39	122.04	4638.42	121.1
	Corporate Income Tax	775.32	1319.86	170.23	980.44	74.28
1	Government Corporation-11121	24.41	386.59	1583.54	9.56	2.47
2	Public Limited Companies-11122	175.51	146.39	83.41	134.32	91.76
3	Private Limited Companies-11123	297.48	425.24	142.95	483.78	113.76
4	Other Companies-11124	277.92	361.64	130.12	352.78	97.55
	Personal Income Tax	1236.65	1531.27	123.82	2148.63	140.32
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	498.07	603.66	121.2	857.78	142.1
6	Remuneration-11112	597.25	725.27	121.43	897.88	123.8
7	Social Security Tax-11211	95.84	142.13	148.29	164.81	115.95
8	Capital Gain Tax Individual-11113	45.49	60.21	132.35	228.17	378.95
	Investment Income Tax	1126.58	979.26	86.92	1509.35	154.13
9	Rent & Lease-11131	145.36	194.02	133.48	222.97	114.92
10	Interest-11132	899.24	698.22	77.65	1127.74	161.52
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	20.22	0.38	1.88	0.95	250.3
12	Dividend-11133	15.03	45.85	305.09	72.96	159.15
13	Other income of investment-11134	0.06	1.92	3226.46	0.11	5.55
14	Windfall Gain Tax-11135	5.33	2.8	52.52	11.44	408.51
15	Other Income Tax-11136	41.34	36.07	87.24	73.18	202.89
	Value Added Tax	3442.36	3671.9	106.67	4576.73	124.64
16	Reverse charge-11417	143.64	238.34	165.93	217.17	91.12
17	Production-11411	888.13	793.27	89.32	1034.58	130.42
18	Sales and Distribution-11413	925.21	930.82	100.61	1244.95	133.75
19	Contract & Consultancy-11414	1179.35	1297.67	110.03	1507.14	116.14
20	Tourism Industries-11415	75.81	101.96	134.5	127.52	125.06
21	Other Services-11416	230.22	309.85	134.59	445.37	143.74
	Excise Tax	1310.48	1588.69	121.23	1673.94	105.37
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	361.69	567.32	156.85	529.39	93.32
23	Liquor-11422	385.4	451.3	117.1	422.37	93.59
24	Beer-11423	356.96	335.49	93.98	430.7	128.38
25	Other Industrial Production-11424	206.43	234.6	113.64	291.48	124.25
	Health Service Tax	72.15	88.76	123.02	134.68	151.73
26	Health Service Tax-11442	72.15	88.76	123.02	134.68	151.73
	Education Tax	32.5	55.76	171.57	57.33	102.82
27	Education Fees (school,college)-11443	28.33	48.63	171.64	47.2	97.06
28	Education Fees (foreign study)-11444	4.17	7.13	171.1	10.13	142.1

Comparative Performance of collection Up to Bhadra
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	5334.72	6586.03	123.46	7245.7	110.02
	Income Tax	1977.36	2471.89	125.01	2729.16	110.41
	Corporate Income Tax	433.54	554.76	127.96	661.74	119.28
1	Government Corporation-11121	20.58	6.82	33.15	12.55	183.98
2	Public Limited Companies-11122	60.47	163.28	270.03	185.03	113.32
3	Private Limited Companies-11123	180.4	201.96	111.95	246.5	122.06
4	Other Companies-11124	172.09	182.7	106.17	217.66	119.13
	Personal Income Tax	1110.49	1251.34	112.68	1545.43	123.5
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	347.84	415.67	119.5	412.29	99.19
6	Remuneration-11112	537.88	598.01	111.18	622.26	104.05
7	Social Security Tax-11211	140.66	141.81	100.82	193	136.1
8	Capital Gain Tax Individual-11113	84.11	95.84	113.95	317.89	331.67
	Investment Income Tax	433.33	665.79	153.65	521.98	78.4
9	Rent & Lease-11131	129.8	145.56	112.14	179.73	123.47
10	Interest-11132	263.43	477.89	181.41	234.23	49.01
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	0.26	0.63	238.55	0.88	140.66
12	Dividend-11133	12.26	17.07	139.21	70.76	414.64
13	Other income of investment-11134	0.3	0.2	68.13	0.06	29.83
14	Windfall Gain Tax-11135	5.41	4.39	81.03	4.29	97.83
15	Other Income Tax-11136	21.87	20.05	91.7	32.03	159.71
	Value Added Tax	1932.4	2254.78	116.68	2305.63	102.26
16	Reverse charge-11417	95.26	88.21	92.59	153.41	173.92
17	Production-11411	607.29	858.75	141.41	728.19	84.8
18	Sales and Distribution-11413	426.49	459.47	107.73	542.52	118.07
19	Contract & Consultancy-11414	299.18	369.9	123.64	386.69	104.54
20	Tourism Industries-11415	47.26	55.78	118.04	62.63	112.27
21	Other Services-11416	456.92	422.67	92.5	432.19	102.25
	Excise Tax	1393.52	1808.36	129.77	2171.28	120.07
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	413.6	593.04	143.38	701.52	118.29
23	Liquor-11422	404.26	584.99	144.71	559.51	95.64
24	Beer-11423	366.21	375.46	102.53	616.55	164.21
25	Other Industrial Production-11424	209.45	254.87	121.69	293.71	115.24
	Health Service Tax	17.84	30.98	173.67	15.54	50.16
26	Health Service Tax-11442	17.84	30.98	173.67	15.54	50.16
	Education Tax	13.6	20.02	147.2	24.09	120.32
27	Education Fees (school,college)-11443	9.89	10.26	103.75	9	87.76
28	Education Fees (foreign study)-11444	3.72	9.77	262.88	15.09	154.53

Comparative Performance of collection Up to Asoj
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	6263.51	6966.51	111.22	8369.52	120.14
	Income Tax	2833.1	2845.26	100.43	3112.59	109.4
	Corporate Income Tax	1122.12	973.01	86.71	884.5	90.9
1	Government Corporation-11121	58.78	18.95	32.24	4.11	21.68
2	Public Limited Companies-11122	545.03	261.48	47.98	226.22	86.51
3	Private Limited Companies-11123	348.87	438.04	125.56	352.35	80.44
4	Other Companies-11124	169.45	254.54	150.22	301.83	118.58
	Personal Income Tax	1199.7	1454.98	121.28	1739.48	119.55
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	441.82	551.41	124.8	556.77	100.97
6	Remuneration-11112	521.59	622.68	119.38	674.05	108.25
7	Social Security Tax-11211	154.26	196.54	127.41	215.9	109.85
8	Capital Gain Tax Individual-11113	82.03	84.35	102.83	292.77	347.09
	Investment Income Tax	511.28	417.27	81.61	488.61	117.1
9	Rent & Lease-11131	170.65	193.72	113.52	189.25	97.69
10	Interest-11132	176.46	154.34	87.47	159.89	103.6
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	96.15	1.31	1.36	0.14	10.82
12	Dividend-11133	46.29	46.2	99.8	103.59	224.2
13	Other income of investment-11134	0.27	0.08	31.3	0.21	254.88
14	Windfall Gain Tax-11135	6.19	5.08	82.03	3.79	74.56
15	Other Income Tax-11136	15.27	16.53	108.26	31.74	192.03
	Value Added Tax	1706.66	2167.15	126.98	2447.49	112.94
16	Reverse charge-11417	110.53	75.22	68.05	116.14	154.41
17	Production-11411	675.53	709.4	105.01	814.87	114.87
18	Sales and Distribution-11413	387.83	429.27	110.69	551.59	128.49
19	Contract & Consultancy-11414	243.41	237.06	97.39	336.92	142.13
20	Tourism Industries-11415	84.81	104.27	122.95	117.02	112.23
21	Other Services-11416	204.55	611.92	299.15	510.93	83.5
	Excise Tax	1697.09	1912.44	112.69	2764.95	144.58
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	444.15	464.58	104.6	699.69	150.61
23	Liquor-11422	576.08	673.15	116.85	963.14	143.08
24	Beer-11423	453.09	489.47	108.03	739.46	151.07
25	Other Industrial Production-11424	223.76	285.23	127.48	362.66	127.14
	Health Service Tax	10.1	13.89	137.57	16.73	120.46
26	Health Service Tax-11442	10.1	13.89	137.57	16.73	120.46
	Education Tax	16.57	27.77	167.65	27.75	99.93
27	Education Fees (school,college)-11443	11.81	15.31	129.63	10.73	70.09
28	Education Fees (foreign study)-11444	4.75	12.46	262.14	17.02	136.61

Comparative Performance of collection Up to Kartik
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	7038.59	8093.71	114.99	10957.83	135.39
	Income Tax	3185.67	3330.05	104.53	5870.97	176.3
	Corporate Income Tax	1031.37	775.37	75.18	2891.86	372.96
1	Government Corporation-11121	215.71	4.01	1.86	2255.83	56295.82
2	Public Limited Companies-11122	231.41	173.82	75.11	109.79	63.16
3	Private Limited Companies-11123	362.54	407.29	112.34	278.2	68.31
4	Other Companies-11124	221.7	190.26	85.82	248.04	130.37
	Personal Income Tax	1080.4	1311.35	121.38	1593.15	121.49
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	217.04	309.89	142.78	367.45	118.57
6	Remuneration-11112	689.54	717.08	103.99	919.39	128.21
7	Social Security Tax-11211	92.18	117.8	127.8	159.8	135.66
8	Capital Gain Tax Individual-11113	81.64	166.58	204.06	146.51	87.95
	Investment Income Tax	1073.9	1243.32	115.78	1385.97	111.47
9	Rent & Lease-11131	90.68	98.22	108.32	138.43	140.94
10	Interest-11132	821.2	1049.6	127.81	1063.94	101.37
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	0.01	0.27	5338.88	0.38	138.44
12	Dividend-11133	135.58	74.86	55.21	119.7	159.89
13	Other income of investment-11134	0.03	0.19	688.47	9.92	5347.99
14	Windfall Gain Tax-11135	3.46	3.32	95.86	17.14	516.77
15	Other Income Tax-11136	22.95	16.86	73.47	36.46	216.25
	Value Added Tax	2032.91	2541.33	125.01	2852.08	112.23
16	Reverse charge-11417	92.89	90.3	97.21	129.18	143.05
17	Production-11411	860	904.27	105.15	1089	120.43
18	Sales and Distribution-11413	485.81	615.13	126.62	659.03	107.14
19	Contract & Consultancy-11414	296.8	337.83	113.82	323.09	95.64
20	Tourism Industries-11415	60.01	99.07	165.11	97.16	98.07
21	Other Services-11416	237.4	494.73	208.4	554.62	112.11
	Excise Tax	1801.45	2195.98	121.9	2198.19	100.1
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	449.89	619.79	137.76	486.41	78.48
23	Liquor-11422	714.64	765.64	107.14	876.13	114.43
24	Beer-11423	387.17	512.17	132.28	486.91	95.07
25	Other Industrial Production-11424	249.74	298.39	119.48	348.74	116.87
	Health Service Tax	6.3	7.3	115.86	13.61	186.34
26	Health Service Tax-11442	6.3	7.3	115.86	13.61	186.34
	Education Tax	12.26	19.06	155.39	22.98	120.57
27	Education Fees (school,college)-11443	6.75	10.02	148.59	9.1	90.76
28	Education Fees (foreign study)-11444	5.52	9.03	163.71	13.88	153.65

**Comparative Performance of collection Up to Mansir
Inland revenue Department
Rs.in million**

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	6425.38	6856.87	106.72	8956.26	130.62
	Income Tax	2507.72	2225.84	88.76	3017.01	135.55
	Corporate Income Tax	1025.95	667.41	65.05	861.24	129.04
1	Government Corporation-11121	115	86.17	74.93	144.68	167.9
2	Public Limited Companies-11122	458.55	119.86	26.14	64.29	53.64
3	Private Limited Companies-11123	265.02	204.4	77.13	285.72	139.78
4	Other Companies-11124	187.38	256.98	137.14	366.54	142.64
	Personal Income Tax	978.1	1051.3	107.48	1474.78	140.28
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	282.94	306.51	108.33	388.83	126.86
6	Remuneration-11112	532.48	531.06	99.73	734.03	138.22
7	Capital Gain Tax Individual-11113	34.13	83.82	245.62	151.68	180.95
8	Social Security Tax-11211	128.56	129.91	101.05	200.23	154.14
	Investment Income Tax	503.67	507.12	100.68	681	134.29
9	Capital Gain Tax Corporate-11125	0.11	1.09	1006.23	22.61	2065.64
10	Rent & Lease-11131	119.36	129.79	108.74	175.74	135.4
11	Interest-11132	261.54	157.88	60.36	131.71	83.42
12	Dividend-11133	102.71	199.6	194.34	310.38	155.5
13	Other income of investment-11134	0.14	0.7	519.19	0.2	28.59
14	Windfall Gain Tax-11135	2.72	1.15	42.33	4.28	371.48
15	Other Income Tax-11136	17.1	16.9	98.86	36.09	213.52
	Value Added Tax	2025.39	2401.43	118.57	3528.91	146.95
16	Production-11411	733.74	732.59	99.84	939.17	128.2
17	Sales and Distribution-11413	526.43	571.68	108.6	953.84	166.85
18	Contract & Consultancy-11414	297.97	380.35	127.64	515.13	135.44
19	Tourism Industries-11415	198.4	214	107.86	272.52	127.35
20	Other Services-11416	197.42	387.23	196.14	638.57	164.91
21	Reverse charge-11417	71.42	115.59	161.83	209.68	181.4
	Excise Tax	1767.44	2088.68	118.18	2197	105.19
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	355.58	558.65	157.11	448.61	80.3
23	Liquor-11422	769.75	1042.04	135.37	1076.39	103.3
24	Beer-11423	404.43	278.02	68.74	369.99	133.08
25	Other Industrial Production-11424	237.69	209.97	88.34	302.01	143.83
	Health Service Tax	76.04	91.41	120.2	135.28	148
26	Health Service Tax-11442	76.04	91.41	120.2	135.28	148
	Education Tax	48.77	49.51	101.52	78.05	157.62
27	Education Fees (school,college)-11443	41.96	43.98	104.81	67.44	153.34
28	Education Fees (foreign study)-11444	6.81	5.53	81.22	10.6	191.68

**Comparative Performance of collection Up to Pus
Inland revenue Department
Rs.in million**

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	20957.17	23985.08	114.45	25687.25	107.1
	Income Tax	16797.53	18581.26	110.62	19985.19	107.56
	Corporate Income Tax	13263.88	14296.28	107.78	15491.26	108.36
1	Government Corporation-11121	4052.65	1009.22	24.9	479.96	47.56
2	Public Limited Companies-11122	3902.06	6430.12	164.79	7538.86	117.24
3	Private Limited Companies-11123	4954.67	6335.71	127.87	6806.33	107.43
4	Other Companies-11124	354.5	521.24	147.04	666.1	127.79
	Personal Income Tax	2482.29	3083.79	124.23	3334.75	108.14
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	1143.22	1536.16	134.37	1739.86	113.26
6	Remuneration-11112	945.23	999.77	105.77	923.05	92.33
7	Capital Gain Tax Individual-11113	80.75	131.54	162.89	163.17	124.05
8	Social Security Tax-11211	313.09	416.32	132.97	508.67	122.18
	Investment Income Tax	1051.37	1201.19	114.25	1159.18	96.5
9	Capital Gain Tax Corporate-11125	4.1	1.44	35.23	2.89	200.25
10	Rent & Lease-11131	274.2	352.31	128.49	400.78	113.76
11	Interest-11132	330.81	398.84	120.56	294.42	73.82
12	Dividend-11133	275.24	391.43	142.22	334.69	85.5
13	Other income of investment-11134	4.01	0.47	11.79	1.1	232.51
14	Windfall Gain Tax-11135	5.74	6.46	112.62	4.45	68.84
15	Other Income Tax-11136	157.27	50.23	31.94	120.85	240.58
	Value Added Tax	2263.55	2967.13	131.08	3158.57	106.45
16	Production-11411	697.46	932.44	133.69	1031.52	110.63
17	Sales and Distribution-11413	520.2	753.69	144.89	741.16	98.34
18	Contract & Consultancy-11414	600.16	523.99	87.31	565.85	107.99
19	Tourism Industries-11415	107.89	119.4	110.67	151.96	127.27
20	Other Services-11416	254.5	472.75	185.75	440.52	93.18
21	Reverse charge-11417	83.34	164.86	197.81	227.56	138.03
	Excise Tax	1841.09	2338.65	127.02	2447.65	104.66
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	526.37	751.94	142.85	589.24	78.36
23	Liquor-11422	774.36	1112.55	143.67	1148.52	103.23
24	Beer-11423	285.32	188.39	66.03	352.56	187.15
25	Other Industrial Production-11424	255.05	285.77	112.05	357.32	125.04
	Health Service Tax	16.92	19.38	114.56	39.09	201.7
26	Health Service Tax-11442	16.92	19.38	114.56	39.09	201.7
	Education Tax	38.08	78.66	206.59	56.76	72.16
27	Education Fees (school,college)-11443	33.89	70.88	209.15	46.19	65.16
28	Education Fees (foreign study)-11444	4.19	7.78	185.84	10.57	135.84

**Comparative Performance of collection Up to Magh
Inland revenue Department
Rs.in million**

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	7348.79	8630.23	117.44	10750.48	124.57
	Income Tax	3919.49	4248.69	108.4	5567.27	131.04
	Corporate Income Tax	1026.5	1058.17	103.09	1880.48	177.71
1	Government Corporation-11121	14.3	13.55	94.75	207.61	1532.16
2	Public Limited Companies-11122	588.24	575.78	97.88	401.23	69.68
3	Private Limited Companies-11123	218.78	270.39	123.59	999.04	369.48
4	Other Companies-11124	205.18	198.45	96.72	272.61	137.37
	Personal Income Tax	1016.23	1610.45	158.47	2023.83	125.67
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	276.72	399.1	144.23	450.48	112.88
6	Remuneration-11112	541.3	867.17	160.2	1198.77	138.24
7	Capital Gain Tax Individual-11113	79.56	207.51	260.82	174.98	84.32
8	Social Security Tax-11211	118.65	136.67	115.19	199.6	146.04
	Investment Income Tax	1876.76	1580.07	84.19	1662.96	105.25
9	Capital Gain Tax Corporate-11125	0.25	0.25	100.93	0.29	114.64
10	Rent & Lease-11131	125	138.05	110.44	159.25	115.35
11	Interest-11132	928.23	1052.81	113.42	1162.17	110.39
12	Dividend-11133	797.34	356.39	44.7	313.46	87.95
13	Other income of investment-11134	0.03	0.06	181.33	3.31	5407.37
14	Windfall Gain Tax-11135	6.5	3.56	54.74	3.2	90.02
15	Other Income Tax-11136	19.39	28.93	149.2	21.27	73.51
	Value Added Tax	2078.37	2629.09	126.5	2993.5	113.86
16	Production-11411	612.48	930.44	151.91	1005.28	108.04
17	Sales and Distribution-11413	457.47	618.74	135.25	706.69	114.21
18	Contract & Consultancy-11414	444.43	364.49	82.01	473.68	129.96
19	Tourism Industries-11415	135.3	138.61	102.45	183.7	132.53
20	Other Services-11416	340.85	468.98	137.59	471.21	100.47
21	Reverse charge-11417	87.83	107.83	122.77	152.94	141.83
	Excise Tax	1327.11	1721.04	129.68	2155.85	125.26
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	343.96	497.81	144.73	496.65	99.77
23	Liquor-11422	551.55	746.71	135.38	908.21	121.63
24	Beer-11423	244.97	223.09	91.07	430.86	193.13
25	Other Industrial Production-11424	186.62	253.43	135.8	320.13	126.32
	Health Service Tax	8.84	9.69	109.7	9.46	97.59
26	Health Service Tax-11442	8.84	9.69	109.7	9.46	97.59
	Education Tax	14.99	21.72	144.94	24.4	112.33
27	Education Fees (school,college)-11443	9.8	9.43	96.22	7.67	81.34
28	Education Fees (foreign study)-11444	5.19	12.29	236.93	16.73	136.09

Comparative Performance of collection Up to Fagun
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	5823.72	7526.14	129.23	8736	116.08
	Income Tax	2124.33	2955.76	139.14	3142.56	106.32
	Corporate Income Tax	586.39	1017.58	173.53	1197.1	117.64
1	Government Corporation-11121	20.94	144.31	689.32	4.6	3.19
2	Public Limited Companies-11122	199.98	269.87	134.95	470.69	174.42
3	Private Limited Companies-11123	235.17	402.73	171.25	461.09	114.49
4	Other Companies-11124	130.3	200.66	154	260.73	129.93
	Personal Income Tax	1163.52	1434.4	123.28	1495.58	104.27
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	277.89	402.54	144.86	403.2	100.16
6	Remuneration-11112	695.03	687.22	98.88	737.76	107.35
7	Capital Gain Tax Individual-11113	72.72	192.31	264.46	186.73	97.1
8	Social Security Tax-11211	117.88	152.32	129.22	167.89	110.22
	Investment Income Tax	374.43	503.79	134.55	449.87	89.3
9	Capital Gain Tax Corporate-11125	11.22	1.62	14.47	0.5	30.73
10	Rent & Lease-11131	108.09	142.11	131.48	151.87	106.87
11	Interest-11132	159.54	257.1	161.15	138.92	54.03
12	Dividend-11133	79.02	74.73	94.57	121.36	162.4
13	Other income of investment-11134	0.06	3.03	4873.65	0.1	3.18
14	Windfall Gain Tax-11135	2.57	2.77	107.83	3.48	125.74
15	Other Income Tax-11136	13.93	22.42	160.92	33.64	150.08
	Value Added Tax	2011.94	2250.85	111.87	2982.93	132.52
16	Production-11411	673.77	882.39	130.96	1094.39	124.03
17	Sales and Distribution-11413	436.09	599.72	137.52	609.17	101.58
18	Contract & Consultancy-11414	322.11	293.47	91.11	406.96	138.67
19	Tourism Industries-11415	58.41	64.69	110.76	88.22	136.38
20	Other Services-11416	443.78	319.72	72.04	652.7	204.15
21	Reverse charge-11417	77.79	90.86	116.81	131.48	144.7
	Excise Tax	1668.84	2290.28	137.24	2574.37	112.4
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	421.74	684.17	162.22	625.18	91.38
23	Liquor-11422	652.46	906.3	138.9	1003.18	110.69
24	Beer-11423	346.44	382.77	110.49	594.63	155.35
25	Other Industrial Production-11424	248.19	317.05	127.74	351.39	110.83
	Health Service Tax	7.26	9.4	129.41	15.81	168.23
26	Health Service Tax-11442	7.26	9.4	129.41	15.81	168.23
	Education Tax	11.34	19.85	175.05	20.33	102.43
27	Education Fees (school,college)-11443	8.35	10.33	123.81	8.8	85.19
28	Education Fees (foreign study)-11444	2.99	9.52	317.92	11.53	121.15

Comparative Performance of collection Up to Chaitra
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	13698.66	18302.57	133.61	21722.51	118.69
	Income Tax	9159.88	12781.89	139.54	15319.86	119.86
	Corporate Income Tax	7438.73	10244.27	137.72	12229.72	119.38
1	Government Corporation-11121	807.85	344.61	42.66	555.7	161.26
2	Public Limited Companies-11122	3200.41	4925.42	153.9	5710.1	115.93
3	Private Limited Companies-11123	3225.18	4607.56	142.86	5409.86	117.41
4	Other Companies-11124	205.3	366.68	178.61	554.06	151.1
	Personal Income Tax	1363.18	2037.23	149.45	2315.56	113.66
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	646.16	845.06	130.78	1001.2	118.48
6	Remuneration-11112	513.53	758.95	147.79	838.49	110.48
7	Capital Gain Tax Individual-11113	70.54	248.95	352.92	217.13	87.22
8	Social Security Tax-11211	132.96	184.27	138.59	258.74	140.42
	Investment Income Tax	357.96	500.38	139.79	774.58	154.8
9	Capital Gain Tax Corporate-11125	1.15	1.14	99.28	0.22	19.29
10	Rent & Lease-11131	131.1	164.19	125.23	206.88	126
11	Interest-11132	166.18	168.8	101.58	273.01	161.74
12	Dividend-11133	33.91	132.89	391.9	223.16	167.93
13	Other income of investment-11134	0.08	0.2	259.54	0.32	158.52
14	Windfall Gain Tax-11135	2.49	6.43	257.78	7.89	122.77
15	Other Income Tax-11136	23.04	26.73	116.01	63.08	235.99
	Value Added Tax	2667.89	3377.85	126.61	3727.11	110.34
16	Production-11411	729.58	1126.04	154.34	1174.22	104.28
17	Sales and Distribution-11413	529.91	697.28	131.59	808.07	115.89
18	Contract & Consultancy-11414	421.52	551.33	130.79	577.17	104.69
19	Tourism Industries-11415	139.51	166.56	119.39	241.56	145.03
20	Other Services-11416	613.69	671.77	109.47	729.65	108.62
21	Reverse charge-11417	233.69	164.87	70.55	196.44	119.15
	Excise Tax	1738.44	1966.88	113.14	2461.78	125.16
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	466.51	427.5	91.64	411.14	96.17
23	Liquor-11422	619.56	712.36	114.98	997.3	140
24	Beer-11423	418.9	478.3	114.18	641.5	134.12
25	Other Industrial Production-11424	233.47	348.71	149.36	411.85	118.11
	Health Service Tax	80.69	111.13	137.73	136.9	123.19
26	Health Service Tax-11442	80.69	111.13	137.73	136.9	123.19
	Education Tax	51.76	64.82	125.22	76.86	118.59
27	Education Fees (school,college)-11443	48.37	55.38	114.49	64.22	115.98
28	Education Fees (foreign study)-11444	3.4	9.44	278.07	12.64	133.88

Comparative Performance of collection Up to Baisakh
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	7924.44	9651.66	121.8	6991.07	72.43
	Income Tax	3690.19	4309.4	116.78	2676.89	62.12
	Corporate Income Tax	1527.6	1700.56	111.32	801.41	47.13
1	Government Corporation-11121	176.25	857.45	486.49	74.49	8.69
2	Public Limited Companies-11122	582.19	267.15	45.89	121.92	45.64
3	Private Limited Companies-11123	578.38	265.89	45.97	272.23	102.39
4	Other Companies-11124	190.76	310.08	162.54	332.77	107.32
	Personal Income Tax	1039.69	1374.64	132.22	1003.8	73.02
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	337.34	421.42	124.93	287.81	68.3
6	Remuneration-11112	537.94	670.34	124.61	442.12	65.95
7	Social Security Tax-11211	101.92	127.34	124.94	120.92	94.96
8	Capital Gain Tax Individual-11113	62.5	155.53	248.85	152.94	98.33
	Investment Income Tax	1122.91	1234.2	109.91	871.69	70.63
9	Rent & Lease-11131	119.51	130.39	109.11	94.73	72.65
10	Interest-11132	904.07	1044.55	115.54	688.65	65.93
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	1.25	0.94	74.69	1.47	157.29
12	Dividend-11133	63.54	23.49	36.96	54.28	231.12
13	Other income of investment-11134	0.15	0.01	5.19	9.86	129150.74
14	Windfall Gain Tax-11135	4.81	10.95	227.67	2.05	18.71
15	Other Income Tax-11136	29.57	23.89	80.76	20.65	86.47
	Value Added Tax	2358.39	2660.89	112.83	2299.14	86.4
16	Reverse charge-11417	78.34	102.28	130.56	113.01	110.49
17	Production-11411	930.2	857.51	92.19	942.13	109.87
18	Sales and Distribution-11413	473.64	601.12	126.92	390.17	64.91
19	Contract & Consultancy-11414	351.45	356.82	101.53	328.79	92.14
20	Tourism Industries-11415	88.95	94.07	105.76	94.34	100.29
21	Other Services-11416	435.81	649.08	148.94	430.69	66.35
	Excise Tax	1846.05	2645.92	143.33	1991.7	75.27
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	470.79	591.87	125.72	534.92	90.38
23	Liquor-11422	707.42	1081.07	152.82	704.11	65.13
24	Beer-11423	401.86	623.74	155.21	427.99	68.62
25	Other Industrial Production-11424	265.99	349.24	131.3	324.68	92.97
	Health Service Tax	10.68	13.97	130.81	9.68	69.26
26	Health Service Tax-11442	10.68	13.97	130.81	9.68	69.26
	Education Tax	19.13	21.47	112.22	13.66	63.64
27	Education Fees (school,college)-11443	11.77	8.14	69.13	6.09	74.8
28	Education Fees (foreign study)-11444	7.36	13.33	181.1	7.58	56.82

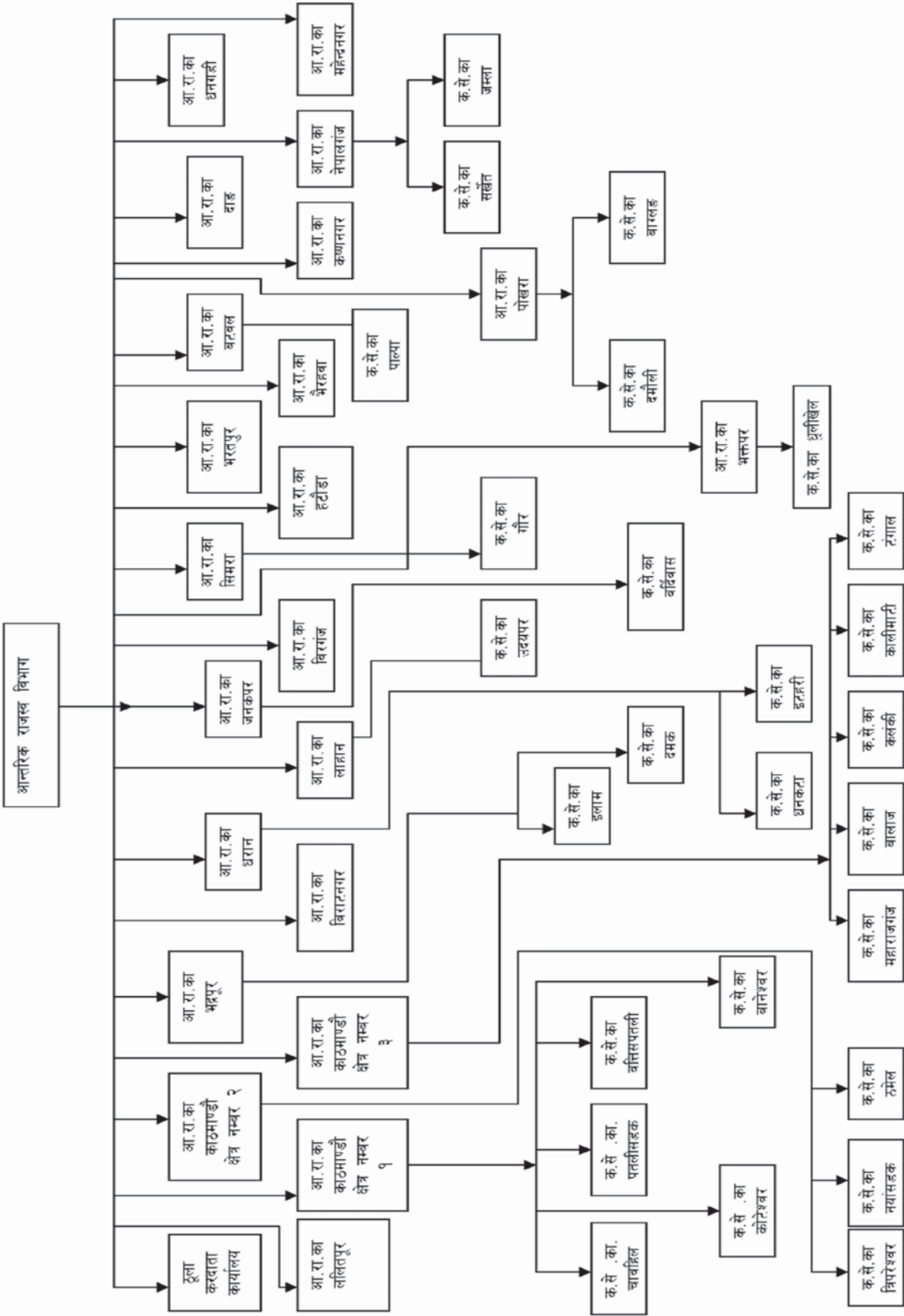
**Comparative Performance of collection Up to Jetha
Inland revenue Department
Rs.in million**

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	7638.74	10189.83	133.4	10552.35	103.56
	Income Tax	2676.59	3062.37	114.41	3027.61	98.86
	Corporate Income Tax	1143.57	1095.47	95.79	641.32	58.54
1	Government Corporation-11121	108.57	98.67	90.88	17.72	17.96
2	Public Limited Companies-11122	457.06	534.76	117	63.83	11.94
3	Private Limited Companies-11123	368.52	251.86	68.34	282.79	112.28
4	Other Companies-11124	209.43	210.19	100.36	276.98	131.78
	Personal Income Tax	1126.16	1484.45	131.82	1723.55	116.11
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	355.39	388	109.18	486.11	125.28
6	Remuneration-11112	576.44	717.44	124.46	922.25	128.55
7	Social Security Tax-11211	106.91	138.4	129.46	177.53	128.28
8	Capital Gain Tax Individual-11113	87.42	240.62	275.23	137.66	57.21
	Investment Income Tax	406.86	482.45	118.58	662.73	137.37
9	Rent & Lease-11131	114.59	140.19	122.34	154.14	109.95
10	Interest-11132	178.34	168.36	94.4	324.38	192.67
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	2.66	2.75	103.38	3.38	123
12	Dividend-11133	68.37	135.63	198.38	133.11	98.15
13	Other income of investment-11134	0.18	0.05	28.91	0.46	899.91
14	Windfall Gain Tax-11135	9	3.92	43.59	8.03	204.68
15	Other Income Tax-11136	33.72	31.56	93.57	39.24	124.34
	Value Added Tax	2568.19	3510.53	136.69	4130.01	117.65
16	Reverse charge-11417	101.87	182.26	178.92	171.78	94.25
17	Production-11411	881.21	1165.84	132.3	1413.34	121.23
18	Sales and Distribution-11413	529.26	792.78	149.79	974.61	122.94
19	Contract & Consultancy-11414	403.25	493.68	122.42	511.48	103.6
20	Tourism Industries-11415	141.31	184.72	130.72	243.37	131.75
21	Other Services-11416	511.3	691.26	135.2	815.44	117.97
	Excise Tax	2372.13	3589.39	151.32	3362.74	93.69
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	609.43	730.86	119.93	821.18	112.36
23	Liquor-11422	813.38	1802.71	221.63	1330.04	73.78
24	Beer-11423	603.58	639.33	105.92	739.92	115.73
25	Other Industrial Production-11424	345.74	416.49	120.46	471.6	113.23
	Health Service Tax	7.69	13.88	180.41	11.99	86.38
26	Health Service Tax-11442	7.69	13.88	180.41	11.99	86.38
	Education Tax	14.14	13.66	96.59	20.01	146.55
27	Education Fees (school,college)-11443	9.67	5.41	55.94	4.17	77.07
28	Education Fees (foreign study)-11444	4.47	8.25	184.45	15.85	192.09

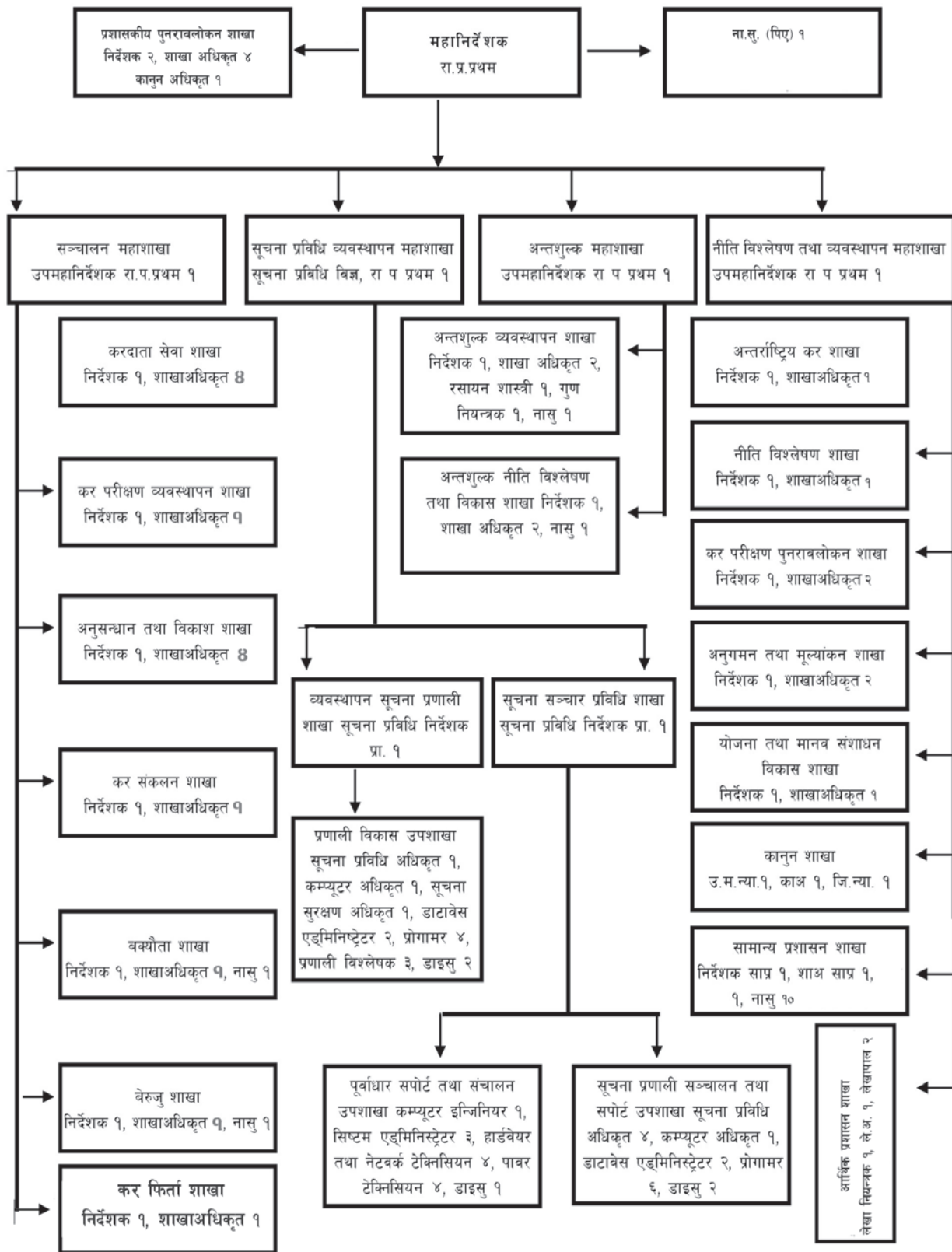
Comparative Performance of collection Up to Asar
Inland revenue Department
Rs.in million

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change % compared to last year	Current Year	Change % compared to last year
	Total Tax Collection	18533.96	15219.25	82.12	29047.61	190.86
	Income Tax	12387.2	8667.17	69.97	19365.46	223.43
	Corporate Income Tax	7969.35	4941.85	62.01	12729.85	257.59
1	Government Corporation-11121	1145.79	312.73	27.29	650.39	207.97
2	Public Limited Companies-11122	2689.98	2409.88	89.59	5449.36	226.13
3	Private Limited Companies-11123	3708.25	1822.11	49.14	5894.66	323.51
4	Other Companies-11124	425.33	397.13	93.37	735.44	185.19
	Personal Income Tax	3326.25	2792.34	83.95	5130.21	183.72
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	1241.17	1055.29	85.02	1638.39	155.25
6	Remuneration-11112	1534	1152.31	75.12	2473.29	214.64
7	Capital Gain Tax Individual-11113	165.05	265.4	160.8	441.25	166.26
8	Social Security Tax-11211	386.02	319.33	82.72	577.28	180.78
	Investment Income Tax	1091.61	932.98	85.47	1505.4	161.35
9	Capital Gain Tax Corporate-11125	83.27	3.73	4.47	11.28	302.61
10	Rent & Lease-11131	413.78	407.44	98.47	585.23	143.64
11	Interest-11132	429.79	248.61	57.85	528.12	212.43
12	Dividend-11133	103.33	206.04	199.39	267.13	129.65
13	Other income of investment-11134	1.12	0.16	14.52	8.88	5473.45
14	Windfall Gain Tax-11135	11.76	11.82	100.56	27.14	229.54
15	Other Income Tax-11136	48.55	55.18	113.66	77.62	140.67
	Value Added Tax	3282.7	3621.45	110.32	4568.01	126.14
16	Production-11411	1447.98	1331.81	91.98	1598.68	120.04
17	Sales and Distribution-11413	643.68	752.16	116.85	1034.83	137.58
18	Contract & Consultancy-11414	575.84	527.74	91.65	607.09	115.04
19	Tourism Industries-11415	64.02	89.31	139.49	77.01	86.23
20	Other Services-11416	421.67	715.38	169.65	1018.13	142.32
21	Reverse charge-11417	129.5	205.06	158.34	232.27	113.27
	Excise Tax	2802.36	2882.2	102.85	5051.08	175.25
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-11421	421.41	714.07	169.45	827.74	115.92
23	Liquor-11422	1441.85	1030.02	71.44	2642	256.5
24	Beer-11423	570.77	752.67	131.87	1072.44	142.48
25	Other Industrial Production-11424	368.34	385.45	104.65	508.9	132.03
	Health Service Tax	16.96	20.76	122.41	24.25	116.77
26	Health Service Tax-11442	16.96	20.76	122.41	24.25	116.77
	Education Tax	44.74	27.66	61.82	38.81	140.31
27	Education Fees (school,college)-11443	34.13	19.23	56.34	26.04	135.43
28	Education Fees (foreign study)-11444	10.61	8.43	79.45	12.77	151.45

आन्तरिक राजस्व विभाग मातहत कार्यालयहरूको संगठनात्मक तालिका

आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
आर्थिक वर्ष २०७१/०७२ को आर्थिक विवरण

व.क्र.	विवरण	वर्ष २०७१		वर्ष २०७२		वर्ष २०७१/०७२	वर्ष २०७२/०७३	वर्ष २०७१/०७२	वर्ष २०७२/०७३	वर्ष २०७१/०७२	वर्ष २०७२/०७३	वर्ष २०७१/०७२	वर्ष २०७२/०७३	वर्ष २०७१/०७२	वर्ष २०७२/०७३	वर्ष २०७१/०७२	वर्ष २०७२/०७३
		अ.क्र.	र.क्र.	अ.क्र.	र.क्र.												
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
11121	व्यापारिक सहायता	12291858390.70	21281769.26	12270576621.44	5348944.84	31031797.50	533370862.95	502339065.45	11735682163.00	20000000.00	20000000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11122	व्यापारिक सहायता	5249591780.68	123320590.00	5126271190.68	66607136.63	10075.00	66607324.13	66607324.13	178027013.44	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11123	व्यापारिक सहायता	12013378094.11	197568998.84	1074970471.06	171962000.90	10075.00	176782465.44	178027013.44	178027013.44	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11111	व्यापारिक सहायता	3482603387.57	642910355.06	2794404574.37	67902170.89	2894.00	67902170.89	67902170.89	76540138.63	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11124	व्यापारिक सहायता	1153205862.40	197876103.85	95023424.10	78937140.17	62480.57	78943420.74	78943420.74	78943420.74	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11121	व्यापारिक सहायता	678707456.20	15832962.37	526019266.08	1375928.38	0.00	1375928.38	1375928.38	4695282.13	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11131	व्यापारिक सहायता	34226639.26	1880170.53	3234668.73	664799.01	0.00	664799.01	664799.01	1398577.49	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11132	व्यापारिक सहायता	2620377.10	25825.00	2627652.10	1648.00	0.00	1648.00	1648.00	67421.97	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11113	व्यापारिक सहायता	2756596.00	0.00	2756596.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11125	व्यापारिक सहायता	4066096.58	0.00	4066096.58	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11133	व्यापारिक सहायता	1840746.92	0.00	1840746.92	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11134	व्यापारिक सहायता	14062656.06	0.00	14062656.06	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11135	व्यापारिक सहायता	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11136	व्यापारिक सहायता	375514312.61	1563756.13	374150556.48	1972320.11	0.00	1972320.11	1972320.11	1972320.11	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2	व्यापारिक सहायता	36109470812.44	3101504552.42	32891297075.47	1684859827.06	65374.57	1651211020.01	1651211020.01	1630376276.06	32191077.50	1601388781.06	3134713858.98	794696573.83	0.00	0.00	0.00	0.00
1411	व्यापारिक सहायता	467020732.73	4787414.40	462332823.33	67053648.27	0.00	67053648.27	67053648.27	66674667.27	52942943.00	0.00	14120106.27	393382.00	395179680.06	0.00	0.00	0.00
1412	व्यापारिक सहायता	347884329.37	67955027.02	279929202.35	46794591.88	0.00	46794591.88	46794591.88	4633794.88	48203658.88	0.00	0.00	27856446.88	233134710.47	0.00	0.00	0.00
1414	व्यापारिक सहायता	8620196.81	14147630.92	72472565.89	4374721.00	0.00	4374721.00	4374721.00	42713915.00	4751212.00	0.00	0.00	26118437.00	28725353.89	0.00	0.00	0.00
1415	व्यापारिक सहायता	45639579.79	815328.14	37480697.65	6613510.00	0.00	6613510.00	6613510.00	6423546.00	6613510.00	0.00	0.00	23690338.00	30867187.65	0.00	0.00	0.00
1416	व्यापारिक सहायता	4583749.45	3472824.96	4236492.49	0.00	0.00	0.00	0.00	6000.00	6000.00	0.00	0.00	0.00	4236492.49	0.00	0.00	0.00
1417	व्यापारिक सहायता	3884505.20	296651.00	3858404.20	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3858404.20	25048057.07	0.00	0.00
3	व्यापारिक सहायता	1031842029.35	98812806.43	933029222.92	16420862.15	0.00	16420862.15	16420862.15	163155923.15	151517315.88	0.00	14120106.27	56737303.88	768820260.77	25048057.07	0.00	0.00
1421	व्यापारिक सहायता	430030510.58	13397.00	43001713.58	9484232.00	0.00	9484232.00	9484232.00	9484232.00	78752.00	0.00	8696480.00	78752.00	42052881.58	0.00	0.00	0.00
1422	व्यापारिक सहायता	1910585524.88	43964807.03	186620717.85	7700.00	0.00	7700.00	7700.00	7700.00	7700.00	0.00	0.00	7700.00	186663017.85	0.00	0.00	0.00
1423	व्यापारिक सहायता	53337601.83	7293431.95	52608280.88	558008.00	0.00	558008.00	558008.00	558008.00	558008.00	0.00	0.00	558008.00	52524572.88	0.00	0.00	0.00
1424	व्यापारिक सहायता	47651513.89	12475831.46	46425682.43	11319255.96	18835.00	11338090.96	11338090.96	8199652.96	8199652.96	0.00	0.00	33960323.81	42719575.62	0.00	0.00	0.00
1425	व्यापारिक सहायता	8520630.54	70410162.72	14795467.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	14795467.82	0.00	0.00	0.00
1441	व्यापारिक सहायता	1822091.43	0.00	1822091.43	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
1442	व्यापारिक सहायता	13162341.89	2377739.07	10537779.82	78233.00	0.00	78233.00	78233.00	263162.00	263162.00	0.00	0.00	78233.00	10706369.82	0.00	0.00	0.00
1444	व्यापारिक सहायता	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4	व्यापारिक सहायता	3467332447.04	136535369.23	333050254.81	21559157.96	18835.00	21677921.96	21677921.96	18624483.96	9238003.96	0.00	8696480.00	3550745.81	328347249.00	0.00	0.00	0.00
14150	व्यापारिक सहायता	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
14150	व्यापारिक सहायता	46541.86	0.00	46541.86	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	46541.86	0.00	0.00	0.00
14150	व्यापारिक सहायता	5100.00	0.00	5100.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5100.00	0.00	0.00	0.00
14150	व्यापारिक सहायता	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू र सम्पर्क टेलिफोन तथा फ्याक्स नं.

सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर	फ्याक्स नं.
१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भद्रपुर	०२३ ४४५५०१२, ४५६७०२	०२३४५५०१९
१.१	करदाता सेवा कार्यालय, इलाम	०२७ ५२०११२	
१.२	करदाता सेवा कार्यालय, दमक	०२३ ५८५७५२	
२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान	०२५ ५२०९८२, ५२०९८३,	०२५५२८२८३
२.१	करदाता सेवा कार्यालय इटहरी	०२५ ५८१६५५	
२.२	करदाता सेवा कार्यालय, धनकुटा	०२६ ५२०१४१	
३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर	०२१ ५३०१६६, ५२६३२३,	०२१५२२७१७
४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान	०३३ ५६०१८८, ५६०२४९	०३३५६०४४९
४.१	करदाता सेवा कार्यालय, गाईघाट	०३५ ४२१५४१	
५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर	०४१ ५२०१३६, ५२०४२३,	०४१५२०२९७
५.१	करदाता सेवा कार्यालय, बर्दिवास	०४४ ५५०४६९	
६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा	०५३ ५२०९३०, ५२०११३,	०५३५२०७१३
६.१	करदाता सेवा कार्यालय, गौर	०५५ ५२०४२९	
७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विरगंज	०५१ ५२२११२, ५२२०६६	०५१ ५२२११२
८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, हेटौडा	०५७५२३१०१, ५२०३०८	०५७५२०३०८
९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भरतपुर	०५६५२०१०६, ५२३५५८	०५६५२६७७८
१०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, पोखरा	०६१४६४४४९, ४६४३६३	०६१४६४४४९
१०.१	करदाता सेवा कार्यालय, दमौली	०६५५६०१२९	०६५५६०१२९
१०.२	करदाता सेवा कार्यालय, बाग्लुङ्ग	०६८५२०१२९	
११	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भैरहवा	०७१ ४२०८५७, ४२०१७७	०७१४२१७६३
१२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, वुटवल	०७१४३७७७६, ४३८८६२	०७१४३८८६३
१२.१	करदाता सेवा कार्यालय, पाल्पा	०७५५२०११७	५२२०४२
१३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कृष्णनगर	०७६४२०६३२, ४२००३२	०७६४२००३२
१४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दाङ	०८२५२२१०९, ५२०१७५	०८२५२०००९
१५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, नेपालगंज	०८१ ५२००२६, ५२०१५९,	०८१५२६२०९

१५.१	करदाता सेवा कार्यालय, सुर्खेत	०८३ ५२५१७२	
१५.२	करदाता सेवा कार्यालय, जुम्ला	०८७ ५२०५५२	
१६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धनगढी	०९१ ५२१२०६	०९१५२१२०६
१७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महेन्द्रनगर	०९९ ५२११०६, ५२१११८	०९९५२११०६
१८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर	०१ ५०१००९, ५०१०१०, ५०१०११,	०१५०१०१०
१९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भक्तपुर	०१ ६६१२२२६, ६६१४७९५	०१६६१४७९५
१९.१	करदाता सेवा कार्यालय, धुलिखेल	०११ ४९०७८६	
२०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं १	०१ ४२४१३०१, ४२२४९४२,,	०१४२२९८७३
२०.१	करदाता सेवा कार्यालय, चर्चहिल	०१ ४४८४३४०	०१४४७४५२२
२०.२	करदाता सेवा कार्यालय, कोटेश्वर	०१ ४४८९२४७, ४४८९२४८	०१४४८९२४७
२०.३	करदाता सेवा कार्यालय, पुतलीसडक	०१ ४२४३१७६,	०१४२४३१५६
२०.४	करदाता सेवा कार्यालय, वत्तिसपुतली	०१ ४११३६९०	०१४११३६९०
२०.५	करदाता सेवा कार्यालय, वानेश्वर	०१४४८४६७१, ४४८३६७२	०१४४८५५४३
२१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं २	०१४२२२६०८, ४२२१९६६,	०१४२२२६०८
२१.१	करदाता सेवा कार्यालय, त्रिपुरेश्वर	०१४२३०४६४, ४२३०४६६	०१४२३०५६३
२१.२	करदाता सेवा कार्यालय, नयाँसडक	०१४२६६५७२, ४२६५०५५	०१४२६६६५३
२१.३	करदाता सेवा कार्यालय, ठमेल	०१४२१८९५३, ४२२७६२१,	०१४२२७६०४
२२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं ३	०१४१५९७०, ४२८९१९,	०१४१०२८५
२२.१	करदाता सेवा कार्यालय, महाराजगंज	०१४४१९२६४	०१४४१९२६४
२२.२	करदाता सेवा कार्यालय, बालाजु	०१४३८९७९१, ४३८९७९२,	०१४३८९७९४
२२.३	करदाता सेवा कार्यालय, कलंकी	०१ ४२८५९५१, ४२८९९५२,	०१४२८५९५१
२२.४	करदाता सेवा कार्यालय, कालिमाटी	०१ ४२८३६५८	०१४२८२८१२
२२.५	करदाता सेवा कार्यालय, टंगाल	०१४४३९४७६, ४४३९४७७	०१४४३९४७६
२३	ठूला करदाता कार्यालय	०१५०१००५०, ५०१००५२,	०१५०१००५१

call center

मूल्य अभिवृद्धि कर , आय कर , अन्तःशुल्क र कर प्रशासन सम्बन्धी जानकारीका लागि टोल फ्री नम्बर १६६००१४०००० मा फोन गर्नुहोस् वा www.ird.gov.np मा Log-on गरी FAQ मा क्लिक गर्नुहोस् ।